

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om alterneringsledighet, lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och lagen om utkomststöd ändras.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa förtydligas bestämmelserna om hur en arbetssökandes företagsverksamhet och studier påverkar rätten till arbetslöshetsförmåner. Ändringen påverkar i synnerhet de förutsättningar under vilka företagsverksamhet och studier kan anses ha upphört inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa.

Unga personer som är under 25 år och som saknar yrkesutbildning ska för att bibehålla rätten till utkomstskydd för arbetslösa under arbetslöshetstiden söka till utbildning som leder till examen och ger yrkesfärdigheter i vårens ansökan. Skyldigheten att söka till utbildning i höstens gemensamma ansökan

som ett villkor för erhållande av arbetsmarknadsstöd slopas. I bestämmelserna beaktas den ungas individuella situation på ett bättre sätt.

En arbetssökande har inte rätt till arbetslöshetsförmån vid frånvaro från sysselsättningsfrämjande service utan giltig orsak. Avsikten är att frånvarokontrollen ska förenklas.

Det s.k. gruppermitteringsförfarandet slopas och alla permitterade ska för att få arbetslöshetsförmån personligen registrera sig som arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån. Förfarandet för anmälan som arbetssökande utvecklas.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2013 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2013.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning och praxis	5
Företagare	5
Heltidsstudier och upphörande med heltidsstudier	7
Avbrytande av universitetsstudier för minst ett år	8
Frånvaro från arbetsmarknaden	8
Unga personer under 25 år som saknar yrkesutbildning	8
Väntetid för arbetsmarknadsstöd	9
Frånvaro från sysselsättningsfrämjande service	9
Betalning av arbetslöshetsförmån under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	10
Permittering och väderhinder	10
2.2 Bedömning av nuläget	11
Företagare	11
Heltidsstudier och upphörande med heltidsstudier	12
Avbrytande av universitetsstudier för minst ett år	13
Frånvaro från arbetsmarknaden	14
Unga personer under 25 år som saknar yrkesutbildning	14
Frånvaro från sysselsättningsfrämjande service	15
Arbets- och näringsbyråns tjänster vid permittering och den permitterades rätt till arbetslöshetsförmån	16
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	17
Företagare	17
Förfarandet med att betrakta studier som heltidsstudier på basis av en helhetsbedömning	19
Avbrytande av universitetsstudier för minst ett år	19
Frånvaro från arbetsmarknaden	19
Unga personer under 25 år som saknar yrkesutbildning	20
Frånvaro från sysselsättningsfrämjande service	20
Betalning av arbetslöshetsförmån under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	20
Permitterades rätt till arbetslöshetsförmåner	21
Genomförandet av föreslagna ändringar	22
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	22
4.1 Ekonomiska konsekvenser	22
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	25
4.3 Samhälleliga konsekvenser	26
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	27
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	27
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats	28
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	29

DETALJMOTIVERING	31
1 LAGFÖRSLAG	31
1.1 Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	31
1 kap. Allmänna bestämmelser	31
2 kap. Allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner	31
2 a kap. Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda	40
3 kap. Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner	40
7 kap. Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd	40
8 kap. Särskilda arbetskraftspolitiska begränsningar för arbetsmarknadsstöd ..	40
10 kap. Bestämmelser om förmåner som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service	40
11 kap. Bestämmelser om verkställighet	41
14 kap. Särskilda bestämmelser	41
1.2 Lagförslag 2–4	42
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	42
3 IKRAFTTRÄDANDE	42
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	42
LAGFÖRSLAG	44
1. Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	44
2. Lag om ändring av 9 § i lagen om alterneringsledighet	54
3. Lag om ändring av 6 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	55
4. Lag om ändring av 10 § i lagen om utkomststöd	56
BILAGA	57
PARALLELLTEXT	57
1. Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	57
2. Lag om ändring av 9 § i lagen om alterneringsledighet	81
3. Lag om ändring av 6 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	82
4. Lag om ändring av 10 § i lagen om utkomststöd	83

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Enligt regeringsprogrammet för Jyrki Katainens regering ska regeringen fortsätta vidareutvecklingen av företagarnas socialskydd. Syftet är att undanröja omotiverade skillnader i företagarnas och arbetstagarnas socialskydd, stödja företagande och göra det lättare för företagare att kombinera familj och arbete. I anslutning till detta är syftet att i enlighet med regeringsprogrammet förenkla möjligheten att avbryta affärsverksamhet.

Arbets- och näringsministeriet tillsatte våren 2011 en arbetsgrupp på trepartsbasis med uppgift att utreda möjligheterna att skapa större klarhet i ställningen för dem som arbetar mot frilansskattekort samt göra regleringen om avbrytande av och upphörande med företagsverksamhet smidigare. Arbetsgruppen föreslog bl.a. att bestämmelserna om företagsverksamhet i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) ändras så att bestämmelserna om avbrytande av företagsverksamhet upphävs. En förutsättning för att en person ska få arbetslöshetsförmåner ska vara att han eller hon inte längre arbetar i företaget eller att företagsverksamheten har upphört. Arbetsgruppen föreslog också att bestämmelserna om företagsverksamhet i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska förtydligas i sin helhet.

I denna regeringsproposition föreslås att de förslag som arbetsgruppen lagt fram och som gäller de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för utkomstskydd för arbetslösa företagare genomförs. Systemet med utkomstskydd för arbetslösa är också förenat med vissa sådana förutsättningar i anslutning till utkomstskyddet för arbetslösa som kommer att förklaras separat. Denna förenkling bereds under ledning av social- och hälsovårdsministeriet. Till förutsättningarna i anslutning till utkomstskyddet för arbetslösa företagare hör t.ex. en periodisering av vinst från försäljning av företagsegendom och beaktande av inkomster från säsongbetonad företagsverksamhet.

En universitetsstuderande kan få arbetslöshetsförmån om han eller hon avbryter sina studier för minst ett år. Avsikten är att denna bestämmelse upphävs. Biträdande justitiekanslern har i ett beslut med anledning av ett klagomål ansett att arbets- och näringsministeriet bör utvärdera om principen om lika-behandling av studerande vid olika läroanstalter förverkligas om studerande vid andra läroanstalter än ett universitet i regel måste slutföra studierna eller säga upp sin studieplats vid läroanstalten för att få arbetslöshetsförmån.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska det tas in mera detaljerade bestämmelser än för närvarande om upphörande med heltidsstudier. Förfarandet med att betrakta studier som heltidsstudier på basis av en helhetsbedömning slopas.

I anslutning till antagningen av studerande till läroanstalterna konstateras det i regeringsprogrammet att regeringen ska utvärdera det s.k. tvånget att söka studieplats. I syfte att göra denna utvärdering beställde arbets- och näringsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet en undersökning om de ungas skyldighet att delta i den gemensamma ansökan som villkor för erhållande av arbetsmarknadsstöd (Ungas rätt till arbetsmarknadsstöd och skyldighet att söka till utbildning. Arbets- och näringsministeriets publikationer 3/2012).

De ungas skyldighet att söka till utbildning som ett villkor för erhållande av arbetsmarknadsstöd hör samman med genomförandet av samhällsgarantin för unga i enlighet med regeringsprogrammet. Arbets- och näringsministeriet tillsatte hösten 2011 en arbetsgrupp med uppgift att bereda förslag till genomförande av samhällsgarantin för unga. Arbetsgruppen gav en mellanrapport i mars 2012 (Samhällsgarantin för unga 2013, ANM rapport 8/2012). Arbetsgruppen föreslog utgående från undersökningen om de ungas skyldighet att delta i den gemensamma ansökan att skyldigheten att söka till utbildning som ger yrkesfärdigheter i höstens gemensamma ansökan som ett villkor för erhållande av ar-

betsmarknadsstöd ska slopas. Dessutom föreslog arbetsgruppen att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att omständigheter som hänför sig till den ungas person bättre än tidigare beaktas när sökandet till utbildning bedöms.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa har det funnits bestämmelser om hur frånvaro från sysselsättningsfrämjande service påverkar de arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmån sedan ingången av 2010. Kontrollen av enstaka fall av frånvaro ger upphov till mycket administrativt arbete för arbets- och näringsbyråerna och Folkpensionsanstalten. Avsikten är att denna kontroll ska för- enklas.

Ett ökat antal permitterade och uppsagda till följd av ett klart sämre sysselsättningsläge leder till att i synnerhet arbetslöshetskassornas behandlingstider blir allt längre. Om det s.k. gruppermitteringsförfarandet slopas kommer utbetalningen av arbetslöshetsförmåner till permitterade att bli enklare och eventuellt också snabbare. För att undvika en anhopning av ärenden vid arbets- och näringsbyråerna utvecklas möjligheten att registrera sig som arbetssökande via en nättjänst. Slopandet av gruppermitteringsförfarandet innebär att arbetsgivarnas administrativa börda minskar.

Sammantaget är syftet med de ändringar som föreslås i lagen om utkomstskydd för arbetslösa att förenkla systemet med utkomstskydd för arbetslösa. Ur den arbetssökandes synvinkel märks förenklingen i form av en snabbare utbetalning av förmånerna och tydligare rättigheter och skyldigheter för den sökande. Då arbets- och näringsbyråernas kontrolluppgifter minskar, frisätts byråernas resurser för tillhandahållande av arbetskraftsservice.

Propositionen har också samband med statsrådets principbeslut av den 31 maj 2012 för att säkerställa en välfungerande arbetsmarknad och utbudet av arbetskraft. En för- enkling av bestämmelserna om utkomstskyddet för arbetslösa främjar genomförandet av principbeslutet i och med att det blir möjligt att överföra arbets- och näringsbyråernas personalresurser från uppgifter i anslutning till utkomstskyddet för arbetslösa till verkställande av arbetskrafts- och företagstjän-

ter. De resurser som frigörs från uppgifterna i anslutning till utkomstskyddet för arbetslösa kan användas för att stödja genomförandet av den princip om övergång från ett arbete till ett annat som ingår i principbeslutet och till- varatagandet av hela arbetskraftspotentialen.

Genom de ändringar som föreslås i ut- komstskyddet för arbetslösa unga främjas genomförandet av samhällsgarantin för unga. De ändringar som föreslås i utkomstskyddet för arbetslösa när det gäller unga och univer- sitetsstuderande syftar även till att för- snabba inledandet och slutförandet av studierna, vil- ket för sin del stöder målet att förlänga ar- betslivet.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Företagare

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa betraktas en person som för sin huvud- syssla är skyldig att teckna försäkring enligt lagen om pension för företagare (1272/2006) eller lagen om pension för lantbruksföretaga- re (1280/2006) som företagare. Stipendiater betraktas ändå inte alltid som företagare, även om de är försäkrade i enlighet med la- gen om pension för lantbruksföretagare. Som företagare betraktas också en delägare i ett företag. Det som i detta avseende är avgö- rande är personens ställning i företaget samt personens egen och hans eller hennes famil- jemedlemmars ägarandel eller annan be- stämmanderätt i företaget. För att en person ska betraktas som delägare förutsätts dessut- om alltid att personen arbetar eller har arbetat i företaget.

Vad som avses med att vara sysselsatt i eget arbete har inte definierats. I praktiken avses att en person inte står i ett arbetsavtals- eller tjänsteförhållande eller arbetar för ett företag som ägs eller kontrolleras av perso- nen själv eller av hans eller hennes familj.

En person har inte rätt till arbetslöshets- förmåner för den tid som han eller hon är sysselsatt på heltid som företagare eller på motsvarande sätt i eget arbete. En person an- ses vara sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete om den arbetsinsats som

verksamheten kräver är så stor att den hindrar honom eller henne att ta emot heltidsarbete. Företagsverksamhet eller eget arbete anses utgöra bisyssla, om det på grundval av tiden i arbete eller annars kan antas att den arbetsinsats som företagsverksamheten eller det egna arbetet kräver är så liten att den inte utgör något hinder för att ta emot heltidsarbete. Inkomsterna från företagsverksamheten eller det egna arbetet eller avsaknaden av inkomster påverkar inte bedömningen av om en person är sysselsatt på hel- eller deltid.

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan företagsverksamheten anses ha påbörjats tidigast då den egentliga produktionen eller ekonomiska verksamheten inleddes, om inte annat följer av särskilda skäl. Närmare bestämmelser om tidpunkten för när företagsverksamheten inleds finns i statsrådets förordning om arbetskraftspolitiska förutsättningar för arbetslöshetsförmåner (1111/2008). Om exceptionellt sysselsättande arbetsskeden ansluter sig till förberedelserna för företagsverksamheten, ska verksamheten anses ha inletts redan innan den egentliga produktionsverksamheten börjar. Sådan företagsverksamhet som avses i 3 § i handelsregisterlagen (129/1979) ska anses ha inletts senast den dag en anteckning om den anmälan som avses i nämnda paragraf gjordes i handelsregistret, om företagaren inte visar något annat.

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa anses den som har varit sysselsatt på heltid i företagsverksamhet fortfarande vara sysselsatt fram till den tidpunkt då företagsverksamheten bevisligen har upphört eller i en följd har varit avbruten under fyra månader. Företagsverksamhet ska anses ha upphört då vederbörande försätts i konkurs eller då arbetsförmågan hos den som tidigare har varit sysselsatt i företagsverksamheten har försämrats väsentligt eller då det annars är uppenbart att verksamheten inte längre fortgår. Företagsverksamhet anses bevisligen har avbrutits då det utifrån bolagets likvidation eller ett avtal om upplösning av bolaget eller en yrkesutövers anmälningar och åtgärder kan dras den slutsatsen att produktionsverksamheten och den ekonomiska verksamheten har avbrutits.

Närmare bestämmelser om upphörande med och avbrott i företagsverksamheten finns i statsrådets förordning om arbetskraftspolitiska förutsättningar för arbetslöshetsförmåner. Enligt förordningen ska företagsverksamhet i regel anses ha upphört då en domstol på initiativ av en gäldenär eller en borgenär har beslutat om försättning i konkurs, ett aktiebolag eller ett andelslag har försatts i likvidation, ett avtal om upplösning av något annat bolag än ett aktiebolag har ingåtts mellan alla bolagsmännen, det med stöd av ett intyg utfärdat av myndighet är uppenbart att bolagets verksamhet inte kommer att fortsättas eller då en yrkesutöware har avstått från pensionsförsäkring enligt lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare och från övriga försäkringar som normalt ansluter sig till företagsverksamhet, till skatte- och andra myndigheter anmält att verksamheten avslutas samt avstått från de lokaler som han eller hon använt i företagsverksamheten.

I samtliga fall, förutom vid konkurs, förutsätter upphörandet med företagsverksamheten dessutom att man avstått från de omsättnings- och anläggningstillgångar som ansluter sig till företagsverksamheten eller att man till den som betalt en förmån för periodisering av försäljningsvinsten har gjort en försäljningsvinstkalkyl över tillgångarna. Om man inte har avstått från omsättnings- och anläggningstillgångarna eller om en försäljningsvinstkalkyl inte har presenterats, anses företagsverksamheten vara avbruten.

Det förutsätts inte att företagsverksamheten upphör eller avbryts för minst fyra månader, om personen i fråga ska betraktas som en företagare som kan jämföras med en löntagare eller om företagsverksamheten på grund av naturförhållandena ska anses vara säsongbetonad.

Med en företagare som kan jämföras med en löntagare avses en företagare som själv deltar i arbetsprestationen och som står i ett permanent uppdragsförhållande till huvudsakligen en uppdragsgivare under vars omedelbara ledning och övervakning han eller hon står. Vidare förutsätts det att han eller hon under det år som föregått den tidpunkt då han eller hon anmälde sig som arbetssökande

sammanlagt inte har haft flera än en utomstående anställd åt gången.

Företagsverksamheten anses vara säsongbetonad om det i genomsnitt är möjligt att idka den under sammanlagt högst sex månader om året. Dessutom förutsätts det att inkomsten av den säsongbetonade företagsverksamheten inte tryggar eller är avsedd att trygga försörjningen året om.

Om det är fråga om rätten till arbetslöshetsförmåner för en familjemedlem som varit sysselsatt i företagarens företagsverksamhet förutsätts det inte heller att företagsverksamheten upphör eller avbryts för minst fyra månader, om personen i fråga sporadiskt har varit sysselsatt på heltid i sammanlagt högst sex månader, personens arbete har upphört på grund av att produktionsinriktningen lagts ner eller av någon motsvarande orsak eller personens arbete har upphört på grund av att förutsättningarna för företagsverksamhet har försämrats på ett bestående sätt och inkomsten av företagsverksamheten per person som deltar i arbetet är mindre än den arbetsinkomst enligt 5 kap. 7 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som visar att företagsverksamheten är av väsentlig omfattning.

För att de undantag som gäller en företagares familjemedlemmar ska tillämpas förutsätts det att personen själv inte har eller under de två föregående åren har haft minst 15 procent av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför eller annars bestämmande inflytande i företaget. I sådana fall då företagsverksamheten har försämrats på ett bestående sätt förutsätts det dessutom att inga andra än företagarens familjemedlemmar arbetar i företaget.

En person är inte heller sysselsatt på heltid som företagare om han eller hon inte längre uppfyller definitionen på företagare i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Tidigare företagsverksamhet eller sysselsättning i eget arbete på heltid kan dessutom anses utgöra bisyssla om personen under minst tio månader har haft heltidsarbete som inte har samband med företagsverksamheten eller det annars kan dras den slutsatsen att den arbetsinsats som företagsverksamheten kräver är så liten att den inte utgör något hinder för att ta emot heltidsarbete.

Den som har varit sysselsatt på heltid i eget arbete anses fortfarande vara sysselsatt fram till den tidpunkt då det på grundval av arbets sökandens redogörelse eller annars är uppenbart att verksamheten inte fortsätter eller då sysselsättningen betraktas som bisyssla på det sätt som anges i föregående stycke.

Heltidsstudier och upphörande med heltidsstudier

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa har en studerande på heltid inte rätt till arbetslöshetsförmåner. Begränsningen gäller också ferieperioder under heltidsstudier. Som heltidsstudier betraktas studier där målsättningen är att avlägga lägre eller högre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen samt gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser. Gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas alltid som heltidsstudier. Yrkesinriktade studier och andra studier än sådana som nämns ovan betraktas som heltidsstudier när studiernas omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng eller tre studieveckor per studiemånad eller, om studiernas omfattning inte har dimensionerats i studiepoäng eller studieveckor, när omfattningen enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

Studier kan betraktas som heltidsstudier också på basis av en helhetsbedömning. Andra studier som en person inlett än de ovan nämnda betraktas som heltidsstudier, om den arbetsinsats som studierna kräver, med beaktande av studiernas omfattning enligt läro- eller undervisningsplanen, studiernas bindande natur, den tid personen tidigare varit i arbete och den utbildning han eller hon tidigare förvärvat, är så stor att den utgör ett hinder för att ta emot heltidsarbete på de villkor som allmänt tillämpas på arbetsmarknaden.

Studierna för en person som har studerat på heltid betraktas som heltidsstudier tills han eller hon bevisligen upphört med sina studier. I praktiken upphör studierna i allmänhet då personen avlägger en examen eller annan studiehelhet eller säger upp sin studieplats vid läroanstalten.

En person som deltar i ett fristående yrkesprov efter den förberedande utbildningen betraktas som en studerande på heltid fram till provet. En person som har slutfört gymnasiets lärokurs, men som fortsätter avlägga studentexamen, betraktas som en studerande på heltid fram till följande möjliga studentskrivningar.

I lagen om utkomtskydd för arbetslösa finns bestämmelser om när heltidsstudier kan betraktas som deltidssstudier på grundval av tiden i arbete. En arbetssökande betraktas inte som studerande på heltid, om det på grundval av stadigvarande tid i arbete eller idkande av företagsverksamhet under studietiden är uppenbart att studierna inte utgör något hinder för att ta emot heltidsarbete.

Avbrytande av universitetsstudier för minst ett år

Studierätten vid ett universitet har i princip varit evig, och i lagstiftningen finns det inte några bestämmelser om möjligheten att säga upp sin studieplats vid ett universitet. Enligt lagen om utkomtskydd för arbetslösa betraktas en högskolestuderande som har avbrutit sina studier för minst ett år inte som studerande på heltid under tiden för avbrottet. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att en högskolestuderande som de facto har avslutat sina studier har möjlighet att få arbetslöshetsförmåner även om han eller hon inte har avlagt någon examen.

Att studierna har avbrutits för minst ett år påvisas i regel med ett intyg från universitetet. Den dag då avbrottet börjar är tidigast den dag då personen har begärt intyget över avbrutna studier från universitetet.

Arbetslöshetsförmåner kan också betalas på grundval av ett s.k. faktiskt studieavbrott. Med faktiskt avbrott avses en situation där den arbetssökande saknar studieprestationer under de senaste fem åren, inte har varit anmäld som närvarande studerande under det senaste året och inte heller i övrigt ämnar fortsätta sina studier.

Personer under 25 år som saknar yrkesutbildning och som ansöker om arbetsmarknadsstöd har inte rätt till arbetslöshetsförmåner på grundval av ett avbrott i universitets-

studierna. Enligt försäkringsdomstolens avgörandepraxis tillämpas bestämmelsen inte heller på studerande som avlägger licentiatexamen eller doktorsexamen, men ett intyg från universitetet om att studierna avbrutits har i övrigt ansetts vara en tillräcklig utredning för beviljande av arbetslöshetsförmåner.

Frånvaro från arbetsmarknaden

Arbetslöshetsförmån betalas efter en tidsperiod på 60 dagar utan ersättning till en arbetssökande som under de närmast föregående sex månaderna innan han eller hon registrerade sig som arbetslös arbetssökande har varit mindre än sex veckor på arbetsmarknaden och inte kan ange någon giltig orsak till sin frånvaro.

En arbetssökande anses ha varit på arbetsmarknaden, om han eller hon har varit i arbete som räknas in i arbetsvillkoret eller sysselsatt i företagsverksamhet eller eget arbete eller har deltagit i annan sysselsättningsfrämjande service än arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller varit arbetslös arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån.

Giltiga orsaker att vara borta från arbetsmarknaden är sjukdom, institutionsvård, rehabilitering, värnplikt, civiltjänstgöring, frihetsstraff, studier, stipendieperiod, barnafödelse, vård av barn under skolåldern, vård av handikappad eller åldring eller någon annan orsak som kan jämföras med dessa.

Unga personer under 25 år som saknar yrkesutbildning

Arbetslöshetsförmåner betalas aldrig till en person som inte har fyllt 17 år. Arbetsmarknadsstöd kan betalas till en 17-årig ung person som saknar yrkesutbildning endast under den tid han eller hon deltar i sysselsättningsfrämjande service, dvs. inte under passiv arbetslöshet.

Enligt lagen om utkomtskydd för arbetslösa har en ung person i åldern 18–24 som saknar yrkesutbildning rätt till arbetsmarknadsstöd även under passiv arbetslöshet, om han eller hon trots aktivt sökande efter arbete och till utbildning inte har kunnat ordnas arbete, utbildning eller sysselsättningsfrämjande

service. För att den unga ska bevara rätten till arbetsmarknadsstöd förutsätts att han eller hon söker till lämplig utbildning som leder till examen i både vårens och höstens gemensamma ansökan.

För att den unga ska uppfylla sin skyldighet att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan ska han eller hon söka till minst tre yrkesutbildningar som leder till examen och i fråga om vilka han eller hon uppfyller kraven på grundutbildning och eventuella andra grunder för antagningen. Ett av ansökningsalternativen kan vara en utbildning som inte hör till den gemensamma ansökan, men som leder till examen. Inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa betraktas också t.ex. universitetsstudier som sådan utbildning. Om den unga endast har slutfört grundskolan, kan gymnasiet vara ett av ansökningsalternativen.

Om en person försummar sin skyldighet att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan eller lämnar eller vägrar ta emot arbete eller utbildning åläggs en skyldighet att vara i arbete i fem månader. Detta gäller även en person som vägrat delta i arbetspraktik, arbetsprövning eller kombinerad arbets- och utbildningsprövning eller avbrutit en sådan åtgärd. Någon skyldighet att vara i arbete åläggs inte om personen försummat skyldigheten att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan, vägrat ta emot eller lämnat arbete eller vägrat delta i eller lämnat service av en giltig orsak.

Skyldigheten att vara i arbete innebär att den unga inte har rätt till arbetsmarknadsstöd under arbetslöshetstiden förrän han eller hon har varit i sådant arbete som räknas in i arbetsvillkoret, deltagit i arbetskraftspolitisk vuxenutbildning eller utfört arbetspraktik eller arbetsprövning i fem månader. Rätten till arbetsmarknadsstöd börjar på nytt även när den unga avlagt en yrkesexamen och, om de övriga förutsättningarna är uppfyllda, senast när han eller hon fyller 25 år.

Under den tid den unga deltar i sysselsättningsfrämjande service, med undantag för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, har han eller hon rätt till arbetsmarknadsstöd oberoende av skyldigheten att vara i arbete i fem månader. Skyldigheten att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan gäll-

er också t.ex. under tiden för arbetspraktik. Om en person t.ex. åläggs en skyldighet att vara i arbete i fem månader under tiden för arbetspraktik, kan arbetsmarknadsstöd inte betalas för den resterande arbetspraktiktiden.

Väntetid för arbetsmarknadsstöd

Arbetsmarknadsstöd betalas först efter en väntetid på fem månader till en arbetssökande som inte har uppfyllt arbetsvillkoret och inte genomgått sådan utbildning efter grundskolan eller gymnasiet som leder till examen och ger yrkesfärdigheter. Väntetiden börjar från registreringen som arbetslös arbetssökande, utgången av tiden utan ersättning eller fullgörandet av skyldigheten att vara i arbete.

Väntetiden uppnås när den arbetssökande, efter att ha registrerat sig som arbetslös arbetssökande, i sammanlagt fem månader har varit i arbete som räknas in i arbetsvillkoret, företagare eller arbetslös arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån eller deltagit i annan sysselsättningsfrämjande service än arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Väntetiden minskas med den tid under vilken den arbetssökande under de två åren före registreringen som arbetslös arbetssökande har varit på arbetsmarknaden på det sätt som avses ovan.

I väntetiden inräknas inte den tid som den arbetssökande har varit på arbetsmarknaden under tiden för heltidsstudier eller en ferieperiod i anslutning därtill eller en ferieperiod mellan olika läroanstalter eller under tid utan ersättning eller under skyldighet att vara i arbete.

Frånvaro från sysselsättningsfrämjande service

Under tiden för sysselsättningsfrämjande service har en arbetssökande inte rätt till arbetslöshetsförmån för de dagar då han eller hon inte deltar i servicen, om inte frånvaron beror på arbetsoförmåga, ett under 10-årigt barns sjukdom för högst fyra arbetsdagar per gång eller en anställningsintervju eller något annat jämförbart skäl som anknyter till sysselsättning. Oberoende av orsaken till frånvaron betalas inte ersättning för uppehålle för frånvarodagarna.

Arbets- och näringsbyrån ger arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om hur frånvaron påverkar rätten att få arbetslöshetsförmån. Arbets- och näringsbyrån får uppgiften om den arbetssökandes frånvaro antingen av den sökande själv, av den som ordnar sysselsättningsfrämjande service eller av den som betalar ut arbetslöshetsförmånen. Vid behov hörs den arbetssökande innan det arbetskraftspolitiska utlåtandet ges.

Enskilda fall av frånvaro kontrolleras inte inom den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen, vid frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån eller vid frivilliga studier som bedrivs av invandrare.

Betalning av arbetslöshetsförmån under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

En arbetssökande som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan få arbetslöshetsförmån, trots att han eller hon inte har rätt till förmånen som arbetslös, om det beror på tid utan ersättning, arbetslöshetsförmånens självrishtid eller behovsprövning av arbetsmarknadsstödet. En arbetssökande som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och som har en gällande skyldighet att vara i arbete, en begränsning i anslutning till yrkesutbildning eller som har förelagts en väntetid för arbetsmarknadsstödet kan inte få arbetslöshetsförmån.

Permittering och väderhinder

Enligt arbetsavtalslagen (55/2001) ska arbetsgivaren ge arbetstagaren personligen meddelande om permittering senast 14 dagar innan permitteringen börjar. I meddelandet ska nämnas grunden för permitteringen, begynnelsestidpunkten och permitteringens längd eller uppskattade längd. Arbetsgivaren ska på begäran av arbetstagaren ge ett skriftligt intyg om permittering, av vilket framgår åtminstone orsaken till permitteringen, begynnelsestidpunkten och permitteringens längd eller uppskattade längd. Något separat intyg om permittering behöver inte ges, om arbetsgivaren har gett ett skriftligt meddelande om permittering som innehåller ovan nämnda uppgifter.

Om permitteringen gäller minst tio arbetstagare, ska arbetsgivaren enligt arbetsavtalslagen underrätta även arbetskraftsmyndigheterna om permitteringen, utom om arbetsgivaren har motsvarande skyldighet enligt någon annan lag.

Enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002) ska en person anses ha registrerats som arbetssökande om arbetsgivaren till arbets- och näringsbyrån för minst tio arbetstagare har lämnat in ett meddelande om gruppermittering enligt arbetsavtalslagen.

Med gruppermitterad avses enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa en arbetstagare som har permitterats för viss tid antingen på heltid eller genom en förkortning av arbetstiden, och permitteringen gäller minst tio arbetstagare. Som gruppermitterade betraktas dessutom personer som fyllt 65 år och som ansöker om arbetslöshetsförmån och arbetstagare som är förhindrade att utföra arbete på grund av väderhinder. I lagen om utkomstskydd för arbetslösa har gruppermitterade dels en snävare och dels en vidare definition än i arbetsavtalslagen och lagen om offentlig arbetskraftsservice.

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan arbetslöshetsförmåner betalas också efter den kalendermånad då en person fyller 65 år, om han eller hon har blivit permitterad eller om han eller hon är förhindrad att arbeta av en orsak som jämföras med permittering eller på grund av en sådan stridsåtgärd som inte står i samband med den arbetssökandes anställningsvillkor eller arbetsförhållanden. Arbetslöshetsförmåner kan likaså betalas till en person som fyllt 65 år, om han eller hon är förhindrad att utföra arbete på grund av väderhinder. I de fall som nämns ovan kan arbetslöshetsförmåner beviljas högst till utgången av den kalendermånad då personen fyller 68 år.

Utöver meddelandet om gruppermittering till arbets- och näringsbyrån ska arbetsgivaren ge ett granskningsmeddelande till arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten. I meddelandet anges bl.a. den faktiska permitteringstiden för varje arbetstagare. Meddelandet ges separat till varje arbetslöshetskassa över de medlemmar som hör till den. När det gäller Folkpensionsanstalten ges medde-

landet separat till varje FPA-byrå enligt arbetstagarens hemort.

I fråga om gruppermitterade ger arbets- och näringsbyrån ett arbetskraftspolitiskt utlåtande endast om hinder för att vara på arbetsmarknaden och företagsverksamhetens och studiernas inverkan på rätten att få förmåner.

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa avses med väderhinder sådant hinder för utförande av arbete i anställningsförhållande inom byggnads- och skogsbranscherna som enbart och direkt orsakas av köld och på grund av vilket arbetsgivaren inte är skyldig att betala lön i enlighet med 2 kap. 12 § 2 mom. i arbetsavtalslagen.

2.2 Bedömning av nuläget

Företagare

De bestämmelser i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och statsrådets förordning om arbetskraftspolitiska förutsättningar för arbetslöshetsförmåner som gäller det sätt på vilket företagsverksamhet och eget arbete påverkar rätten till arbetslöshetsförmåner bildar delvis en rätt svårtolkad helhet. Denna helhet kunde bli tydligare om bestämmelserna samlas i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. I statsrådsförordningen finns det dessutom bestämmelser som eventuellt borde finnas i lag eftersom de påverkar den arbets sökandes rättigheter och skyldigheter.

De viktigaste innehållsmässiga utmaningarna när det gäller bestämmelserna om företagsverksamhet ansluter sig till möjligheterna att beakta arbetets föränderliga former, förutsättningarna för upphörande med företagsverksamhet samt ställningen för en familjemedlem som varit sysselsatt i en företagares företagsverksamhet.

Arbete utförs allt oftare utanför ett arbetsavtalsförhållande. Inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa bör olika former av arbete inte obefogat försättas i olika ställning beroende på om en person är sysselsatt som löntagare, företagare eller i eget arbete. En arbetstagare har inte alltid själv någon faktisk möjlighet att påverka om arbetsprestationen utförs i arbetsavtalsförhållande eller uppdragsförhållande. Detta gäller i synnerhet

arbetsuppgifter inom de kreativa branscherna.

Enligt de gällande bestämmelserna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska en person som utfört ett arbete i anställningsförhållande eller uppdragsförhållande utan att starta ett företag ha rätt till arbetslöshetsförmån när förhållandet upphör, om de övriga förutsättningarna är uppfyllda. Om samma arbete har utförts för ett företag krävs det i regel att hela företagsverksamheten avslutas eller att den avbryts för minst fyra månader för att arbetslöshetsförmåner ska beviljas. T.ex. en företagare som kan jämföras med en löntagare kan dock få arbetslöshetsförmåner genast då uppdraget slutförts.

Definitionen av en företagare som kan jämföras med en löntagare är ganska snäv. För att en person ska betraktas som en företagare som kan jämföras med en löntagare förutsätts bl.a. att det i regel inte finns fler än en uppdragsgivare. Definitionen kan leda till att de arbetssökande obefogat särbehandlas vid beviljandet av arbetslöshetsförmåner när ett uppdragsförhållande upphört, beroende på om arbetet utförts i ett arbetsavtals- eller tjänsteförhållande, för ett företag eller i ett uppdragsförhållande utan att något företag grundas. Det är möjligt att göra de arbetssökande mera jämlika genom en utvidgning av definitionen av en företagare som kan jämföras med en löntagare.

En ändring av definitionen så att företagare som kan jämföras med löntagare kan ha flera uppdragsgivare kommer att påverka personens vilja och möjligheter att marknadsföra sitt eget kunnande och försöka få nya uppdrag utan risk för att arbetslöshetsförmånen går förlorad.

När det gäller avbrytande av företagsverksamhet vill man hålla dörrarna öppna för en möjlighet att fortsätta med samma företagsverksamhet senare. En ändring av förutsättningarna för upphörande med företagsverksamhet kan dock ge samma slutresultat. I praktiken innebär detta att det i lagen om utkomstskydd för arbetslösa endast kommer att föreskrivas om upphörande med företagsverksamhet. Detta förenklar avsevärt förutsättningarna för att få arbetslöshetsförmåner när företagsverksamheten upphör.

Upphörandet med företagsverksamhet förutsätter i allmänhet att man avstår från omsättnings- och anläggningstillgångar eller lämnar en försäljningsvinstkalkyl till den som betalar ut arbetslöshetsförmånen. Den som bedrivit företagsverksamhet visar i praktiken att företagsverksamheten upphört genom att lämna in en försäljningsvinstkalkyl. Genom förordning av statsrådet föreskrivs det att lämnandet av en försäljningsvinstkalkyl har betydelse som arbetskraftspolitisk förutsättning för erhållande av arbetslöshetsförmån även när den som betalar ut arbetslöshetsförmånen inte behöver kalkylen för att periodisera försäljningsvinsten. För den som betalar ut arbetslöshetsförmånen är det irrelevant att ta emot en onödig kalkyl och ge ett kvitto eller annan utredning över mottagandet till den arbetssökande eller arbetskraftsmyndigheten.

Tillämpningspraxis enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och statsrådets förordning om arbetskraftspolitiska förutsättningar för arbetslöshetsförmåner är inte enhetlig i fråga om den tidpunkt då företagsverksamheten anses ha upphört, om den arbetssökande lämnar försäljningsvinstkalkylen under den tid företagsverksamheten är avbruten. En del av arbets- och näringsbyråerna anser att företagsverksamheten har upphört den dag då kalkylen lämnas in, om de övriga åtgärderna för upphörande med verksamheten har vidtagits redan tidigare. Tillämpningspraxisen är motiverad med beaktande av att den arbetssökande har betraktats som heltidsföretagare fram till den aktuella dagen och att han eller hon t.ex. på basis av företagsverksamheten skulle ha haft en giltig orsak att vägra ta emot erbjudet arbete.

Besvärnämnden för utkomstskyddsärenden och en del av arbets- och näringsbyråerna har tillämpat bestämmelserna så att när den arbetssökande har lämnat en försäljningsvinstkalkyl till den som betalar ut arbetslöshetsförmånen har företagsverksamheten retroaktivt ansetts ha upphört den dag då den sista övriga åtgärden i anslutning till upphörandet vidtogs. Eftersom den arbetssökande har betraktats som heltidsföretagare under tiden för avbrottet, har han eller hon inte erbjudits arbets- och näringsbyråns tjänster under avbrottstiden.

På grund av problemen i anslutning till försäljningsvinstkalkylen kunde man frånga förfarandet med att kalkylen ska lämnas in som en arbetskraftspolitisk förutsättning för erhållande av arbetslöshetsförmåner. Samtidigt kunde man förtydliga förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner så att det inte förutsätts att en person avstår från företagets omsättnings- och anläggningstillgångar för att arbetslöshetsförmåner ska beviljas.

En familjemedlem till en företagare kan vara sysselsatt i familjeföretaget på så sätt att han eller hon betraktas som en arbetstagare och bl.a. löntagares försäkringspremie betalas för honom eller henne. I 2 kap. 5 § i den gällande lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs om rätten för en företagares familjemedlem att få arbetslöshetsförmån när arbetet upphör helt och hållet. Familjemedlemmen har dock inte rätt till förmånen om hans eller hennes arbete upphör tillfälligt när företaget permitterar personal. Under permitteringstiden försätts alltså företagarens familjemedlemmar i en annan ställning än företagets övriga arbetstagare. Familjemedlemmens ställning kunde bli bättre genom bestämmelser om hans eller hennes rätt till arbetslöshetsförmåner under permitteringstiden.

Heltidsstudier och upphörande med heltidsstudier

I praktiken betraktas studier som heltidsstudier på basis av en helhetsbedömning i sådana fall då studiernas omfattning ligger nära den gräns för heltidsstudier som anges i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och studierna bedrivs t.ex. dagtid och den sökande meddelar att han eller hon på grund av studierna inte kan ta emot ett heltidsarbete. Utgående från den sökandes utredning och tidigare utbildnings- och arbetshistoria kan resultatet av helhetsbedömningen variera mellan olika arbetssökande som bedriver samma studier.

Endast i sällsynta fall betraktar arbets- och näringsbyrån studier som heltidsstudier på basis av helhetsbedömning. Åren 2008–2010 gavs det sammanlagt ca 21 000 arbetskraftspolitiska utlåtanden om heltidsstudier. Av

dessa gavs ca 300 på basis av en helhetsbedömning.

Det att studier betraktas som heltidsstudier tills de bevisligen har avslutats kan ha följder som är oskäligen för den arbetssökande. Detta gäller i synnerhet arbetssökande som deltar i fristående prov. När den arbetssökande genomgått de förberedande studierna för ett fristående prov och studerat på heltid har han eller hon inte rätt till arbetslöshetsförmån innan provet avlagts. Den arbetssökande kan dock inte alltid påverka hur snabbt provet kan ordnas. Den arbetssökande har inte heller rätt till arbetslöshetsförmån innan han eller hon avlagt det fristående provet i sådana fall då den förberedande utbildningen har ordnats i form av arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.

Deltagande i ett fristående prov hindrar de facto inte en arbetssökande från att ta emot heltidsarbete när den förberedande utbildningen har avslutats. Problemet kunde lösas genom att man preciserar bestämmelserna om upphörande med studier i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Avbrytande av universitetsstudier för minst ett år

I universitetslagen (588/2009) finns det inte några bestämmelser om en studerandes möjlighet att säga upp sin studieplats vid ett universitet på eget initiativ. Universiteten har dock haft den praxisen att en studerande kan avstå från sin studierätt genom en skriftlig anmälan till universitetet. När den studerande avstått från studierätten förutsätts det att han eller hon får en studieplats via det normala ansökningsförfarandet för att han eller hon ska återfå studierätten. För att universiteten ska ha en enhetlig praxis vid avstående från studierätt sände undervisningsministeriet ett brev om saken till universiteten hösten 2006 (13/504/2006). I brevet fick universiteten anvisningar bl.a. om vilka konsekvenser det har om en studerande anmäler att han eller hon avstår från sin studierätt. Om en studerande avstår från sin studierätt har han eller hon inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa ansetts ha sagt upp sin studieplats vid universitetet. Personen har med andra ord kunnat få arbetslöshetsförmån om han eller

hon uppfyllt de övriga förutsättningarna för erhållande av förmånen.

Biträdande justitiekanslern har gjort en bedömning av den bestämmelse om avbrott i universitetsstudierna som ingår i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i ett avgörande med anledning av ett klagomål (OKV/1688/1/2008; 7.4.2010). Biträdande justitiekanslern ansåg att syftet med bestämmelsen om avbrott i en universitetsstuderandes studier, dvs. att skapa faktisk jämlikhet när det gäller förutsättningarna för att få arbetslöshetsförmåner, ursprungligen har varit godtagbart. Avsikten med bestämmelsen har inte varit att diskriminera andra högskolestuderande, och bestämmelsen har inte heller haft någon sådan inverkan. Biträdande justitiekanslern ansåg att den grundlagsenliga skyldigheten för det allmänna att ordna grundläggande försörjning för universitetsstuderande inte kunde ordnas på samma sätt som för andra högskolestuderande, åtminstone inte före år 2006. Av denna orsak har arrangemanget inte kunnat betraktas som diskriminering som avses i grundlagen.

Eftersom det i praktiken innebär att en universitetsstuderande säger upp sin studieplats vid läroanstalten om han eller hon avstår från sin studierätt, har universitetsstuderandenas ställning blivit jämförbar med andra högskolestuderandes ställning i och med undervisningsministeriets anvisningar till universiteten 2006. Biträdande justitiekanslern konstaterar att det i denna situation bör bedömas om det finns en sådan godtagbar grund för en särskild bestämmelse om universitetsstuderande i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som förutsätts i bestämmelsen om jämlikhet i grundlagen.

Inom arbets- och näringsförvaltningen statistikförs inte hur många arbetssökande som får arbetslöshetsförmån på basis av ett minst ett år långt avbrott i universitetsstudierna. Arbets- och näringsministeriet har bett universiteten lämna in uppgifter om antalet studerande som avbrutit sina studier åren 2008–2010. De erhållna uppgifterna visar att i genomsnitt ca 1 800–2 000 studerande årligen avbryter sina studier. Alla studerande som avbryter sina studier torde inte anmäla sig som arbetssökande eller ansöka om arbetslöshetsförmåner.

Frånvaro från arbetsmarknaden

I 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs om en tid utan ersättning på grund av frånvaro från arbetsmarknaden. Syftet med bestämmelsen har varit att påskynda sysselsättningen genom att styra en person som blivit arbetslös till att utan dröjsmål anmäla sig som arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån och få tillgång till arbets- och näringsbyråns tjänster.

Den som betalar ut arbetslöshetsförmånen har befogenhet att avgöra om en person uppfyller det arbetsvillkor som förutsätts för erhållande av arbetslöshetsdagpenning. En bestämmelse om detta ingår i 5 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Arbetsvillkoret upphör att gälla, om en person utan godtagbart skäl har varit borta från arbetsmarknaden längre tid än sex månader. De godtagbara skälen till frånvaro från arbetsmarknaden är jämförbara med de giltiga orsaker som anges i den bestämmelse i 2 kap. som arbets- och näringsbyrån tillämpar.

Arbets- och näringsbyrån och den som betalar ut arbetslöshetsförmån reder ut att den arbetssökande är på arbetsmarknaden med stöd av två bestämmelser som är mycket lika varandra och den arbetssökande måste lämna in samma eller liknande utredningar till båda instanserna. Ur myndigheternas synvinkel är det fråga om överlappande administrativa uppgifter.

Alla arbetssökande känner inte till att de för att undvika en tid utan ersättning borde ha registrerat sig redan tidigare i det skedet när anställningsförhållandet upphörde. Å andra sidan kan en person anmäla sig som arbetssökande enbart för att undvika en tid utan ersättning även om han eller hon åtminstone inte i början av arbetslöshetsperioden har för avsikt att ansöka om arbetslöshetsförmån och inte heller anser sig behöva arbets- och näringsbyråns tjänster.

Med tanke på syftet med bestämmelsen om en tid utan ersättning skulle det i fråga om de personer som ansöker om arbetslöshetsdagpenning räcka med att en obefogad frånvaro från arbetsmarknaden leder till att rätten till arbetslöshetsdagpenning går förlorad med stöd av 5 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Personer som ansöker om arbets-

marknadsstöd styrs för sin del till att registrera sig som arbetssökande så snabbt som möjligt med stöd av bestämmelsen om väntetid.

Unga personer under 25 år som saknar yrkesutbildning

Skyldigheten att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan, som är ett villkor för erhållande av arbetsmarknadsstöd, trädde i kraft 1995. Denna skyldighet gällde till en början personer i åldern 18–19 år. Vid ingången av 1996 utvidgades skyldigheten till att även gälla personer i åldern 20–24 år. Som motvikt till skyldigheten att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan ökades antalet arbetspraktikplatser och sådan utbildning som riktar sig till unga.

En viktig motivering till skyldigheten att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan var att unga som saknade yrkesutbildning och arbetserfarenhet hade mycket dåliga utsikter att bli sysselsatta, vilket syntes i form av en utbredd ungdomsarbetslöshet. Målet var att revidera stöd- och åtgärdssystemen så att de bättre än tidigare uppmuntrar till att söka arbete eller till utbildning.

Arbets- och näringsministeriet samt undervisnings- och kulturministeriet beställde en utredning om ungas rätt till arbetsmarknadsstöd och skyldighet att söka till utbildning (Arbets- och näringsministeriets publikationer 3/2012). I utredningen klarlades vilka styreffekter skyldigheten att delta i den gemensamma ansökan har, hur ändamålsenlig den är och eventuella ändringsbehov. Styreffekterna klarlades genom en undersökning av hur väl skyldigheten att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan iakttas, hurvida skyldigheten ökar den andel som avbryter studierna och hur de studerande som avbryter studierna senare klarar sig på arbetsmarknaden.

Skyldigheten att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan har kritiserats för att den tvingar unga att söka till utbildning som de inte är genuint intresserade av. Enligt bedömningarna är det också lättare för en person att avbryta studierna, om han eller hon sökt till dem enbart på grund av en skyldighet.

Undersökningen visar att benägenheten att inleda studierna är lika stor hos dem som sökte en studieplats på basis av skyldigheten att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan som hos dem som sökte till utbildning på andra grunder, närmast på basis av eget intresse. Likaså inleder en ung person studierna i lika hög grad oberoende av om han eller hon har antagits för studier på basis av det första ansökningsönskemålet eller för andra studier. Det är inte heller vanligare att sådana som sökt studieplats på basis av skyldigheten att delta i den gemensamma ansökan avbryter studierna. Skyldigheten att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan ökar alltså inte benägenheten att avbryta inledda studier.

Allmänt taget har skyldigheten att efter grundskolan eller gymnasiet söka till yrkesutbildning ansetts vara arbetskraftspolitiskt ändamålsenlig. Också de unga själva anser att skyldigheten att söka till utbildning är något positivt som styr till att söka till utbildning och bli sysselsatt. Skyldigheten att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan är dock förenad med omständigheter som i praktiken ger upphov till besvärliga situationer för de unga och extra arbete för arbets- och näringsbyråerna, läroanstalterna och Folkpensionsanstalten.

Enligt de gällande bestämmelserna ska den unga söka till minst tre utbildningsplatser i både vårens och höstens gemensamma ansökan. Antalet utbildningsplatser i höstens gemensamma ansökan är dock litet i jämförelse med vårens ansökan och utbudet kan vara mycket begränsat från ort till ort. Därför anses det vara svårt att iaktta ansökningsskyldigheten i höstens gemensamma ansökan.

Det att ansökningsalternativen begränsas till studier inom den gemensamma ansökan kan inte anses ändamålsenligt i fråga om alla unga. Beroende på den ungas situation kan t.ex. en utbildning som betonar inläring i arbetet eller deltagande i en service som förbättrar livskompetensen och studiefärdigheterna ge ett bättre stöd för den ungas framtida sysselsättning eller studier. Den unga kan också ha en klar plan med sin ansökan till yrkesstudier som inte ingår i den gemensamma ansökan. I allmänhet har den unga en eller två klara utbildningsönskemål, och det

tredje alternativet väljs slumpmässigt enbart för att uppfylla ansökningsskyldigheten.

Enligt den gällande bestämmelsen åläggs en ung person inte någon skyldighet att vara i arbete i fem månader om han eller hon har haft giltig orsak att inte söka till utbildning vid den gemensamma ansökan. Vid arbets- och näringsbyrån är tolkningen av en giltig orsak rätt snäv, och lagens prövningsrätt utnyttjas inte alltid i tillräcklig omfattning.

Uppföljningen av skyldigheten att söka till utbildning vid den gemensamma ansökan sysselsätter arbets- och näringsbyråerna. Arbetet upplevs som invecklat och byråkratiskt. I stället för att man utreder rätten till arbetsmarknadsstöd borde resurserna i större utsträckning riktas till vägledning och rådgivning för de unga, så att de hittar ett utbildningsalternativ som intresserar dem själva och som lämpar sig för dem.

Frånvaro från sysselsättningsfrämjande service

Arbets- och näringsbyråerna anser att kontrollen av de arbetssökandes frånvaro orsakar mycket utredningsarbete. År 2010 gavs ca 115 000 och år 2011 ca 137 000 arbetskraftspolitiska utlåtanden om frånvaron. Utlåtandena gällde ca 29 000 (2010) och ca 32 000 (2011) personers rätt till arbetslöshetsförmån. På basis av dessa siffror kan man dra slutsatsen att frånvaron berör samma personer. Enligt arbets- och näringsbyråernas uppskattningar beror ca 55 procent av frånvaron på den arbetssökandes egen arbetsoförmåga.

För dem som betalar ut arbetslöshetsförmånen, i detta fall närmast Folkpensionsanstalten, leder frånvarokontrollen till fördröjningar i utbetalningen av förmåner och till återkrav av förmåner som betalats ut utan grund. Fördröjningarna i utbetalningen av förmånerna beror på att Folkpensionsanstalten måste invänta det arbetskraftspolitiska utlåtandet om frånvaron. Arbets- och näringsbyrån har för sin del nödvändigtvis inte fått någon uppgift om frånvaron före Folkpensionsanstaltens begäran om utlåtande, och därför har den inte kunnat inleda utredningen av ärendet. Om det är fråga om att utreda enskilda fall av frånvaro kan Folkpensionsan-

stalten betala arbetslöshetsförmånen för de övriga dagar som ingår i förmånsansökan.

Om orsaken till frånvaron är en kortvarig anställning som varar högst två veckor antingen hos anordnaren av sysselsättningsfrämjande service eller hos någon annan arbetsgivare, har det arbetskraftspolitiska utlåntagandet om frånvaron betydelse för huruvida den som betalar ut arbetslöshetsförmån använder s.k. beräknad arbetsinkomst vid utbetalningen av jämkad arbetslöshetsförmån. I detta fall kan det hända att jämkad arbetslöshetsförmån inte heller kan betalas ut för de andra dagarna i ansökningsperioden för förmånerna annat än som en eventuell förskottsbetalning enligt prövning, innan utlåntagandet har getts. Jämkad arbetslöshetsförmån betalas inte ut, om den arbetssökande sysselsätts i heltidsarbete som varar över två veckor.

Om arbetslöshetsförmånen redan har betalats ut när det kommer fram att den arbetssökande inte hade rätt till den under frånvaron, begär den som betalat ut arbetslöshetsförmånen att den arbetssökande ger sitt samtycke till att ärendet behandlas på nytt. Om den sökande inte ger samtycke söker utbetalaren om att besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden undanröjer det lagakraftvunna beslutet.

Besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden behandlade uppskattningsvis ca 350 sådana ansökningar om undanröjande 2011. Behandlingen av ansökningarna om undanröjande i nämnden medförde kostnader på ca 94 000 euro. De flesta ansökningarna om undanröjande gäller frånvaro på 1–2 dagar.

Arbets- och näringsbyråns tjänster vid permittering och den permitterades rätt till arbetslöshetsförmån

Arbetsgivarens skyldighet enligt arbetsavtalslagen att till arbets- och näringsbyrån anmäla permitteringar som gäller minst tio arbetstagare gäller alla permitteringssituationer oberoende av permitteringens längd. Alla arbetstagare som anmälts genom en gruppermitteringsanmälan ska enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice registreras som arbetssökande. Eftersom det i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs att med

gruppermitterad avses arbetstagare som har permitterats för viss tid antingen på heltid eller genom en förkortning av arbetstiden, har arbets- och näringsbyråerna i samarbete med arbetsgivarna styrt arbetstagare som permitterats tills vidare till att registrera sig som arbetssökande personligen.

Uppgifterna om gruppermitterade arbetssökande antecknas inte i informationssystemet för arbetsförvaltningens kundbetjäning, eftersom arbets- och näringsbyråerna på basis av anmälan om gruppermittering inte har behövliga uppgifter om de permitterade. Av denna orsak är det i praktiken omöjligt att erbjuda arbete eller sysselsättningsfrämjande service för gruppermitterade, om inte den permitterade själv är aktiv och anmäler sina uppgifter till arbets- och näringsbyrån.

Vid kortvariga permitteringar är det ofta inte ändamålsenligt att erbjuda service, men om en ursprungligen kortvarig permittering drar ut på tiden är det viktigt att den permitterade får tillgång till arbets- och näringsbyråns service.

Eftersom permitteringssituationerna varierar och snabbt kan förändras motsvarar det granskningsmeddelande som den som betalar ut arbetslöshetsförmånen får och den permitteringstid som den arbetssökande angett i sin ansökan om arbetslöshetsförmån inte alltid varandra. Den som betalar ut arbetslöshetsförmånen måste i dessa fall reda ut den faktiska tidpunkten för och längden på permitteringen, vilket kan leda till att utbetalningen fördröjs.

Gruppermitteringsförfarandet infördes under den tid då permitteringar vanligtvis var heltidspermitteringar och genomfördes på det sätt som angavs i meddelandet om permittering. I sådana fall då tidpunkterna för permitteringen och det sätt på vilket den genomförs snabbt förändras och arbetstagarna tillfälligt kallas i arbete under permitteringstiden, fungerar gruppermitteringsförfarandet inte längre på avsett sätt.

Genom meddelandet om gruppermittering är det också möjligt att sådana personer blir arbetssökande som inte uppfyller förutsättningarna för att bli registrerade som arbetssökande enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice. Personer som fått ett arbetsgivar specifikt kontinuerligt (A) eller tillfälligt

(B) uppehållstillstånd kan enligt lagen om of-fentlig arbetskraftsservice inte registreras som arbetssökande. En person som fått något annat än ett arbetsgivarspecifikt tillfälligt uppehållstillstånd (B) kan registreras som arbetssökande, men en sådan person har enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte rätt till arbetslöshetsförmån.

Om den som betalar ut arbetslöshetsförmånen får veta att en person som är gruppermitterad bedriver företagsverksamhet eller studerar måste utbetalaren begära ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om saken av arbets- och näringsbyrån. Detta fördröjer utbetalningen av förmånen. Eftersom både företagsverksamhet och studier kan betraktas som bisyssla på basis av en tillräcklig tid i arbete under tiden för företagsverksamheten eller studierna, tillåter i allmänhet det arbetskraftspolitiska utlåtandet att förmånen betalas ut.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa finns det inte några bestämmelser om vilken instans som är behörig att avgöra en gruppermitterad persons rätt till förmån t.ex. i en situation då han eller hon vägrar ta emot arbete som arbetsgivaren erbjuder eller service som arbets- och näringsbyrån tillhandahåller.

År 2011 fanns det i genomsnitt ca 5 700 gruppermitterade personer varje månad. Av dem hade ca 1 800 förkortad arbetsvecka. Den genomsnittliga permitteringstiden för en permitterad inom gruppermitteringsförfarandet var 53 dagar.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Företagare

Syftet med de ändringar som gäller utkomstskyddet för arbetslösa företagare är att göra bestämmelserna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa tydligare och att undanröja sådana omständigheter bland de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för utbetalning av arbetslöshetsförmåner till företagare som inte har någon betydelse vid bedömningen av om en person kan ta emot heltidsarbete. Detta syfte uppnås i synnerhet genom ändringar i bestämmelserna om upphörande med och avbrott i företagsverksamheten samt

säsongsbetonad företagsverksamhet. Avsikten är att omotiverade skillnader i företagarnas och löntagarnas sociala trygghet ska undanröjas genom bestämmelser om den arbetslöshetsförmån som betalas till en familjemedlem till en företagare under permitteringstiden. Avsikten är att ändringarna ska ge företagare snabbare tillgång till all arbetskraftsservice och därigenom bidra till en snabbare sysselsättning.

Definitionen av sysselsättning på deltid förtydligas och ändras så att man beaktar det arbetsvillkor som är en förutsättning för arbetslöshetsdagpenning och som tidigare förkortades till 34 kalenderveckor. Man beaktar också hur vanligt det är med atypiska anställningsförhållanden. En person ska kunna påvisa att företagsverksamhet eller eget arbete inte utgör något hinder för att ta emot heltidsarbete genom att under minst åtta månader, i stället för nuvarande tio månader, utföra heltidsarbete som inte har samband med företagsverksamheten eller det egna arbetet, förutsatt att företagsverksamhetens omfattning inte förändras. Till skillnad från nuläget ska som tid i arbete även godkännas t.ex. deltidarbete som räknas in i arbetsvillkoret.

Erhållande av arbetslöshetsförmån förutsätter inte att företagsverksamheten upphör, om personen i fråga ska betraktas som en företagare som kan jämföras med en löntagare. I fråga om en företagare som kan jämföras med en löntagare ska det inte längre förutsättas någon utredning över att personen har stått under uppdragsgivarens ledning och övervakning. Dessutom ändras definitionen av en företagare som kan jämföras med en löntagare så att det blir möjligt att ta emot uppdrag från fler än en uppdragsgivare.

Genom ändringen av definitionen av en företagare som kan jämföras med en löntagare undanröjs särbehandlingen när det gäller de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner i sådana situationer då arbetsprestationen kan utföras i löntagarställning, i ett uppdragsförhållande utan att något företag grundas eller för ett företag. I de två först nämnda fallen kan arbetslöshetsförmån i allmänhet betalas ut när arbetet upphört, men i fråga om en person som arbetat för ett företag kan det med stöd av den gällande lagen om utkomstskydd för ar-

betslösa krävas att hela företagsverksamheten avbryts eller upphör.

Definitionen av säsongbetonad företagsverksamhet ändras så att inkomsterna från företagsverksamheten inte påverkar bedömningen av om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmån är uppfyllda.

En familjemedlem till en företagare kan vara sysselsatt i familjeföretaget på så sätt att han eller hon betraktas som löntagare. För att företagets alla arbetstagare ska behandlas så lika som möjligt även vid permittering, ska en familjemedlem som är försäkrad enligt någon annan lag än lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare ha rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av permitteringen. Utbetalningen av arbetslöshetsförmånen förutsätter att företaget av ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker har permitterat eller sagt upp även sådana arbetstagare som inte är i lagen om utkomstskydd för arbetslösa avsedda familjemedlemmar till företagaren. På motsvarande sätt kan arbetslöshetsförmån betalas till en företagares familjemedlem i sådana fall då familjemedlemmen är förhindrad att utföra sitt arbete och lönebetalningen upphört av en orsak som avses i första meningen i 2 kap. 12 § 2 mom. i arbetsavtalslagen, t.ex. en eldsvåda på arbetsplatsen. Också i detta fall ska det förutsättas att företaget även har andra arbetstagare i samma situation som inte är företagarens familjemedlemmar.

En vedertagen utgångspunkt inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa är att arbetslöshetsförmån inte används för att bära den ekonomiska risken i anslutning till företagsverksamhet eller hantera variationer i verksamheten, t.ex. på grund av efterfrågan. Denna utgångspunkt ska hållas kvar. När det gäller den arbetslöshetsförmån som under permitteringstiden betalas till en familjemedlem som varit sysselsatt i företagarens företagsverksamhet är det inte fråga om att stödja företagsverksamheten, utan om att trygga försörjningen under permitteringstiden för en enskild person som arbetat i ett anställningsförhållande. Eftersom utgångspunkten vid permittering är att arbetet kommer att fortsätta senare, är det motiverat att betala arbetslöshetsförmån till en företagares familjemed-

lem under permitteringstiden, om alternativet är att t.ex. hela den produktionsinriktning som sysselsatt honom eller henne dras in och att arbetet tar slut helt och hållet.

Om en arbetssökande inte har rätt till arbetslöshetsförmån på grund av att han eller hon har slutat arbeta, ska det förutsättas att företagsverksamheten upphör helt och hållet. Begreppet avbrott i företagsverksamhet slopas. Till denna del är syftet att förtydliga de krav som en företagare måste uppfylla för att få arbetslöshetsförmåner.

På motsvarande sätt som för närvarande ska företagsverksamhet anses ha upphört när ett företag har försatts i konkurs. Företagsverksamheten ska anses ha upphört också i sådana fall då ett aktiebolag eller ett andelslag har försatts i likvidation eller då ett avtal om upplösning av något annat bolag än ett aktiebolag har ingåtts mellan bolagsmännen. För att företagsverksamheten ska anses ha upphört ska det vid likvidation och upplösning av ett bolag till skillnad från nuläget inte krävas att man avstått från företagets omsättnings- och anläggningstillgångar eller att en försäljningsvinstkalkyl har lämnats till den som betalar ut arbetslöshetsförmånen.

Den viktigaste förändringen när det gäller upphörandet med företagsverksamhet är att det i andra fall än de som nämns ovan räcker med att företagets produktionsverksamhet och ekonomiska verksamhet har upphört, att personen har lämnat en anmälan till skatteförvaltningen om att företaget ska avföras ur förskottsuppbörsregistret och arbetsgivarregistret och att personen avstått från pensionsförsäkring enligt lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare. Dessutom förutsätts att personen har lämnat en anmälan till skatteförvaltningen om att företaget ska avföras ur registret över mervärdesskattskyldiga eller en anmälan om att verksamheten avbryts. Till skillnad från nuläget ska det inte förutsättas att personen avstår från andra försäkringar, lokaler eller omsättnings- och anläggningstillgångar. Lämnande av en försäljningsvinstkalkyl ska inte heller vara en arbetskraftspolitisk förutsättning för erhållande av arbetslöshetsförmån. Syftet med ändringen är att göra bestämmelserna om upphörande med företagsverksamhet tydligare.

Det föreslås inte några innehållsmässiga ändringar i bestämmelsen om upphörande med sysselsättning i eget arbete.

Förfarandet med att betrakta studier som heltidsstudier på basis av en helhetsbedömning

Enligt förslaget ska den bestämmelse i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som gäller möjligheten att betrakta studier som heltidsstudier på basis av en helhetsbedömning upphävas. Sedan bestämmelsen upphävts avgörs det i regel huruvida studierna är heltidsstudier utgående från hur examensinriktade och omfattande studierna är. Som heltidsstudier betraktas gymnasiestudier för unga, gymnasiestudier som ordnas i internat, studier som leder till högre eller lägre högskoleexamen eller till yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen samt studier som på basis av omfattningen ska betraktas som heltidsstudier.

I och med att bestämmelsen om en helhetsbedömning upphävs blir systemet med utkomstskydd för arbetslösa enklare och det blir lättare att förutse och förenhetliga de avgöranden som gäller studierna. Tydliga och förutsägbara bestämmelser gör det lättare att utnyttja arbetslöshetstiden t.ex. för studier i liten skala, vilket i sin tur kan förbättra arbetsmarknadsfärdigheterna.

När bestämmelsen om en helhetsbedömning upphävs blir det möjligt att utveckla arbets- och näringsbyråns elektroniska tjänster i anslutning till utkomstskyddet för arbetslösa så att det automatiskt kan ges ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om studierna på basis av de uppgifter som den arbetssökande lämnat om studierna via en nättjänst.

När bestämmelsen om en helhetsbedömning upphävts blir det möjligt att delvis slopa den arbetssökandes anmälningsskyldighet och arbets- och näringsbyråns utredningsskyldighet i anslutning till studierna. Om det helt klart är fråga studier som till sin natur inte är så bindande, behöver den arbetssökande inte anmäla studierna till arbets- och näringsbyrån och arbets- och näringsbyrån behöver inte ge något arbetskraftspolitiskt utlåtande om dem. Med sådana studier i liten skala avses t.ex. medborgarinstitutens språkurser.

Avbrytande av universitetsstudier för minst ett år

Enligt förslaget ska den bestämmelse i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som gäller rätten till arbetslöshetsförmån när universitetsstudierna har avbrutits för minst ett år upphävas. Genom bestämmelsen ville man ge universitetsstuderande en möjlighet att få arbetslöshetsförmån under en tid då det inte var möjligt att säga upp sin studieplats vid universitetet. Sedan 2006 har avstående från studierätten likställts med uppsägning av studieplatsen vid läroanstalten, och därför finns det inte längre någon grund för en undantagsbestämmelse.

En person ska ha rätt till arbetslöshetsförmån när han eller hon bevisligen har upphört med sina studier vid ett universitet, dvs. i regel avlagt examen eller avstått från sin studierätt. Syftet är att förbättra jämlikheten mellan studerande vid olika läroanstalter, i och med att en universitetsstuderande i fråga om förutsättningarna för att få arbetslöshetsförmån kommer att vara i samma ställning som studerande vid andra läroanstalter. Heltidsstudier ska alltså kunna påvisas vara deltidstudier, om den studerande i tillräcklig omfattning har varit i arbete eller bedrivit företagsverksamhet under studietiden.

I beredningsskedet diskuterades också ett alternativ som innebar att rätten till arbetslöshetsförmån under ett avbrott i studierna på minst ett år skulle ha utvidgats till att gälla också studerande vid yrkeshögskolor eller alla studerande, oberoende av läroanstalt. En utvidgning av tillämpningsområdet anses inte ändamålsenligt eftersom detta står i strid med de arbetskrafts- och utbildningspolitiska målen att förkorta studietiderna och göra övergången till arbetsmarknaden snabbare.

Frånvaro från arbetsmarknaden

Avsikten är att bestämmelsen i 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa om den tidsperiod utan ersättning som föreläggs på grund av frånvaro från arbetsmarknaden ska upphävas. Bestämmelsen i 5 kap. om att arbetsvillkoret ska vara giltigt för att arbetslöshetsdagpenning ska beviljas kvarstår oförändrad. Syftet med bestämmelserna, dvs. att

en person så snabbt som möjligt ska registreras som arbetssökande när arbetslösheten börjat, förverkligas på basis av bestämmelsen i 5 kap.

Bestämmelsen upphävs i syfte att förenkla systemet med utkomstskydd för arbetslösa genom en eliminering av överlappande arbete mellan arbets- och näringsbyrån och den som betalar ut arbetslöshetsförmånen. För den arbetssökande innebär upphävandet av bestämmelsen att endast den som betalar ut förmånen kontrollerar att personen varit på arbetsmarknaden. Dessutom behöver den arbetssökande lämna behövlig utredning endast till den som betalar ut förmånen.

Unga personer under 25 år som saknar yrkesutbildning

Som ett led i genomförandet av samhällsgarantin för unga minskas det antal alternativ för ansökning till utbildning som förutsätts för erhållande av arbetsmarknadsstöd så att det räcker med att personen söker till två olika utbildningsalternativ. Skyldigheten att söka till utbildning kan också fullgöras med annan utbildning än sådan som ingår i den gemensamma ansökan. Skyldigheten att delta i höstens gemensamma ansökan som en förutsättning för erhållande av arbetsmarknadsstöd slopas.

Med tanke på den senare sysselsättningen är det centralt att en ung person genomgått en utbildning som ger yrkesfärdigheter. Av denna orsak är det motiverat att styra unga till sådan utbildning också med hot om att arbetslöshetsdagpenningen kan gå förlorad. Skyldigheten att söka till utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter utvidgas till att också omfatta unga personer under 25 år som får arbetslöshetsdagpenning och som saknar yrkesutbildning.

Syftet med ändringarna av ungas rätt till arbetsmarknadsstöd är att bättre än för närvarande beakta den ungas individuella situation och antingen styra honom eller henne att söka till utbildning som ger yrkesfärdigheter eller hitta en för honom eller henne lämplig service som ordnas av arbets- och näringsbyrån eller någon annan aktör. Med utbildning som ger yrkesfärdigheter avses också t.ex. universitetsstudier. Ändringarna förbättrar

den ungas möjligheter att förverkliga sina egna målinriktade planer för utbildning och sysselsättning. Genom en överenskommelse om en service som ersätter ansökningen till utbildning är det möjligt att främja situationen för den unga utan att det behövs temporära utbildningslösningar endast i syfte att uppfylla skyldigheten att söka till utbildning.

En ung person ska tills vidare förlora sin rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet om han eller hon försummar att söka till utbildning eller avbryter utbildningen. Andra förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda ska bedömas på basis av 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Ansökan till utbildning ska kontrolleras av arbets- och näringsbyrån på hösten. Vid eventuella försummelser går arbetslöshetsförmånen förlorad fr.o.m. ingången av höstterminen. Ansökan till utbildning kontrolleras inte i fråga om sådana unga som inleder studierna på hösten.

Frånvaro från sysselsättningsfrämjande service

Kontrollen av frånvaro från sysselsättningsfrämjande service och de sätt på vilket frånvaron påverkar den arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmån förenklas så att arbets- och näringsbyrån inte längre ger något arbetskraftspolitiskt utlåtande som binder den som betalar ut förmånen, om orsaken till frånvaron är den sökandes egen arbetsoförmåga eller ett under 10-årigt barns sjukdom.

Syftet med ändringarna är att förenkla och påskynda utbetalningen av arbetslöshetsförmån i synnerhet i sådana fall då den arbetssökande på behörigt sätt vid ansökan om förmånen har anmält sin frånvaro och dess orsak till den som betalar ut förmånen.

Betalning av arbetslöshetsförmån under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Till en arbetssökande som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska arbetslöshetsförmåner kunna betalas ut oberoende av skyldigheten att vara i arbete eller begränsningen i anslutning till yrkesutbildningen. Syftet är att en arbetssökande som deltar i

arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte till denna del ska behandlas lika som arbetssökande som deltar i annan sysselsättningsfrämjande service.

Permitterades rätt till arbetslöshetsförmåner

Syftet med de ändringar som gäller permitterade är att se över hur de permitterade sköter sina ärenden vid arbets- och näringsbyrån och processen för betalning av arbetslöshetsförmånen så att de svarar mot olika slags permitteringssituationer. Målet är å ena sidan att ta korta permitteringar i beaktande och å andra sidan att säkerställa att de permitterade styrs till arbets- och näringsbyråernas service vid längre permitteringar. De permitterade blir mera jämlika i och med att samma förfaranden tillämpas på alla permitterade, oberoende av antalet arbetstagare som permitteras och det sätt på vilket permitteringen genomförs.

Det s.k. gruppermitteringsförfarandet slopas. I praktiken innebär detta att alla permitterade personligen ska registrera sig som arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån. Registreringen ska i första hand göras via en nättjänst. Nättjänsten utvecklas så att arbets- och näringsbyrån har möjlighet att få uppgifter om situationen för dem som registrerat sig som arbetssökande för att bedöma vilka permitterade som ska kallas till arbets- och näringsbyrån t.ex. för att utarbeta en sysselsättningsplan och komma överens om serviceprocessen. Vid kortvariga permitteringar finns det i allmänhet inte något dylikt behov. Bestämmelser om serviceprocessen ska finnas i lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice.

Arbets- och näringsbyrån utreder de permitterades Arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmåner och ger ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande till den som betalar ut arbetslöshetsförmånen. När registreringen som arbetssökande via en nättjänst utvecklas, kan en del av de Arbetskraftspolitiska utlåtandena ges automatiskt. Detta gäller sådana utlåtanden som inte kräver någon Arbetskraftspolitisk prövning.

I propositionen föreslås det inte några ändringar i Arbetsavtalslagen, utan Arbetsgivaren ska även i fortsättningen ge förhandsinforma-

tion enligt Arbetsavtalslagen om antalet permitterade arbetstagare till Arbets- och näringsbyrån, om fler än tio arbetstagare permitteras. På samma sätt som för närvarande ger Arbetsgivaren varje permitterad ett meddelande om permittering eller ett permitteringsintyg samt ett löneintyg, vilka den permitterade fogar till sin ansökan om arbetslöshetsförmån. Ändringen hindrar inte att den som betalar ut arbetslöshetsförmånen kommer överens med Arbetsgivaren om att t.ex. löneuppgifterna lämnas centraliserat.

Ändringen kan försnabba utbetalningen av arbetslöshetsförmåner, eftersom det Granskningsmeddelande som eventuellt innehålla uppgifter som inte stämmer överens med den verkliga permitteringstiden inte längre behövs. Också givandet av ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande till permitterade som omfattas av det nuvarande gruppermitteringsförfarandet, utan att den som betalar ut arbetslöshetsförmån begär det, t.ex. när det gäller företagsverksamhetens inverkan kan försnabba utbetalningen av förmånen.

Det är också möjligt att föreskriva om de permitterades rätt till arbetslöshetsförmåner på ett enklare sätt än vad som föreslås ovan. Vid beredningen togs det upp alternativ där inga Arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån utreds på åtta kalenderveckor eller där de utreds på begäran av den som betalar ut arbetslöshetsförmånen. Problemet är att personer som är permitterade och personer som är förhindrade att arbeta på grund av väderhinder enligt det första alternativet skulle få en bättre ställning än andra arbetslösa. När det gäller andra arbetslösa hindrar t.ex. företagsverksamhet på heltid att förmånen betalas ut genast när personen anmält sig som arbetslös arbetssökande. Båda alternativen kan dessutom leda till att de permitterade antingen registrerar sig som arbetssökande i onödan för att säkerställa sin rätt till arbetslöshetsförmån eller att de går miste om förmånen eftersom de inte är medvetna om skyldigheten att registrera sig som arbetssökande när permitteringen varat i åtta veckor.

Andra alternativ som diskuterades var bl.a. bibehållandet av gruppermitteringsförfarandet i kortvariga, temporära permitteringar på heltid samt en begränsning av gruppermitte-

ringsförfarandet till vissa branscher. Dessa alternativ är dock förenade med definitionsproblem och dessutom innebär de att det nuvarande systemet blir mera invecklat. Alternativen förbättrar inte heller jämlikheten mellan de permitterade.

Genomförandet av föreslagna ändringar

De ändringar som föreslås i lagen om utkomstskydd för arbetslösa förutsätter att de tillämpningsföreskrifter som arbets- och näringsministeriet gett till arbets- och näringsbyråerna ändras. Närings-, trafik- och miljöcentralerna ansvarar för att personalen vid arbets- och näringsbyråerna introduceras i ändringarna. Arbets- och näringsministeriet kommer att hösten 2012 ordna en utbildningsdag för närings-, trafik- och miljöcentralernas utkomstskyddsombud med anledning av ändringarna.

Registreringen som arbetssökande vid permitteringar förutsätter att arbets- och näringsförvaltningens nättjänster utvecklas. De ändringar som gäller studerande och företagsverksamhet kräver dessutom att de blanketter som fylls i elektroniskt ändras.

Ikraftträdandet av de ändringar som föreslås i denna proposition och den lag om arbetskrafts- och företagsservice som föreslås i en separat proposition förutsätter ändringar i flera arbetspolitiska utlåtanden. Införandet av eventuella nya och ändrade utlåtanden gör det t.ex. möjligt att följa hur många företagares familjemedlemmar som får arbetslöshetsförmån under permitteringstiden.

Arbets- och näringsförvaltningens webbsidor och annat informationsmaterial måste uppdateras till följd av ändringarna.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Det har varit möjligt att uppskatta kostnadsverkningarna i euro för största delen av de ändringar som inverkar på statens utgifter för utkomstskyddet för arbetslösa. Å ena sidan ökar de föreslagna ändringar statens kostnader med högst ca 22,75 miljoner euro, å andra sidan minskar kostnaderna med högst ca 24,5 miljoner euro per år. Till den del

propositionen gäller slopandet av de ungas skyldighet att söka till utbildning i höstens gemensamma ansökan, är det inte möjligt att beräkna vilka kostnadsverkningar i euro ändringen har. Med beaktande av det som anförs ovan samt det faktum att den ändring som gäller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte minskar statens utgifter för utkomststödet för arbetslösa med uppskattningsvis ca 2,75 miljoner euro per år, bedöms propositionen som helhet betraktad vara kostnadsneutral.

Utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa kommer sannolikt att öka till följd av de ändringar som gäller ungas rätt till arbetsmarknadsstöd, arbetslöshetsförmån som betalas till företagares familjemedlemmar under permitteringstiden, avbrytande av företagsverksamhet, företagare som kan jämställas med löntagare och arbetslöshetsförmån som betalas under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Utgifterna minskar sannolikt till följd av de ändringar som gäller universitetsstuderandes rätt till arbetslöshetsförmån för den tid då studierna är avbrutna och utvidgningen av skyldigheten att söka till utbildning till unga som får arbetslöshetsdagpenning.

De förslag som gäller unga personer utgör en del av genomförandet av samhällsgarantin för unga. Samhällsgarantin garanterar att varje ung person under 25 år har möjlighet att delta i sysselsättningsfrämjande service. Under denna tid får han eller hon arbetsmarknadsstöd oberoende av ett eventuellt krav på tid i arbete.

När det gäller de ändringar som gäller unga är det inte möjligt att uppskatta vilka konsekvenser slopandet av skyldigheten att söka till utbildning i den gemensamma ansökan på hösten har i euro. På basis av försummelser i anslutning till den gemensamma ansökan hösten 2010 förelades en skyldighet att vara i arbete för ca 4 000 sådana unga som inte tidigare förelagts denna skyldighet. Av dessa unga deltog en del i sysselsättningsfrämjande service, och under denna tid fick de arbetslöshetsförmån trots skyldigheten att vara i arbete, eller så föll de ur systemet med utkomstskydd för arbetslösa före ingången av höstterminen 2011. Det är inte möjligt att beräkna hur länge servicen och t.ex. avbrott i sökandet av arbete räcker. En del av de unga

kommer trots den föreslagna ändringen inte att få arbetslöshetsförmån på grund av väntetiden för arbetsmarknadsstödet.

De ändringar som gäller vårens ansökan beräknas ha verkningar för ca 1 500 unga. För deras del upphör rätten till arbetsmarknadsstöd vid en senare tidpunkt än för närvarande. Detta ökar utgifterna för arbetsmarknadsstödet med uppskattningsvis högst 5,5 miljoner euro per år. Hur mycket kostnaderna ökar påverkas också av hur många unga som deltar i sysselsättningsfrämjande service, då arbetsmarknadsstöd i vilket fall som helst betalas ut, och hur många unga som föreläggs en väntetid för arbetsmarknadsstödet.

Den ändring som innebär att också unga under 25 år som får arbetslöshetsdagpenning och som saknar utbildning som ger yrkesfärdigheter förutsätts söka till utbildning, kommer att minska utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa. År 2011 fanns det i genomsnitt ca 1 100 sådana arbetslösa unga. Den arbetslöshetsdagpenning som betalas till dem medför kostnader för staten på ca 740 000 euro per månad och 8,9 miljoner euro per år. Dagpenningen till dem som har rätt till inkomstrelaterad dagpenning medför dessutom kostnader för Arbetslöshetsförsäkringsfonden och arbetslöshetskassorna. Om en person eventuellt låter bli att söka till utbildning går rätten till arbetslöshetsdagpenning förlorad. Hur mycket utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa minskar är beroende av antalet unga som saknar yrkesutbildning och får dagpenning som låter bli att söka till utbildning.

Genom de ändringar som gäller unga strävar man efter att öka de ungas benägenhet att söka till yrkesutbildning, vilket för sin del förbättrar möjligheterna att permanent komma in på arbetsmarknaden. Detta minskar utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa på både kort och lång sikt.

Ökningen i utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa till följd av att arbetslöshetsförmån börjar betalas till företagares familjemedlemmar under permitterings tiden är till största delen beroende av det allmänna ekonomiska läget. Företagarna i Finland gjorde sommaren 2012 en undersökning bland sina medlemmar där man även frågade om företagaren har familjemedlemmar som är syssel-

satta i företaget. Sammanlagt 1039 personer svarade på undersökningen. Enligt undersökningen har ca 21 % av medlemmarna i Företagarna i Finland både utomstående personer och familjemedlemmar som bor i samma hushåll anställda i arbetsavtalsförhållande i företaget. Om motsvarande andel gäller alla företag finns det familjemedlemmar och utomstående arbetstagare i ca 64 000 företag.

År 2011 var i genomsnitt 0,7 % av arbetskraften permitterad. Om permitteringsrisken på motsvarande sätt hänför sig till sådana företag i vilka både familjemedlemmar och utomstående arbetar och varje företag permitterar en familjemedlem, skulle antalet permitterade familjemedlemmar uppgå till i genomsnitt 450 personer per år. Den arbetslöshetsförmån som betalas till dem skulle föranleda staten kostnader på ca 3,5 miljoner euro per år.

År 2011 avbröt ca 1 600 personer sin företagsverksamhet på det sätt som avses inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa. Av dem fick uppskattningsvis 450 personer senare ett arbetskraftspolitiskt utlåtande som tillät utbetalningen av arbetslöshetsförmån fr.o.m. samma dag som det tidigare arbetskraftspolitiska utlåtandet om företagsverksamhet på heltid hade getts. I fråga om dessa personer har bestämmelserna om avbrytande av företagsverksamheten inte någon inverkan på utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa.

År 2011 fanns det uppskattningsvis 1 150 personer till vilka arbetslöshetsförmån inte betalades under tiden för ett avbrott i företagsverksamheten. Den genomsnittliga tiden för avbrottet var cirka 40 dagar. Om dessa personer får arbetslöshetsförmån utan avbrottstid i enlighet med praxis vid avgörande av besvär, ökar statens utgifter för utkomstskyddet för arbetslösa med uppskattningsvis 1,45 miljoner euro per år.

Om företagsverksamheten kan anses ha upphört i stället för avbrutits får de som anmält sig som arbetssökande snabbare full tillgång till arbets- och näringsbyråns service, vilket i sin tur sannolikt försnabbar sysselsättningen. Eftersom upphörandet med företagsverksamheten inte förutsätter att företaget stryks ur handelsregistret kommer det att vara lättare än för närvarande att inleda före-

tagsverksamheten på nytt, vilket också kan förkorta arbetslöshetsperioderna.

Arbetslöshetsförmån betalas årligen till uppskattningsvis mindre än 100 personer på den grunden att personen betraktas som en företagare som kan jämföras med en löntagare. En ändring av definitionen av en företagare som kan jämföras med en löntagare ökar sannolikt antalet företagare som kan jämföras med löntagare. Om det årligen finns 100 nya företagare som kan jämföras med löntagare ökar detta utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa med högst ca 1,2 miljoner euro per år.

Det finns uppskattningsvis 300 personer per år som bedriver säsongbetonad företagsverksamhet. Ändringarna inverkar inte på deras rätt att få arbetslöshetsförmån. De ändringar som gäller säsongbetonad företagsverksamhet beräknas inte öka antalet personer som betraktas som säsongföretagare. Bestämmelsen om säsongbetonad företagsverksamhet ska alltså inte tillämpas på t.ex. gårdar som utöver åkerbruk har andra verksamhetsformer året runt. År 2010 hade ca 30 procent av alla gårdar flera verksamhetsområden. I och med att storleken på gårdarna blir större bedrivs verksamheten också allt oftare året runt.

Upphävandet av den bestämmelse som gäller arbetslöshetsförmån som betalas till universitetsstuderande på basis av ett minst ett år långt avbrott i studierna kan påverka universitetsstuderandens beteende så att de fortsätter sina studier och eventuellt slutför dem i snabbare takt. Om alla uppskattningsvis 1 800–2 000 personer som årligen avbryter sina studier registrerar sig som arbetssökande och får arbetsmarknadsstöd för arbetslöshetstiden under hela det år studierna är avbrutna, föranleder detta staten kostnader på ca 1,2–1,3 miljoner euro per månad och ca 14,1–15,6 miljoner euro per år. Om dessa personer deltar i sysselsättningsfrämjande service är motsvarande kostnader 1,6–1,8 miljoner euro per månad och 19,6–21,8 miljoner euro per år.

Ovan nämnda arbetslöshetsförmån som betalas för den tid universitetsstudierna är avbrutna sparas in, om bestämmelsen om arbetslöshetsförmån under avbrottstiden upphävs. Eftersom det inte finns närmare uppgif-

ter om dem som avbrutit sina studier, är uppskattningen av eurobeloppet endast riktigande, eftersom alla som avbrutit sina studier inte registrerar sig som arbetssökande och får arbetslöshetsförmån. Det kan också hända att avbrotten räcker avsevärt längre än ett år och att en del av de som avbrutit sina studier får inkomstrelaterad dagpenning som är större än arbetsmarknadsstödet.

Upphävandet av bestämmelsen om en helhetsbedömning av studierna beräknas inte just alls inverka på utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa.

Ändringen av bestämmelsen om utredning av frånvaro från sysselsättningsfrämjande service inverkar inte på utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa, eftersom förutläggningarna för att få arbetslöshetsförmån inte ändras. Ändringen innebär att de administrativa kostnaderna för frånvarokontrollen för arbets- och näringsbyråerna, Folkpensionsanstalten och besvärskommittén för utkomstskyddsärenden minskar i någon mån.

Ändringen av bestämmelserna om permitteringar kan göra utbetalningen av förmånen snabbare. Detta minskar de ekonomiska verkningar som permitteringen har för individen och kan minska behovet av utkomststöd. De föreslagna ändringarna inverkar inte på arbetsgivarens möjlighet att anpassa sin verksamhet till variationer i efterfrågan genom att permittera arbetstagare. Ändringarna minskar dock på företagets och andra arbetsgivares administrativa börda och kostnader, eftersom de utöver förhandsuppgifter enligt arbetsavtalslagen inte längre behöver lämna listor på de permitterade till arbets- och näringsbyråerna och dem som betalar ut arbetslöshetsförmånen. De ändringar som gäller permitteringar förbättrar dessutom arbets- och näringsbyråernas möjligheter att erbjuda de permitterade arbetskraftsservice.

För arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte gavs 2011 ca 27 000 arbetskraftspolitiska utlåtanden som tillät utbetalningen av arbetslöshetsförmån. Utlåtanden som hindrade utbetalningen av arbetslöshetsförmån gavs för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte till ca 3 100 olika personer på grund av en skyldighet att vara i arbete eller en begränsning i anslutning till yrkesutbildning. Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte räckte i genom-

snitt ca 4 månader. På denna grund ökar ändringen av den arbetslöshetsförmån som betalas under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa med uppskattningsvis ca 8,8 miljoner euro per år. För tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas årligen dessutom uppskattningsvis ca 2,3 miljoner euro i ersättning för uppehälle.

Rätten för en person som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte att få arbetslöshetsförmån minskar behovet av utkomststöd och sysselsättningspenning som är lika stor som ersättningen för uppehälle eller förhöjd ersättning för uppehälle och minskar därigenom utgifterna för utkomststöd med uppskattningsvis ca 5,5 miljoner euro per år, varav statens andel är uppskattningsvis ca 2,75 miljoner euro och kommunernas andel ca 2,75 miljoner euro. Om en person får arbetslöshetsförmån väntas det uppmuntra till att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, vilket för sin del förbättrar ovan nämnda personers möjlighet att efter arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte delta i arbetskraftsservice och därigenom främja sysselsättningen och minskar kostnaderna till följd av arbetslöshet och marginalisering på arbetsmarknaden.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

De föreslagna ändringarna minskar det administrativa arbetet i anslutning till verkställigheten av systemet med utkomstskydd för arbetslösa för arbets- och näringsbyråerna och dem som betalar ut arbetslöshetsförmånerna. Enbart slopandet av skyldigheten att söka till yrkesutbildning i den gemensamma ansökan på hösten minskar t.ex. antalet arbetskraftspolitiska utlåtanden med ca 10 000 per år. I fråga om arbets- och näringsbyråerna gäller minskningen sådana uppgifter som inte direkt tjänar sysselsättningen av de arbetssökande. Dessutom minskar utredningsarbetet i anslutning till vårens ansökan, eftersom man följande höst endast utreder ansökningen till utbildning i fråga om sådana personer som fortfarande är arbetssökande i början av höstterminen. De personalresurser som frigörs från utredningsarbetet kan bl.a. an-

vändas för karriär- och utbildningsplanering för unga.

Om unga går miste om rätten till arbetsmarknadsstöd först vid ingången av höstterminen, minskar Folkpensionsanstalten uppgifter till följd av återkrav av förmånen. I dag måste man återkräva förmånerna, eftersom uppgifterna om en försummelse att delta i den gemensamma ansökan eller att delta i inträdesprov erhålls först i efterskott.

Utredningen av de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för arbetslöshetsförmån i anslutning till företagsverksamhet ger upphov till mycket arbete vid arbets- och näringsbyråerna. Detta arbete kunde minskas om bestämmelserna förenklas och görs tydligare. T.ex. lämnandet av den försäljningsvinstkalkyl som förutsätts vid upphörande med företagsverksamhet och mottagandet av kalkylen också i sådana fall då försäljningsvinsten inte periodiseras orsakar administrativt arbete för den som betalar ut arbetslöshetsförmånen, och detta arbete skulle i regel falla bort. Om företagsverksamheten anses ha upphört utan föregående avbrott reder arbets- och näringsbyrån ut vilken inverkan upphörandet med företagsverksamheten har på rätten att få arbetslöshetsförmån endast en gång. För närvarande reder arbets- och näringsbyrån ut saken och ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande först om avbrytandet av företagsverksamheten och senare om upphörandet med företagsverksamheten.

Kontrollen av frånvaron från sysselsättningsfrämjande service orsakar sådant administrativt arbete för arbets- och näringsbyråerna som delvis kunde minskas. De arbetssökande meddelar i någon mån om frånvaron och orsaken till den i ansökan om arbetslöshetsförmån. Om lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att något bindande arbetskraftspolitiskt utlåtande inte ges vid frånvaro som beror på den arbetssökandes egen arbetsoförmåga eller ett under 10-årigt barns sjukdom, kan den som betalar ut arbetslöshetsförmånen betala en del av ansökningarna utan att behöva begära något arbetskraftspolitiskt utlåtande av arbets- och näringsbyrån.

Frånvaro som beror på den arbetssökandes egen arbetsoförmåga utgör enligt arbets- och näringsbyråernas uppskattningar ca 55 pro-

cent av all frånvaro. I vilken mån arbets- och näringsbyråernas och i synnerhet Folkpensionsanstaltens administrativa arbete minskar beror på hur många arbetssökande som anmäler sin frånvaro och orsaken till den också till den som betalar ut arbetslöshetsförmånen.

Slopandet av gruppermitteringsförfarandet väntas inte öka arbets- och näringsbyråernas arbete, om en del av de Arbetskraftspolitiska utlåtandena kan ges automatiskt. Byråernas tjänstemän behöver närmast ge sådana utlåtanden som skulle ha getts om gruppermitterade även enligt de gällande bestämmelserna.

Slopandet av gruppermitteringsförfarandet minskar arbetet för dem som betalar ut arbetslöshetsförmåner, eftersom utbetalarna inte behöver begära något Arbetskraftspolitiskt utlåtande om den arbetssökandes studier eller företagsverksamhet. Ur arbets- och näringsbyråns synvinkel medför lämnandet av utlåtandet inte något extra arbete, eftersom motsvarande omständigheter skulle ha retts ut i fråga om de gruppermitterade i vilket fall som helst på begäran av den som betalar ut förmånen.

När det gäller frånvaro från sysselsättningsfrämjande service ska det inte längre ges något bindande Arbetskraftspolitiskt utlåtande, om orsaken till frånvaron är den arbetssökandes egen arbetsoförmåga eller ett under 10-årigt barns sjukdom. I vissa fall blir den som betalar ut arbetslöshetsförmån tvungen att begära t.ex. ett läkarintyg av den arbetssökande. Begäran om tilläggsutredning är en ny uppgift för den som betalar ut förmånen. Eftersom den arbetssökandes egen anmälan om orsaken till frånvaron i regel anses tillräcklig vid kortvarig frånvaro, torde ändringen inte medföra avsevärt tilläggsarbete. När man bedömer helheten är det skäl att beakta att den som betalar ut förmånen i en del av fallen inte längre behöver begära något Arbetskraftspolitiskt utlåtande, eftersom tillräckliga uppgifter om orsaken till frånvaron framgår av den arbetssökandes förmånsansökan. Detta minskar i sin tur arbetet.

Till följd av förslaget minskar universitetens administrativa arbete, eftersom studerande inte längre separat begär något intyg över ett avbrott i studierna för att få arbetslöshetsförmån. Om studierna har varit avbrutna i minst ett år, betraktas de som avslu-

tade och personen har rätt till arbetslöshetsförmån. Läroanstalten behöver i regel inte ge något separat intyg över avbrottet i studierna, utan ett avbrott på minst ett år kan påvisas t.ex. med ett utdrag ur studieregistret. En person kan visa att studierna avbrutits med samma utredning i samband med bedömningen av stödande av frivilliga studier med arbetslöshetsförmån eller avläggande av ofullbordad examen som Arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Förtydligandet av bestämmelserna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa förbättrar de arbetslösas medvetenhet om sina rättigheter och skyldigheter och deras möjligheter att förutse innehållet i avgörandena om arbetslöshetsförmåner. De ändringar som innebär att myndigheternas administrativa arbete minskar försnabbar utbetalningen av arbetslöshetsförmåner och kan minska de arbetslösas behov av att ansöka om utkomststöd.

De föreslagna ändringarna gör de arbetssökande mera jämlika. I synnerhet gäller detta sådana som är sysselsatta som företagare som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. De föreslagna bestämmelserna kan anses vara neutrala vad gäller de könsrelaterade konsekvenserna, men deras faktiska inverkan på kvinnor och män varierar. När det gäller bestämmelserna om utkomstskydd för arbetslösa företagare kommer t.ex. förslaget att betala arbetslöshetsförmån under permitterings-tiden till en familjemedlem som är sysselsatt i företagarens företagsverksamhet att gälla fler kvinnor än män, eftersom en större andel av företagarna är män.

När definitionen av en företagare som kan jämföras med en löntagare utvidgas kommer de arbetssökandes rätt till arbetslöshetsförmån att fastställas på ett jämlikare sätt än för närvarande oberoende av om arbetet har utförts i arbetsavtalsförhållande eller något annat avtalsförhållande. Den ändring som innebär att en företagare som kan jämföras med en löntagare, om de övriga förutsättningarna uppfylls, kan få jämkad arbetslöshetsförmån efter att ett uppdragsförhållande upphört, men arbetet fortsätter för eventuella andra uppdragsgivare, gör behandlingen av

företagare som kan betraktas som löntagare och löntagare mera jämlik. De ändringar som gäller en företagare som kan jämföras med en löntagare kan öka viljan att ta emot arbete som utförs i uppdragsförhållande.

Rätten för personer som är sysselsatta i arbetsavtalsförhållande eller något annat avtalsförhållande eller företagsverksamhet att få arbetslöshetsförmån förenhetligas även i övrigt genom bestämmelser i lagen om utkomstskydd för arbetslösa om rätten till arbetslöshetsförmåner för en företagare som blivit arbetsoförmögen eller en permitterad familjemedlem som varit sysselsatt i företagarens företagsverksamhet. Detta förbättrar de arbetssökandes rätt enligt grundlagen att skaffa sig sin försörjning genom arbete som personen valt och tryggar den grundläggande försörjningen under arbetslöshet och sjukdom på ett bättre sätt än för närvarande.

De ändringar som gäller utkomstskydd för arbetslösa studerande förbättrar jämlikheten mellan studerande vid olika läroanstalter, eftersom universitetsstuderandenas möjlighet att få arbetslöshetsförmån utan att behöva säga upp sin studieplats slopas och förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmån blir enhetliga oberoende av läroanstalt. De föreslagna bestämmelsernas könsrelaterade konsekvenser är beroende av de studerandes könsfördelning. Den ändring som gäller universitetsstuderande kan försnabba slutförandet av studierna och sysselsättningen.

De ändringar som gäller unga personer ger arbets- och näringsbyråerna bättre möjligheter att vid behov stödja den ungas ansökan till utbildning som ger yrkesfärdigheter eller att styra den unga till annan service som främjar livskompetensen och sysselsättningen. Eftersom det i synnerhet är pojkarna som har svårigheter, förbättrar ändringen jämlikheten mellan könen när det gäller utbildning.

Enligt propositionen ska även personer som ansöker om arbetslöshetsdagpenning och som saknar yrkesutbildning i regel söka till utbildning som ger yrkesfärdigheter. De unga har då en jämlik ställning oberoende av om de får arbetsmarknadsstöd eller arbetslöshetsdagpenning. Förslaget förbättrar också på lång sikt de ungas sysselsättning, eftersom personer som genomgått utbildning som ger

yrkesfärdigheter har lättare att placera sig på arbetsmarknaden än sådana som saknar utbildning.

Det behov av service som permitterade har är inte beroende av det antal arbetstagare som arbetsgivaren permitterat. Propositionen och utvecklandet av registreringen som arbetssökande via en nättjänst säkerställer att den permitterade styrs till arbetskraftsservice vid andra än kortvariga permitteringar.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Propositionens ändringar av de bestämmelser som gäller utkomstskydd för arbetslösa företagare har beretts i en arbetsgrupp under arbets- och näringsministeriets ledning. I arbetsgruppen fanns representanter för social- och hälsovårdsministeriet, Akava ry, Finlands näringsliv rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Företagarna i Finland rf och Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf. Under arbetets gång hörde arbetsgruppen representanter för Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Yrkesutövarnas och företagarnas arbetslöshetskassa, Företagarnas Arbetslöshetskassa i Finland och Suomen Journalistiliitto - Finlands Journalistförbund ry.

Arbets- och näringsministeriet tillsatte hösten 2011 en arbetsgrupp med uppgift att bereda förslag till genomförande av samhällsgarantin för unga i enlighet med regeringsprogrammet. Arbetsgruppen gav en mellanrapport i mars 2012 (Samhällsgarantin för unga 2013, ANM rapporter 8/2012). Arbetsgruppen förslag om ungas rätt till arbetsmarknadsstöd baserade sig på en undersökning som arbets- och näringsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet beställt och som gällde de ungas skyldighet att delta i den gemensamma ansökan som villkor för erhållande av arbetsmarknadsstöd (Ungas rätt till arbetsmarknadsstöd och skyldighet att söka till utbildning. Arbets- och näringsministeriets publikationer 3/2012).

I syfte att förenkla kontrollen av frånvaron från sysselsättningsfrämjande service gjorde arbets- och näringsministeriet en enkät hos

arbets- och näringsbyråerna våren 2012. Svaren har utnyttjats vid beredningen av denna proposition.

Propositionen har beretts i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Akava ry, Finlands näringsliv rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Företagarna i Finland rf och Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf.

I samband med behandlingen av tidigare ändringar av lagen om utkomstskydd för arbetslösa har Riksdagen ansett att det är viktigt att bestämmelserna om utkomstskyddet för arbetslösa förenklas i synnerhet så att en arbetslös arbetssökande lätt kan få reda på sin rätt till arbetslöshetsförmån. I fråga om unga personer under 25 år har riksdagen ansett att det är viktigt att resurserna inriktas på individuell karriärplanering och på vägledning av de unga till en lämplig utbildning, arbetspraktik eller annan lämplig service som främjar sysselsättningen. Dessutom har Riksdagen ansett att det är viktigt att få fram en sådan lösning i fråga om kontrollen av frånvaron från sysselsättningsfrämjande service som minskar byråkratin kring utbetalningarna av arbetslöshetsförmåner.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Utlåtanden om utkastet till propositionen har inkommit från undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, Pensionsskyddscentralen, Finansinspektionen, Folkpensionsanstalten, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf, Akava ry, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Suomen Journalistiliitto - Finlands Journalistförbund ry, Suomen Freelance-journalistit ry, Finlands Kommunförbund, Företagarna i Finland rf, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf och Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation TVY rf. Dessutom har utlåtande inkommit från alla närings-, trafik- och miljöcentraler, som för sina utlåtanden hört den egna regionens arbets- och näringsbyråer.

Även Finlands näringsliv rf, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter

MTK, försäkringsdomstolen och besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden har beretts möjlighet att avge utlåtande.

Remissinstanserna ansåg att de föreslagna ändringarna över lag var värda att understödhas och att de förtydligar systemet med utkomstskydd för arbetslösa. Social- och hälsovårdsministeriet anser dock i sitt utlåtande att en eventuell ändring av definitionen av en företagare som kan jämföras med en löntagare ska beredas som en del av de förutsättningar som ansluter sig till utkomstskyddet för arbetslösa och som bereds vid social- och hälsovårdsministeriet. Eftersom propositionen innebär att de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för företagare att få utkomstskydd för arbetslösa förtydligas och förenklas, anser arbets- och näringsministeriet inte att det är ändamålsenligt att lösgöra en del av propositionen och bereda redan beredda ärenden på nytt.

I samband med remissrundan togs det upp ett förslag om att permitterades rätt till utkomstskydd till arbetslösa kunde lösas så att permitterade skulle kunna få arbetslöshetsförmån i åtta på varandra följande kalenderveckor utan att det är nödvändigt att han eller hon registrerar sig som arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån. Arbets- och näringsbyrån skulle vid behov ha kontrollerat att de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmån är uppfyllda på begäran av den som betalar ut arbetslöshetsförmånen. Remissinstanserna bedömde att den föreslagna ändringen bl.a. skulle ha lett till att de arbetssökande på grund av okunskap i onödan skulle ha gått miste om förmåner. En del av närings-, trafik- och miljöcentralerna ansåg att den föreslagna ändringen inte skulle ha minskat arbets- och näringsbyråernas arbete. Av dessa orsaker har propositionen ändrats på det sätt som framgår av propositionen.

Arbets- och näringsministeriet har separat begärt utlåtande om upphävandet eller ändringen av den bestämmelse i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som gäller arbetslöshetsförmån som betalas på basis av ett minst ett år långt avbrott i universitetsstudierna av undervisnings- och kulturministeriet, samtliga universitet, Finlands studentkårers förbund (FSF) rf och Förbundet för studeran-

dekårer vid yrkeshögskolorna i Finland rf. Dessutom gav studentkårerna i anslutning till vissa universitet egna utlåtagen.

Finlands studentkårers förbund (FSF) rf, Förbundet för studerandekårer vid yrkeshögskolorna i Finland rf och Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry har också gett utlåtagen som gäller hela regeringspropositionen. Med dessa instanser har man också fört diskussioner om den ändring som gäller avbrytande av universitetsstudier.

Universitetens åsikter var delade mellan att bevara bestämmelsen eller upphäva den. Universiteten ansåg bl.a. att ett upphävande av bestämmelsen kunde leda till att studierna avläggs snabbare, men å andra sidan kunde det hända att en del av de studerande inte alls slutför sina studier. Akava rf, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf samt alla studentorganisationer som gett utlåtande föreslog att bestämmelsens tillämpningsområde skulle utvidgas till att omfatta antingen yrkeshögskolestuderande eller också studerande vid yrkesläroanstalter.

Undervisnings- och kulturministeriet ansåg att det är ändamålsenligast att bestämmelsen upphävs, eftersom detta bl.a. försnabbar slutförandet av studierna och tryggar jämlikheten mellan de studerande.

På de grunder som framgår på andra ställen i denna proposition har man gått in för ett förslag om att bestämmelsen om arbetslöshetsförmån som betalas på basis av ett minst ett år långt avbrott i universitetsstudierna ska upphävas.

De förslag som gäller unga personer under 25 år som saknar yrkesutbildning ansågs i princip vara ändamålsenliga. Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf ansåg dock att det är oskäligt att skyldigheten att söka till utbildning utvidgas till unga som får arbetslöshetsdagpenning. Vid beredningen har man föreslagit den nämnda ändringen, eftersom det i de flesta fall krävs att en person har yrkesfärdigheter för att han eller hon permanent ska komma in på arbetsmarknaden. Dessutom bör unga behandlas jämnt oberoende av den förmån som betalas till dem.

Undervisnings- och kulturministeriet ansåg att en utvidgning av skyldigheten att söka till utbildning till unga som får arbetslöshetsdagpenning ger ett ökat tryck på resurserna

för yrkesinriktad vuxenutbildning. Enligt arbets- och näringsministeriet är frågan om huruvida antalet nybörjarplatser är tillräckligt inte kopplad till de ändringar som görs i systemet med utkomstskydd för arbetslösa.

6 Samband med andra propositioner

Regeringen har till riksdagen överlämnat en proposition med förslag till lag om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. I propositionen föreslås det bl.a. ändringar i den service som tillhandahålls av arbets- och näringsbyråerna samt ändringar i de bestämmelser som gäller sysselsättningskommissionerna. Den nämnda propositionen har verkningar för de ändringar som i denna proposition föreslås i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som avses träda i kraft samtidigt som den föreslagna lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.

Det har gjorts en temporär ändring av 4 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) så att staten deltar i finansieringen av inkomstrelaterad dagpenning som betalas under permitteringstiden under 2012 och 2013. Enligt den permanenta lagen deltar staten inte i finansieringen av den inkomstrelaterade dagpenning som betalas för permitteringstiden. Finansieringen av den inkomstrelaterade dagpenning som eventuellt betalas ur företagarkassan till en sådan familjemedlem i en företagares familjeföretag som blivit permitterad ska ändras så att den motsvarar den finansiering som gäller löntagare. Eftersom saken har betydelse först 2014, är det ändamålsenligast att ändringen i lagen om arbetslöshetskassor (603/1984) görs senare i samband med andra ändringar av finansieringsbestämmelserna.

Regeringen har till riksdagen överlämnat en proposition med förslag till

lagar om ändring av 36 och 38 § i universitetslagen samt av yrkeshögskolelagen och lagen om antagningsregistret och studentexamensregistret (RP 44/2012 rd). Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2014. Den föreslagna regeringspropositionen och de bestämmelser om ungas rätt till arbetslöshetsförmån som föreslås i denna proposition tor-

de sammantaget påverka jämlikheten bland unga.

Propositionen hänför sig till en proposition som kompletterar budgetpropositionen för 2013 och avses bli behandlad i samband med budgetpropositionen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa****1 kap. Allmänna bestämmelser**

5 §. Definitioner. Paragrafens 1 mom. 8 och 9 punkt ändras på grund av de ändringar som föreslås i 2 och 8 kap.

6 §. Företagare. Hänvisningarna i 5 mom. ändras så att de motsvarar de ändringar som föreslås i 2 kap.

9 §. Pendlingsregion. Bestämmelsen ändras så att informationssystemet för arbetsförvaltningens kundbetjäning ändras till arbets- och näringsbyråns kundinformationssystem.

2 kap. Allmänna Arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

De bestämmelser om Arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av Arbetslöshetsförmåner som för närvarande finns i 2 och 8 kap. ska samlas under 2 kap. Nuvarande 11 § som gäller den tidsperiod utan ersättning som ska påföras på grund av frånvaro från arbetsmarknaden ska upphävas.

1 §. Arbetslös arbetssökande. 2 §. Utlämningsanspråk till arbetslöshetsförmåner. Bestämmelserna i 1 § motsvarar de nuvarande bestämmelserna i 1 § till sakinhållet, men det föreslås terminologiska ändringar i den på grund av den nya lagen om Arbetskrafts- och företagsservice. Bestämmelserna i 2 § motsvarar nuvarande 1 a §.

3 §. Hinder för att vara på arbetsmarknaden. 4 §. Arbete som inte utförs i anställningsförhållande. Bestämmelserna motsvarar nuvarande 2 och 3 §.

5 §. Företagsverksamhet och eget arbete. Paragrafens 1 mom. motsvarar bestämmelserna i 2 kap. 4 § i gällande lag. En person som är sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete har inte rätt till Arbetslöshetsförmåner.

I paragrafens 2 mom. bestäms när en person ska anses vara sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete. På motsvarande sätt som för närvarande, ska det avgörande vara huruvida arbetsmängden i företagsverksamheten eller i det egna arbetet är sådan att den utgör ett hinder för att ta emot heltidsarbete. Bestämmelsen ska gälla såväl företagsverksamhet och eget arbete som inlett medan personen är i arbete som företagsverksamhet och eget arbete som personen inlett som arbetslös.

Syftet med systemet för utkomstskydd för arbetslösa är inte att täcka den ekonomiska risk som företagsverksamheten eller det egna arbetet medför, och därför är inte inkomsterna från företagsverksamheten eller det egna arbetet eller avsaknaden av inkomster av betydelse vid bedömningen av huruvida sysselsättningen utgör huvudsyssla. Bedömningen av huruvida företagsverksamheten utgör huvud- eller bisyssla motsvarar till denna del nuläget.

Sysselsättning som företagare eller i eget arbete ska anses utgöra bisyssla åtminstone när verksamheten har bedrivits vid sidan av heltidsarbete under minst åtta månader och omfattningen av verksamheten inte förändras väsentligt. Den nuvarande skyldigheten att vara i arbete 10 månader ska ändras så att den motsvarar tiden för det arbetsvillkor på cirka åtta månader som är en förutsättning för att få Arbetslöshetsdagpenning. Inom systemet för utkomstskydd för arbetslösa uppfylls arbetsvillkoret genom stadigvarande tid i arbete. I fråga om detta är det väsentliga vid bedömningen av huruvida sysselsättningen som företagare eller i eget arbete utgör huvudsyssla att det på basis av personens samtida företagsverksamhet eller eget arbete och lönearbete kan antas att företagsverksamheten eller det egna arbetet inte utgör något hinder för att ta emot heltidsarbete.

Sysselsättning som företagare eller i eget arbete kan på basis av tiden i arbete anses utgöra bisyssla också t.ex. när omfattningen av företagsverksamheten eller av sysselsättningen i eget arbete hållits oförändrad och personen t.ex. genom deltidsarbete under tiden för

företagsverksamheten eller det egna arbetet uppfyllt arbetsvillkoret för löntagare.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om tidpunkten för inledande av företagsverksamhet. Utgångspunkten är att företagsverksamheten på motsvarande sätt som för närvarande ska anses ha påbörjats när den egentliga produktionsverksamheten eller ekonomiska verksamheten inleddes. I praktiken baserar sig detta på personens egen anmälan om tidpunkten för inledandet av företagsverksamheten. För att säkra en enhetlig tillämpning av bestämmelsen ska företagsverksamheten anses ha påbörjats även när företaget fördes in i förskottsuppbörsregistret eller registret över mervärdesskattskyldiga eller skatteförvaltningens arbetsgivarregistret.

Eftersom det avgörande är att bedöma den tidpunkt från vilken företagsverksamheten utgjort ett hinder för att ta emot heltidsarbete, ska det vara möjligt att göra avvikelse i fråga om tidpunkten för inledandet enligt anteckningarna i registren, om det finns skäl att göra en annan bedömning t.ex. på basis av personens utredning om tidpunkten för inledandet av produktionsverksamheten eller den ekonomiska verksamheten. Inledande av marknadsföring ska i regel anses som inledande av produktionsverksamhet eller ekonomisk verksamhet.

Om inledandet av företagsverksamheten är förknippat med exceptionellt sysselsättande arbetsskeden, kan verksamheten anses ha påbörjats redan innan den egentliga produktionsverksamheten eller ekonomiska verksamheten inleddes. Ett arbetsskede som sysselsätter på detta sätt kan t.ex. innefatta sådan renovering av lokaler som utförs av företagen själv.

Enligt paragrafens 4 mom. ska sysselsättningen på heltid som företagare eller i eget arbete anses fortsätta fram till den tidpunkt då arbetet i företaget eller företagsverksamheten eller det egna arbetet har upphört. Närmare bestämmelser om upphörande med arbete i företag, företagsverksamhet eller eget arbete finns i 6–9 §.

6 §. Upphörande med arbete i företag. Bestämmelsen ska gälla s.k. egentliga företagare. Paragrafens 1 mom. 1 och 3 punkt, som gäller arbetsoförmåga och säsongbetonad företagsverksamhet, ska på basis av hänvis-

ningsbestämmelsen i 7 § tillämpas även på en företagares familjemedlemmar som är sysselsatta i företagsverksamheten och som enligt 1 kap. 6 § ska anses vara företagare.

Paragrafens 1 mom. 1 punkt och 2 mom. ska innehålla bestämmelser om upphörande med arbete på grund av arbetsoförmåga. Enligt förslaget kan det betalas ut arbetslöshetsförmån till en arbetsoförmögen arbetssökande, om hans eller hennes arbetsförmåga är väsentligt och varaktigt nedsatt. En förutsättning är att personen har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen (1244/2004) för maximitiden, fortfarande enligt ett läkarutlåtande anses vara oförmögen att arbeta i företaget och hans eller hennes ansökan om sjukpension är anhängig eller har avslagits. Så långt det är möjligt ska en arbetsoförmögen företagare och de familjemedlemmar som är sysselsatta i hans eller hennes företagsverksamhet ha samma ställning som en sådan arbetsoförmögen löntagare som i en motsvarande situation kan få arbetslöshetsförmåner med stöd av 3 kap. 3 §.

Bedömningen av en persons upphörande med arbete på grund av arbetsoförmåga ska inte vara beroende av huruvida företagsverksamheten fortsätter, såvida personen i fråga inte deltar i produktionsverksamheten eller den ekonomiska verksamheten. Skötsel av mindre administrativa uppgifter ska inte betraktas som att fortsätta arbeta. Förutsatt att de övriga villkoren uppfylls, ska rätten till arbetslöshetsförmån på grund av arbetsoförmåga föreligga fram till det att personen börjar arbeta i företaget på nytt. En arbetssökande som får arbetslöshetsförmån kan bl.a. erbjudas sådant arbete som motsvarar hans eller hennes återstående arbetsförmåga, och den arbetssökande måste ta emot detta arbete för att få arbetslöshetsförmånen.

Paragrafens 1 mom. 2 punkt och 3 mom. ska innehålla bestämmelser om företagare som kan jämföras med löntagare. Med en företagare som kan jämföras med en löntagare avses en sådan företagare som utför arbetsprestationer på basis av ett uppdragsavtal och vars arbetsprestation på grund av dess osjälvständiga karaktär liknar sådant arbete som utförs som löntagare. I praktiken innebär detta att det i sista hand är uppdragsgivaren

som beslutar om arbetsprestationen och tidpunkten för utförandet av den.

Med en företagare som kan jämföras med en löntagare avses inte en sådan företagare som har ett fast inköps- eller försäljningsställe eller ett motsvarande verksamhetsställe för verksamhetens bedrivande. Åtskiljande av arbetsutrymme och utrymme som används som personens bostad ska däremot inte hindra att personen anses vara en företagare som kan jämföras med en löntagare.

Avsikten är att de som utför arbete med stöd av uppdragsavtal så långt det är möjligt ska ha samma ställning som de arbetstagare som utför samma eller liknande arbete med stöd av arbetsavtal. Därför ska bestämmelsen inte tillämpas t.ex. på sådana företagare som tillhandahåller tjänster eller produkter för en s.k. bred kundkrets, utan bestämmelsen ska gälla sådana företagare som i regel ingår uppdragsavtal med samma uppdragsgivare.

Uppdragsgivarnas antal ska inte begränsas. På grund av bestämmelsens syfte ska dock tillämpningsområdet endast omfatta sådana situationer där det på grund av branschens karaktär och arbetsmetoder inte kan finnas särskilt många uppdragsgivare. Bestämmelsen ska t.ex. inte tillämpas på sådana situationer där företaget inte lyckats få flera uppdrag och uppdragsgivarna därför är få. Dessa situationer hör till företagarrisken och avsaknaden av inkomster ersätts således inte inom systemet för inkomstskydd för arbetslösa.

Utgångspunkten är att en företagare som kan jämföras med en löntagare ska utföra arbetsprestationen själv. Det ska dock vara möjligt att tillfälligt anställa vikarier t.ex. för semesterperioder. Personen ska t.ex. kunna köpa bokföringstjänster av en utomstående aktör, utan att detta inverkar på huruvida han eller hon anses vara en företagare som kan jämföras med en löntagare.

Huruvida personen kan anses vara en företagare som kan jämföras med en löntagare ska alltid konstateras i efterhand. Om de övriga förutsättningarna uppfylls kan en företagare som kan jämföras med en löntagare betalas arbetslöshetsförmån efter det att uppdragsförhållandet upphört. Om det är fråga om många uppdragsförhållanden samtidigt, ska det efter att ett uppdragsförhållande upphört bedömas huruvida personen är arbetslös

och han eller hon på grundval av de återstående uppdragsförhållandena ska anses vara sysselsatt på hel- eller deltid i företagsverksamheten.

Paragrafens 1 mom. 3 punkt och 4 mom. ska innehålla bestämmelser om upphörande med arbete med anledning av att företagsverksamheten anses vara säsongbetonad på grund av naturförhållandena. I övrigt motsvarar bestämmelserna nuläget, förutom att de inkomster som fås av företagsverksamheten inte längre ska påverka bedömningen av huruvida företagsverksamheten är säsongbetonad. Bedömningen på basis av inkomsterna ska slopas eftersom det väsentliga vid bedömningen av de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner är huruvida en person kan ta emot heltidsarbete eller delta i sysselsättningsfrämjande service. Inkomsterna från verksamheten eller avsaknaden av sådana inkomster inverkar inte på detta.

7 §. Företagares familjemedlemmars upphörande med arbete. Om en person är sysselsatt på heltid som företagare, ska en förutsättning för att få arbetslöshetsförmån vara att företagsverksamheten eller personens arbete har upphört. I fråga om en familjemedlem som är sysselsatt i företagarens företagsverksamhet är det i vissa fall orimligt att förutsätta att hela företagsverksamheten ska upphöra eller att ställa samma villkor för upphörande med arbete i företaget som ställs i fråga om s.k. egentliga företagare. Av den orsaken ska det i 7 § föreskrivas om hur företagares familjemedlemmars upphörande med eget arbete inverkar på deras rätt att få arbetslöshetsförmåner.

Denna paragraf ska tillämpas endast på en företagares familjemedlemmar som är sysselsatta i familjeföretaget, men som inte själva har haft sådant bestämmande inflytande som avses i 2 mom. Inskränkningen av bestämmelsens tillämpningsområde på basis av familjemedlemmars bestämmande inflytande överensstämmer med gällande 5 § 4 mom.

Enligt 1 mom. 1 punkten kan en företagares familjemedlems arbete i företaget anses ha upphört i de situationer som avses i 7 § 1 mom. 1 och 3 punkten, med andra ord på grund av att personen har blivit arbetsoförmögen eller att företagsverksamheten är sä-

songbetonad. Detta motsvarar gällande 5 § och dess tillämpningspraxis.

Enligt 1 mom. 2 punkten har personen rätt till arbetslöshetsförmån när de övriga förutsättningarna uppfylls, om han eller hon sporadiskt har varit sysselsatt på heltid i företaget. Med sporadisk sysselsättning avses att personen har varit sysselsatt i företaget högst sex månader under en granskningsperiod om två år. Bestämmelsen motsvarar gällande 5 § och dess vedertagna tillämpningspraxis.

Även 1 mom. 3 punkten motsvarar gällande 5 § och dess tillämpningspraxis. När de övriga förutsättningarna uppfylls ska personen ha rätt till arbetslöshetsförmåner efter det att arbetet upphört, förutsatt att arbetet uteslutande berott på att sysselsättningsfrämjande service eller praktik i anknytning till frivilliga studier har ordnats i det företag som ägs av personens familjemedlem. På grund av att den arbetssökandes ställning är förutsägbar är det skäl att bestämma om detta i lagen.

I vissa situationer har en företagares familjemedlem ansetts som löntagare då han eller hon arbetar i familjens företag. Det är ibland orimligt att en sådan person inte är berättigad till en arbetslöshetsförmån på samma villkor som företagets andra arbetstagare som inte är familjemedlemmar. Av den orsaken ska det i 1 mom. 5 och 6 punkten föreskrivas att en företagares familjemedlem har rätt till arbetslöshetsförmåner när företaget permitterar sina arbetstagare eller arbetet och löneutbetalningen upphör av en orsak som avses i första meningen i 2 kap. 12 § 2 mom. i arbetsavtalslagen, med andra ord t.ex. på grund av en eldsvåda på arbetsplatsen. Med permittering avses av arbetsgivaren verkställd permittering av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker. Definitionen av permittering finns i 1 kap. 5 §.

För att 5 och 6 punkten endast ska tillämpas på de familjemedlemmar som faktiskt är i löntagarställning, ska de vara försäkrade i enlighet med någon annan lag än lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare. En bestämmelse om detta föreslås i 2 mom.

När det gäller permitteringar ska ett villkor vara att företaget av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker permitterat eller sagt

upp även sådana arbetstagare som inte är företagarens familjemedlemmar. Eftersom permitteringarna och uppsägningarna av olika arbetstagare inte nödvändigtvis sker samtidigt ska permitteringarna och uppsägningarna granskas under en granskningsperiod om ett år.

En familjemedlems permittering ska vara en heltidspermittering, dvs. räcka minst en hel kalendervecka. Om permitteringarna genomförs så att arbetstiden per vecka eller dag förkortas har inte den familjemedlem som är sysselsatt i företagarens företagsverksamhet rätt till arbetslöshetsförmåner under tiden för permitteringarna.

När det gäller de avbrott i utförandet av arbete och löneutbetalningen som avses i arbetsavtalslagen förutsätts att det i företaget finns andra arbetstagare som är i samma ställning och som inte är familjemedlemmar. Antalet utomstående arbetstagare ska enligt 5 och 6 punkten anses tillräckligt när det finns minst en arbetstagare.

Paragrafens 1 mom. 4 och 7 punkt motsvarar gällande 5 §.

8 §. Upphörande med företagsverksamhet. Bestämmelserna i 1—3 punkten motsvarar i princip 2 § 1 mom. 1—3 punkten i statsrådets förordning om arbetskraftspolitiska förutsättningar för arbetslöshetsförmåner. Eftersom det föreslås att avbrytande av företagsverksamhet stryks, ska det för erhållande av arbetslöshetsförmåner efter det att företaget försatts i likvidation eller det avtalats om att företaget ska upplösas inte förutsättas att man har avstått från omsättnings- och anläggningstillgångarna eller lämnat en försäljningsvinstkalkyl över tillgångarna till den som betalar arbetslöshetsförmånerna.

Paragrafens 4 punkt är ny. Vilken som helst företagsverksamhet ska anses ha upphört när personen anmäler att produktionsverksamheten och den ekonomiska verksamheten har upphört och presenterar en utredning om att han eller hon lämnat en anmälan till Skatteförvaltningen om att företaget ska avföras ur förskottsuppbörsregistret och arbetsgivarregistret. Dessutom förutsätts det att personen lämnat en anmälan till Skatteförvaltningen antingen om att företaget ska avföras ur registret över mervärdesskattskyldiga eller om att företagsverksamheten har av-

brutits. För att personen inte ska drabbas av onödiga direkta skattemässiga konsekvenser, ska det anses vara tillräckligt med en anmälan till registret över mervärdesskattskyldiga om avbrytandet.

Om personen inte presenterar en utredning om när de anmälningar som nämns ovan lämnats, ska det avgörande i sådana fall vara det datum som antecknats i registren i fråga. Om företaget inte finns antecknat i dessa register, ska företagsverksamheten anses ha upphört på basis av personens egen anmälan om att produktionsverksamheten och den ekonomiska verksamheten har upphört.

För att företagsverksamheten ska anses ha upphört enligt 4 punkten förutsätts det också att personen avstått från en eventuell pensionsförsäkring enligt lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare. Företagsverksamheten kan anses ha upphört trots att företaget fortfarande finns antecknat i handelsregistret.

Ett företag kan föras in på nytt i registret över mervärdesskattskyldiga, om företagsegendomen senare säljs. Enbart försäljning av företagsegendom eller andra motsvarande åtgärder som kan anses vara administrativa ska inte påverka huruvida företagsverksamheten anses ha upphört. Om företaget däremot inleder produktionsverksamheten eller den ekonomiska verksamheten på nytt, ska den arbetssökandes rätt till arbetslöshetsförmåner avgöras i enlighet med 5 § räknat från den tidpunkt då verksamheten inleddes på nytt.

Enligt 5 punkten kan företagsverksamheten anses ha upphört även när det är uppenbart att produktionsverksamheten och den ekonomiska verksamheten upphört helt och hållet. Syftet med bestämmelsen är att trygga rätten till arbetslöshetsförmåner för de arbetssökande som inte kan visa att företagsverksamheten upphört enligt 1–4 punkten. Denna bestämmelse kan tillämpas t.ex. i sådana situationer där åkermarken på en gårdsbruksenhet som bedrivit åkerbruk är utarrenderad till en utomstående jordbrukare och det inte bedrivs någon annan verksamhet på gårdsbruksenheten.

Även om de formella förutsättningarna för upphörandet skulle uppfyllas möjliggör ordalydelsen i bestämmelsen att företagsverk-

samheten kan anses fortsätta t.ex. på grund av att det är uppenbart att personen med hjälp av arbetslöshetsförmånen strävar efter att täcka den ekonomiska risk som anknyter till företagsverksamheten. Detta kan vara fallet t.ex. när en person upprepade gånger anmäler till Skatteförvaltningen att företagsverksamheten har upphört.

9 §. Upphörande med eget arbete. Bestämmelsen motsvarar 1 mom. i gällande 5 a §. Det föreslås att den informativa bestämmelse som gäller sysselsättning på deltid i eget arbete i 2 mom. i gällande 5 a § upphävs som obehövlig. Upphävandet av 5 a § 2 mom. påverkar inte en arbetssökandes rätt att få jämkad arbetslöshetsförmån.

10 §. Studier. Denna paragraf innehåller bestämmelser om heltidsstudier och om när heltidsstudier betraktas som deltidstudier på grundval av arbete eller företagsverksamhet. Paragrafens 1 mom. motsvarar nuvarande 6 § 1 mom.

Bestämmelsen om heltidsstudier i 2 mom. motsvarar nuvarande 6 § 2 mom. och dess vedertagna tillämpningspraxis, men bestämmelsen ska förtydligas i språkligt hänseende. För tydlighetens skull ska det i momentets 1 punkt nämnas att de heltidsstudier som avses i denna punkt även inbegriper högre yrkeshögskoleexamen.

När det gäller 2 mom. 2 punkten om gymnasiestudier ska nuvarande tillämpningspraxis inte ändras i fråga om att en person som övergått från ett gymnasium för unga till ett vuxengymnasium i princip anses fortsätta sina tidigare heltidsstudier och inte har rätt till arbetslöshetsförmåner på grundval av detta.

Huruvida studier betraktas som heltidsstudier ska inte längre bedömas på basis av en helhetsbedömning. Detta betyder i praktiken att de studier som inte betraktas som heltidsstudier enligt 2 mom. ska betraktas som deltidstudier. Arbetssökandes jämlikhet förbättras och förutsägbarheten i fråga om arbets- och näringsbyråns beslut ökar i och med att bestämmelsen om helhetsbedömningen upphävs.

Studierna ska inte betraktas som heltidsstudier, om den arbetssökande på grundval av stadigvarande tid i arbete eller företagsverksamhet på heltid kan visa att studierna

inte utgör något hinder för att ta emot arbete på heltid. Arbetstiden under studietiden ska anses vara tillräcklig när den uppfyller arbetsvillkoret för löntagare.

I 4 mom. ska det föreskrivas om en arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmåner under tiden mellan perioder med arbetskraftsutbildning enligt upphandlingsavtal, sådana frivilliga studier enligt en sysselsättningsplan eller integrationsplan som stöds med arbetslöshetsförmån eller studier enligt lagen om främjande av integration. Detta är en ny bestämmelse.

Vid dessa studier ska den arbetssökande inte anses vara studerande på heltid under tiden mellan perioderna. De övriga arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmåner som finns i 2 och 2 a kap. måste dock uppfyllas för att det ska kunna betalas arbetslöshetsförmåner till den arbetssökande. Till exempel ett gällande arbetskraftspolitiskt utlåtande som gäller en tidsperiod utan ersättning eller företagsverksamhet på heltid utgör hinder för att betala förmåner under tiden mellan perioderna.

11 §. Upphörande med heltidsstudier. Paragrafen innehåller bestämmelser om upphörande med heltidsstudier.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om upphörande med gymnasiestudier. På motsvarande sätt som i 2 kap. 7 § 1 mom. i den gällande lagen ska gymnasiestudier på heltid anses ha upphört vid utgången av den termin då personen fick sitt avgångsbetyg från gymnasiet. En person som är abiturient under våren ska t.ex. anses som studerande på heltid fram till utgången av terminen, även om han eller hon under studentskrivningarna inte längre deltar i gymnasieundervisningen.

Om en person efter att ha fått sitt avgångsbetyg från gymnasiet deltar i minst två läroämnena i studentskrivningarna under följande två terminer, ska hans eller hennes studier inte anses ha upphört, utan personen ska betraktas som studerande på heltid till terminens utgång. Således är denna person i samma ställning som de som genomför studentskrivningarna samma termin som de får avgångsbetyget. Under denna tid kan personen också ha rätt till studiestöd. Om personen deltar i studentskrivningarna senare, inverkar

deltagandet inte på bedömningen av om studierna upphört.

Gymnasiestudier kan genomföras samtidigt som en grundläggande yrkesexamen avläggs genom att antingen helt eller delvis genomföra gymnasiets lärokurs. Dessa s.k. kombinerade studier ska anses ha upphört när personen har avlagt yrkesexamen. Om målsättningen är att genomföra även hela gymnasiets lärokurs eller avlägga studentexamen, ska frågan om studierna upphört avgöras på det sätt som anges ovan i fråga om gymnasiestudier.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om upphörande med andra studier än gymnasiestudier. Förteckningen är inte uttömmande. Momentets 1 punkt gäller studier som upphör på grundval av att personen slutfört sina studier och momentets 2 punkt studier som upphör på grundval av att personen sagt upp sin studieplats. Universitetsstudierna ska, förutom vid avlagd examen, anses ha upphört även om personen har avstått från sin studierätt, har förlorat sin studierätt efter att ha försummat att anmäla sig som närvarande eller frånvarande för terminen eller överskridit maximitiden för genomförandet av studierna eller om studierätten har dragits in. I momentets 3 punkt föreskrivs om det sistnämnda.

På motsvarande sätt som vid nuvarande tillämpningspraxis ska studierna inte anses ha upphört, om personen har anmält sig som frånvarande eller om personen har blivit överförd till läroanstaltens passivregister. Att studierna upphört visas med examensbetyg eller skiljebetyg. Studierna kan anses ha upphört på motsvarande sätt som vid nuvarande tillämpningspraxis även om personen presenterar en utredning från läroanstalten om att alla de studieprestationer som hör till studierna, inklusive slutarbetet, har genomförts med godkänt resultat.

Studier som leder till yrkesexamen kan genomföras som separata delexamina eller moduler. Sådana studier ska anses ha upphört enligt 4 punkten, om personen har avlagt en delexamen och inte meddelar att studierna fortsätter. Om en arbetssökande fortsätter med sina studier senare genom att avlägga andra delexamina, ska deras inverkan på arbetslöshetsförmånen bedömas enligt 10 §

räknat från den tidpunkt då studierna fortsatte.

Utgångspunkten är att en person får studierätt vid ett universitet för avläggande av både lägre och högre högskoleexamen. Om en person antagits för både lägre och högre högskoleexamen, ska hans eller hennes studier inte anses ha upphört enligt 4 punkten i och med att den lägre högskoleexamen avlagts. Personen ska anses som studerande på heltid tills han eller hon avlagt även högre högskoleexamen. Om personen presenterar en utredning om avlagd lägre högskoleexamen och om att han eller hon inte har studierätt för högre examen, ska studierna anses ha upphört enligt 1 punkten. Detta motsvarar nuvarande tillämpningspraxis.

Studier som inletts som arbetskraftsutbildning ska enligt 5 punkten anses ha upphört då arbetskraftsutbildningen upphör och personen inte fortsätter studierna. Om personen inte slutför sina studier, och inte fortsätter studera vid någon läroanstalt, ska han eller hon, om de övriga villkoren uppfylls, ha rätt till arbetslöshetsförmåner räknat från den tidpunkt då arbetskraftsutbildningen upphörde. Om personen senare upptar de avbrutna studierna, ska fortsättningen bedömas på samma sätt som för dem som har avlagt en delexamen.

I 6 punkten föreskrivs om upphörande med sådana studier som förbereder för fristående examen. De studier som förbereder för fristående examen ska anses ha upphört när den förberedande utbildningen upphör. Det ska inte ha någon betydelse om det fristående yrkesprovet har avlagts genast efter den förberedande utbildningen eller senare.

Fristående yrkesprov kan även avläggas utan deltagande i förberedande utbildning. Om man enbart avlägger det fristående yrkesprovet, ska detta inte påverka rätten till arbetslöshetsförmåner.

Vilka som helst studier på heltid ska anses ha upphört enligt 7 punkten när studierna bevisligen varit avbrutna under minst ett år. Bevisligt upphörande med studier förutsätter i praktiken att personen saknar studieprestationer under minst ett år, inte har deltagit i undervisningen och inte t.ex. fått handledning för sitt slutarbete. Avsaknaden av studieprestationer kan visas t.ex. med ett studie-

prestationsutdrag. Vid bedömningen ska det inte ha någon betydelse om personen anmält sig som närvarande eller som frånvarande vid läroanstalten. Bestämmelsen motsvarar den bestämmelse i 9 kap. 3 § 3 mom. i lagen om offentlig arbetskraftsservice enligt vilken studierna ska vara avbrutna under minst ett år, vilket är en förutsättning för att få stöd för frivilliga studier.

Om en arbetssökande senare fortsätter de studier som de facto ansetts avslutade, bedöms det i enlighet med 10 § huruvida studierna ska betraktas som heltidsstudier. Från den tidpunkt när en arbetssökande fortsätter med heltidsstudier ska han eller hon inte ha rätt till arbetslöshetsförmåner.

Det föreslås att bestämmelsen om avbrott i universitetsstudier under minst ett år upphävs. I och med att denna bestämmelse upphävs har en person som är studerande på heltid vid ett universitet rätt att få arbetslöshetsförmåner om han eller hon bevisligen har avslutat sina studier. Alla studerande ska omfattas av samma arbetskraftspolitiska förutsättningar och erhållandet av arbetslöshetsförmåner ska inte vara beroende av vid vilken läroanstalt personen studerar. Enligt den bestämmelse som upphävs anses en person som anmält sig som frånvarande vid universitetet vara studerande på heltid och inte ha rätt till arbetslöshetsförmåner om inte studierna redan varit avbrutna under minst ett år.

På grund av att den bestämmelse som gäller avbrott under minst ett år i studierna föreslås bli upphävd, föreslås det att även lagens 8 kap. 3 § 4 mom. upphävs som obehövlig.

12 §. Väntetiden för arbetsmarknadsstöd. Väntetid föreläggs för närvarande inte bl.a. sådana arbetssökande som uppfyllt arbetsvillkoret. Vid tillämpningspraxis har detta tolkats som att detta även gäller arbetsvillkoret enligt den upphävda lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984). Utredandet av huruvida arbetsvillkoret uppfylls kan förutsätta att den arbetssökande lämnar en utredning om sin arbetshistorik till arbets- och näringsbyrån.

Eftersom en arbetstagare enligt arbetsavtalslagen i regel har rätt att få ett arbetsintyg endast inom 10 år från det att anställningen upphört, föreskrivs det i 1 mom. att det inte ska föreläggas någon väntetid om den arbets-

sökande har uppfyllt arbetsvillkoret enligt den gällande lagen om utkomstskydd för arbetslösa, som trädde i kraft 2003. Det är inte alltid möjligt att utreda arbetshistorik som är äldre än detta.

Enligt gällande bestämmelse i 8 kap. 4 § är väntetiden fem månader. För att förenkla tillämpningen av bestämmelsen föreslås det att väntetiden fastställs i veckor.

Väntetiden uppnås enligt 2 mom. med arbete som räknas in i arbetsvillkoret. Med detta avses sådant arbete som kan räknas in i en löntağares arbetsvillkor. I övrigt motsvarar bestämmelsen till innehållet 4 § i den gällande lagen.

13 §. Rätt till arbetslöshetsförmån för unga personer som saknar utbildning som ger yrkesfärdigheter. En ung person under 25 år, som efter grundskolan eller gymnasiet inte har genomgått någon utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter, ska ha sökt till minst två studieplatser som gäller de studier som börjar på höstterminen. Studierna kan omfatta utbildning som leder till examen och ger yrkesfärdigheter, eller sådana gymnasiestudier som är avsedda för unga personer som endast slutfört grundskolans lärokurs. Med utbildning som ger yrkesfärdigheter avses förutom yrkesinriktade studier t.ex. universitetsstudier. På motsvarande sätt som i gällande lagstiftning förutsätter fullgörandet av skyldigheten att söka en studieplats att den unga uppfyller grunderna för antagning av studerande till den utbildning som personen sökt till. Utbildningsalternativen ska inte begränsas enligt huruvida den utbildning som personen sökt till hör till den gemensamma ansökan eller inte.

En ung person som saknar utbildning och som låter bli att söka till en utbildning, som genom sitt eget förfarande, t.ex. genom att försumma att delta i inträdesprov, orsakar att han eller hon inte blir antagen till en utbildning eller som uttryckligen vägrar ta emot en utbildning, förlorar sin rätt till arbetslöshetsförmåner på grundval av arbetslöshet. Denna påföljd ska inte föreläggas, om den unga har en giltig orsak till sitt förfarande.

Rätten till arbetslöshetsförmåner ska förvägras från höstterminens början. Höstterminen ska anses börja den 1 september.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om avbrytande av studier. En ung person som utan giltig orsak avbryter studier som ger yrkesfärdigheter eller gymnasiestudier har inte från det att studierna avbröts rätt till arbetslöshetsförmåner.

På motsvarande sätt som i gällande bestämmelse ska en ung person under 18 år som saknar utbildning inte ha rätt till arbetsmarknadsstöd på grundval av arbetslöshet. En bestämmelse om detta föreslås i 4 mom.

14 §. Åtgärder i stället för skyldigheten att söka till en utbildning. I sysselsättningsplanen eller i en plan som ersätter den planen kan det enligt förslaget avtalas om att en studieplats kan sökas med avvikelse från 13 §. Det föreslås att det i planen även kan avtalas om åtgärder i stället för att söka en studieplats.

Avvikelse från att söka en studieplats enligt 13 § förutsätter en orsak som anknyter till den unga personens hälsotillstånd, inlärningssvårigheter, språkkunskaper eller särskilda studieinriktning eller någon annan omständighet som kan jämföras med dessa. En sådan omständighet kan t.ex. vara den ungas livssituation eller sociala situation, på basis av vilken det inte kan anses ändamålsenligt att söka till en utbildning. Exempelvis allvarligt missbruk kan vara en sådan omständighet. Kravet på att söka till en yrkesutbildning ska inte heller gälla t.ex. en ung person som har uppfyllt arbetsvillkoret och som ansöker om arbetslöshetsdagpenning för permitteringstiden och återvänder till sitt arbete när permitteringen upphört.

Vid prövningen av en avvikelse från 13 § på basis av den ungas särskilda studieinriktning ska man beakta att personen kan söka till samma studier vid flera olika läroanstalter. Personens särskilda inriktning på vissa studier kan t.ex. bestå i den ungas arbetserfarenhet av branschen i fråga eller de kurser och andra motsvarande studier samt eventuella slutförda gymnasiestudier som inriktat sig på branschen. Den ungas intresse för vissa studier är däremot inte tillräckligt för att påvisa särskild inriktning.

Som utredning om en orsak som anknyter till hälsotillståndet kan t.ex. lämnas ett läkarutlåtande eller någon annan medicinsk utredning. Som bevis på inlärningssvårigheter kan

man beakta t.ex. den ungas deltagande i anpassad undervisning.

Fullgörande av värnplikt eller civiltjänstgöring ska inte vara en grund för att avvika från skyldigheten att söka till en utbildning, om det inte finns särskilda skäl till det. Ett särskilt skäl för avvikelse ska främst anses föreligga om det på grund av läroanstalten inte är möjligt att inleda studierna före eller omedelbart efter värnplikten eller civiltjänstgöringen.

Om en ung person bara är ovillig att flytta till annan ort för att studera, är detta inte en sådan orsak att avvika från skyldigheten att söka till en utbildning enligt 13 § som avses i bestämmelsen.

Om det i sysselsättningsplanen eller i en plan som ersätter den planen har avtalats om sökande till utbildning på ett sådant sätt som avviker från 13 § och den unga försummar att genomföra sin plan i fråga om detta, förlorar han eller hon från och med tidpunkten för försummelsen sin rätt till arbetslöshetsförmåner.

Vid försummelse av en sådan åtgärd som ska vidtas i stället för att söka en studieplats ska en påföljd föreläggas med stöd av 2 a kap.

15 §. *Giltig orsak att låta bli att söka en studieplats eller att avbryta studierna.* I paragrafen föreskrivs om giltiga orsaker att låta bli att söka en studieplats eller att avbryta studierna.

De giltiga orsakerna att låta bli att söka en studieplats eller att avbryta studierna motsvarar de grunder enligt vilka man i sysselsättningsplanen eller i en plan som ersätter den planen ska kunna avvika från skyldigheten att söka en studieplats enligt 13 § eller avtala om en åtgärd i stället för att söka en studieplats.

Giltiga orsaker att låta bli att söka en studieplats är orsaker som anknyter till hälsotillstånd, inläringssvårigheter och språkkunskaper samt andra omständigheter som kan jämföras med dessa. Det avgörande vid bedömningen av en giltig orsak är huruvida den unga personen faktiskt kunde ha sökt till en utbildning och inlett studierna.

Skyldigheten att söka till utbildning som ger yrkesfärdigheter ska även gälla unga som saknar yrkesutbildning och som ansöker om

arbetslöshetsdagpenning. Vid bedömningen av en giltig orsak ska man beakta den ungas stadigvarande arbete samt möjligheter att få arbete utan yrkesutbildning.

En ung person har giltig orsak att avbryta sina påbörjade studier av en orsak som anknyter till hälsotillståndet, inläringssvårigheter och språkkunskaper samt någon annan omständighet som kan jämföras med dessa. Dessutom förutsätts att det inte har varit möjligt att ordna studierna med beaktande av den ungas hälsotillstånd, inläringssvårigheter och språkkunskaper. Innan studierna avbryts ska den unga personen tillsammans med läroanstalten utreda möjligheterna att ordna studierna på så sätt att det är möjligt att slutföra dem.

16 §. *Återfående av rätten till utkomstskydd för arbetslösa i fråga om personer som saknar utbildning.* I 1 mom. föreskrivs om när en ung person ska återfå rätten till arbetslöshetsförmåner på grundval av arbetslöshet. Momentets 1 punkt motsvarar gällande 8 kap. 2 § 4 mom. 1 punkt. Den unga ska ha rätt till en förmån på grundval av arbetslöshet när personen har genomgått en utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter.

Den unga ska ha rätt till en arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet även efter det att han eller hon visat sin vilja att ta emot ett arbete som erbjuds och att delta i sysselsättningsfrämjande service. Ett bevis på detta är att den unga under minst 21 kalenderveckor har varit i arbete, deltagit i sysselsättningsfrämjande service, studerat eller varit sysselsatt som företagare eller i eget arbete. I fråga om tiden motsvarar detta krav den nuvarande skyldigheten att vara i arbete i fem månader enligt 8 kap. 2 §.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att en ung persons eventuella senare arbetskraftspolitiskt klandervärda förfarande inte ska undersökas efter det att den unga på basis av 13 eller 14 § har förlorat sin rätt till arbetslöshetsförmåner på grundval av arbetslöshet. Detta ska gälla både skyldigheten att söka till utbildning som ger yrkesfärdigheter och det förfarande som avses i 2 a kap.

2 a kap. **Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda**

1 §. *Att lämna arbetet och att bli uppsagd.* I paragrafens 2 mom. ska det göras en teknisk ändring genom att författningssamlingsnumret för lagen om republikens presidents kansli stryks.

12 §. *Vägran att delta i sysselsättningsfrämjande service och avbrytande av servicen.* Paragrafens 6 mom. är informativt. I det hänvisas till 2 kap. 13–16 §, där det föreskrivs om unga personer som saknar yrkesutbildning och deras rätt till arbetslöshetsförmåner. Dessa bestämmelser gäller även unga personer som får arbetslöshetsdagpenning. Av den orsaken behövs inte den gällande bestämmelse i 2 a kap. 6 § som gäller rätten till förmåner i fråga om unga personer under 20 år som får arbetslöshetsdagpenning.

14 §. *Upprepade förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda.* Till paragrafens 4 mom. fogas ett omnämnande av 2 kap. 13 och 14 §. Under tiden för en sådan skyldighet att vara i arbete som ålagts på grund av upprepade förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda ska inte den ungas sökande till utbildning utredas.

3 kap. **Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner**

1 §. *Ålder.* Enligt lagen om arbetskrafts- och företagsservice ska även en person som fyllt 65 år kunna vara arbetssökande. Därför stryks den hänvisning till lagen om offentlig arbetskraftsservice som finns i paragrafens 2 mom. En person som fyllt 65 år ska ha rätt till arbetslöshetsförmåner på motsvarande sätt som för närvarande, men för att få en förmån bör han eller hon registrera sig som arbetssökande på något annat sätt än genom förfarandet för gruppermittering.

7 kap. **Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd**

10 §. *Självrisktid.* Enligt 13–14 § i det föreslagna 2 kap. ska det för en ung person som saknar utbildning inte längre föreläggas en skyldighet att vara i arbete efter det att personen låtit bli att söka eller vägrat ta emot en

studieplats eller har avbrutit en yrkesutbildning, även om personen på grund av ett sådant förfarande förlorar sin rätt till arbetslöshetsförmåner. För att tiden utan förmåner inte ska räknas till arbetsmarknadsstödet självrisktid, ska det i 1 mom. hänvisas till ovan nämnda bestämmelser i 2 kap. Även hänvisningen till bestämmelsen om väntetiden ska ändras så att den motsvarar de ändringar som föreslås i 2 kap. Efter ändringarna motsvarar bestämmelsen till sakinnehållet nuläget.

8 kap. **Särskilda arbetskraftspolitiska begränsningar för arbetsmarknadsstöd**

Det föreslås att de bestämmelser i 8 kap. som gäller arbetsmarknadsstöd för unga personer som saknar yrkesutbildning samt väntetiden för arbetsmarknadsstödet upphävs. Bestämmelserna om väntetiden för arbetsmarknadsstöd ska finnas i 2 kap. 12 § och bestämmelserna om rätt till arbetslöshetsförmåner för unga personer som saknar utbildning i 2 kap. 13–16 §.

10 kap. **Bestämmelser om förmåner som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service**

2 §. *Berättigade till arbetslöshetsförmåner.* I hänvisningsbestämmelserna i 3 mom. görs tekniska ändringar på grund av ändringarna i 2 och 8 kap.

Paragrafens 4 mom. ändras så att väntetiden enligt 2 kap. 12 § på motsvarande sätt som för närvarande ska utgöra det enda hindret för betalning av en förmån under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. En arbetssökande som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska till skillnad från nuläget få arbetslöshetsförmån även utan hinder av skyldigheten att vara i arbete eller en begränsning i anslutning till yrkesutbildning.

4 §. *Avvikande tillämpning av denna lag under tiden för sysselsättningsfrämjande service.* **5 §.** *Särskilda bestämmelser om arbetskraftsutbildning.* I bestämmelserna görs tekniska ändringar på grund av ändringarna i 2 och 8 kap. I bestämmelsernas ordalydelse

beaktas dessutom upphävandet av lagen om offentlig arbetskraftsservice samt stiftandet av lagen om arbetskrafts- och företagsservice.

11 kap. **Bestämmelser om verkställighet**

4 §. *Arbetskraftspolitiskt utlåtande.* I bestämmelsen görs de ändringar som beror på att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras och lagen om offentlig arbetskraftsservice upphävs.

Det ska inte ges ett arbetskraftspolitiskt utlåtande som är bindande för den som betalar ut arbetslöshetsförmånen, om en arbetssökandes studier är av mindre omfattning och anses ha karaktären av hobbyverksamhet. Sådana studier är t.ex. språkkurser och adbstudier vid arbetar- eller medborgarinstitut. Detta nämns inte särskilt i bestämmelsen.

Vid en arbetssökandes frånvaro från sysselsättningsfrämjande service ska det inte ges ett arbetskraftspolitiskt utlåtande som är bindande för den som betalar ut arbetslöshetsförmånen, om frånvaron beror på den arbetssökandes arbetsoförmåga eller vård av sjukt barn under 10 år. Om den som betalar ut arbetslöshetsförmånen har fått uppgifter om frånvarotiden och om att orsaken till frånvaron är den arbetssökandes arbetsoförmåga eller sjukt barn under 10 år, ska denna inte begära ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om frånvaron av arbets- och näringsbyrån. Om däremot arbets- och näringsbyrån har utrett att frånvaron berott på en ovan nämnd orsak, ska den informera den som betalar ut arbetslöshetsförmånen om detta genom ett meddelande.

Tolkningen av en arbetssökandes arbetsoförmåga påverkas inte av ändringen. Som för närvarande är utgångspunkten att arbetsoförmågan ska konstateras på basis av ett beslut om beviljande av förmån på grundval av arbetsoförmåga. I fråga om enstaka fall av kort frånvaro räcker det med den arbetssökandes anmälan eller t.ex. ett intyg av en läkare eller en hälsovårdare.

Bestämmelserna om gruppermitterade i nuvarande 4 mom. och bestämmelserna om sysselsättningskommissioner ska upphävas.

14 kap. **Särskilda bestämmelser**

2 a §. *Hur stipendieperioden räknas ut.* Hänvisningen till 2 kap. 11 § som föreslås bli upphävd ska strykas.

Ikraftträdande. Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2013.

Enligt 2 mom. i övergångsbestämmelsen ska sådana studier som betraktas som heltidsstudier på basis av en helhetsbedömning och som har börjat före lagens ikraftträdande anses som heltidsstudier även efter ikraftträdandet.

De föreslagna bestämmelserna ska tillämpas på upphörande med heltidsstudier även när en persons studier har upphört före lagens ikraftträdande och han eller hon inte har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. I sådana fall föreligger rätten till arbetslöshetsförmåner tidigast från och med ikraftträdandet av lagen.

När ett avbrott i universitetsstudier har räckt minst ett år och avbrottet börjat före lagens ikraftträdande och fortfarande fortgår vid ikraftträdandet, tillämpas tills avbrottet upphör de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. De bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet ska tillämpas så länge som perioden för avbrottet i universitetsstudierna fortgår.

Om universitetsstudierna inte avbryts för en hel period, ska personens rätt till arbetslöshetsförmåner bedömas enligt den föreslagna bestämmelsen om bevisligen avbrutna studier. En arbetssökande som är under 25 år, och som inte har genomfört någon yrkesutbildning, kan förlora sin rätt till arbetslöshetsförmåner enligt de bestämmelser som föreslås i 2 kap. 13 §.

I fråga om sådant arbetskraftspolitiskt klandervärt förfarande hos en ung person som saknar utbildning, vilket även avser försummelse att söka till en utbildning, som ägt rum före lagens ikraftträdande, tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Till exempel en försummelse att söka till en utbildning vid det gemensamma ansökningsförfarandet hösten 2012 ska bedömas enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av lagen.

För tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan utan hinder av skyldigheten att vara i arbete och en begränsning i anslutning till yrkesutbildning betalas ut arbetslöshetsförmåner, om arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte har inletts efter ikraftträdandet av lagen.

Slopandet av förfarandet för gruppermittering förutsätter att man utvecklar den registrering som arbetssökande görs via webbtjänsten. Tillräckliga webbtjänster bedöms vara tillgängliga cirka ett halvt år efter ikraftträdandet av de föreslagna lagändringarna. Av den orsaken föreskrivs i övergångsbestämmelsen att förfarandet för gruppermittering får tillämpas till och med den 30 juni 2013.

På personer som ansöker om arbetslöshetsförmån på grundval av gruppermittering tillämpas, tills permitteringen, väderhindret eller den situation som utgör grund för gruppermitteringen upphör, de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av lagen. Detta påverkar inte de gruppermitterades rätt till arbetslöshetsförmåner.

1.2 Lagförslag 2–4

I lagen om altemneringsledighet (1305/2002), lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) och lagen om utkomststöd (1412/1997) görs de ändringar som beror på att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2013.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De ändringar som föreslås hänför sig till de grundläggande fri- och rättigheter som anges i 6, 18 och 19 § i grundlagen. Dessa bestämmelser gäller jämlikhet, rätt till arbete, näringsfrihet och rätt till social trygghet.

Riksdagens grundlagsutskott har i sina utlåtanden bedömt dels målen för de bestämmelser i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som hänför sig till företagare, studerande och unga arbetssökande som saknar yrkesutbildning i förhållande till tillgodoseendet av de grundläggande rättigheterna och dels begränsningen av de grundläggande fri- och rättigheterna med tanke på proportionalitetsprincipen och jämlikhetsprincipen.

Enligt 6 § i grundlagen är alla lika inför lagen och ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Grundlagsutskottet har ansett att utkomsten under arbetslöshetstiden inte behöver tryggas på samma sätt för alla. Eventuella åtskillnader ska dock vara godtagbara med tanke på systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna.

Grundlagsutskottet har vid behandlingen av bestämmelsen om begränsning av unga personers rätt till arbetsmarknadsstöd ansett att också de personer i 18–24 års åldern som saknar yrkesutbildning egentligen omfattas av systemet för utkomstskydd för arbetslösa, men att deras konkreta rätt till arbetsmarknadsstöd kan bindas till deltagande i sådana åtgärder som förbättrar deras sysselsättningsmöjligheter och att det därför är motiverat att unga personer i 18–24 års åldern som saknar yrkesutbildning särbehandlas. Att särbehandling på basis av ålder har godtagits bygger också på den arbetslöshet som drabbade unga i mitten av 1990-talet, och som man försökte minska genom skyldigheten att söka till utbildning vid det gemensamma ansökningsförfarandet.

Med beaktande av arbetslösheten bland unga är särbehandlingen inom systemet för utkomstskydd för arbetslösa i fråga om personer i 18–24 års åldern som saknar yrkesutbildning fortfarande motiverad. Arbetslösheten bland unga började stiga hösten 2008 som en följd av recessionen. Ökningen av arbetslösheten bland unga minskade år 2010, men arbetslösheten är fortfarande på en högre nivå än före recessionen. År 2011 var arbetslöshetsgraden bland personer under 25 år 19,8 %. Av arbetssökande unga arbetslösa

har cirka en tredjedel bara slutfört utbildningen på grundskolenivå.

Särbehandlingen av unga personer är enligt grundlagsutskottet även i samklang med grundlagens bestämmelse om främjande av sysselsättning. Enligt 18 § i grundlagen har var och en rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Det allmänna ska sörja för skyddet av arbetskraften, främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete.

Principen om rätten att skaffa sig försörjning på valfritt sätt finns i 18 § i grundlagen. Bedömningen av hur arbete i företag inverkar på rätten till arbetslöshetsförmåner påverkas både av definitionen av företagare och av bestämmelserna om företagsverksamhet på heltid och deltid och om upphörande med verksamhet i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden konstaterat att det i fråga om företagares rätt till arbetslöshetsförmåner är konstitutionsrättsligt viktigt att denna rätt ska förutsätta att en person inte längre är sysselsatt på heltid som företagare. När det gäller företagares familjemedlemmar har grundlagsutskottet fäst uppmärksamhet vid att bestämmelserna ska överensstämma med de grundläggande fri- och rättigheternas individuella karaktär.

Enligt 19 § i grundlagen har alla rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Enligt 2 mom. ska var och en garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Grundlagsutskottet anser att bestämmelsen förpliktar lagstiftaren att garantera var och en som behöver grundläggande utkomstskydd en subjektiv rätt till denna lagfästa trygghet som det allmänna ska ordna. Denna trygghet är enligt utskottet förknippad med vissa sociala risksituationer som räknas upp i bestämmelsen och de stöd-villkor som det bestäms om i lag och dessutom behovsprövning och procedurer. Enligt utskottet är det inte förenligt med grundlagen att en person i de situationer som nämns i 2 mom. i 19 § hänvisas till den sistahandstrygghet som det stadgas om i 1 mom.

Grundlagsutskottets etablerade ståndpunkt är att grundlagen inte i sig hindrar att det

ställs villkor för att få en förmån som tryggar den grundläggande försörjningen. Enligt utskottet kan villkoren för att få en förmån utgå från att den berörda personen själv aktivt medverkar till de åtgärder som främjar hans eller hennes sysselsättning.

Väntetiderna för utkomstskydd för arbetslösa, tidsperioderna utan ersättning och själv-risktiderna kan godtas med beaktande av 19 § i grundlagen, förutsatt att tiderna inte är så långa att de äventyrar tryggandet av den grundläggande försörjningen. Grundlagsutskottet har ansett att en väntetid på fem månader inte medför problem med tanke på grundlagen eftersom den är godtagbar på grund av att de bestämmelser som gäller väntetiden syftar till att uppmuntra till att söka till yrkesutbildning.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska dock bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. I samband med behandlingen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa konstaterade grundlagsutskottet att tidpunkten för inledande och upphörande med företagsverksamhet eller eget arbete bör fastställas i lag, liksom den tid under vilken den som tidigare har varit sysselsatt i företagsverksamheten kan anses ha varit etablerad i sysselsättning utanför företaget i fråga. Det föreslås att bestämmelserna om tidpunkten för upphörande med företagsverksamhet tas in på lagnivå. Till lagen ska också fogas en ny bestämmelse som gäller tidpunkten för upphörande med heltidsstudier.

De ändringar som föreslås gör de arbetssökande mera jämlika och främjar rätten att få den grundläggande försörjningen tryggad. Enligt regeringen föreslås i propositionen inga sådana ändringar som skulle göra att propositionen inte skulle kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. På grund av att särbehandlingen på basis av unga arbetssökandes ålder samt varaktigheten av den på-följd som föreläggs unga arbetssökande och längden på väntetiden för arbetsmarknadsstödet har stor principiell betydelse, anser dock regeringen det vara önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande om propositionen inhämtas.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 8 kap. 2—4 §, sådana de lyder, 2 § delvis ändrad i lagarna 313/2010 och 288/2012 samt 3 och 4 § delvis ändrade i lag 313/2010, samt
ändras 1 kap. 5 § 1 mom. 8 och 9 punkten, 6 § 5 mom. och 9 §, 2 kap., 2 a kap. 1 § 2 mom., 12 § 6 mom. och 14 § 4 mom., 3 kap. 1 § 2 mom., 7 kap. 10 § 1 mom., 10 kap. 2 § 3 och 4 mom., 4 § 1 mom. och 5 §, 11 kap. 4 § samt 14 kap. 2 a §,
 av dem 1 kap. 5 § 1 mom. 8 och 9 punkten, 2 a kap. 1 § 2 mom., 12 § 6 mom. och 14 § 4 mom. samt 11 kap. 4 § sådana de lyder i lag 288/2012, 1 kap. 9 § sådan den lyder i lag 313/2010 samt 3 kap. 1 § 2 mom., 7 kap. 10 § 1 mom., 10 kap. 2 § 3 och 4 mom., 4 § 1 mom. och 5 § samt 14 kap. 2 a § sådana de lyder i lag 1188/2009, som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

5 §

Definitioner

I denna lag avses med

8) *tid utan ersättning* den tid för vilken en arbetslöshetsförmån inte betalas på grund av att personen i fråga lämnat sitt arbete eller vägrat ta emot arbete eller till följd av något annat i 2 a kap. angivet förfarande,

9) *skyldighet att vara i arbete* den tid i arbete, det deltagande i sysselsättningsfrämjande service, de studier eller den sysselsättning som företagare eller i eget arbete som förutsätts innan en arbetslöshetsförmån kan betalas vid arbetslöshet efter upprepat förfarande som avses i 8 punkten,

6 §

Företagare

Bestämmelser om hur arbete i företag påverkar rätten till arbetslöshetsförmåner finns i 2 kap. 5—8 §.

9 §

Pendlingsregion

En persons pendlingsregion sträcker sig 80 kilometer från personens faktiska bostad. Om det inte finns skäl att göra någon annan bedömning, betraktas som personens faktiska bostad den adress som antecknats för personen i arbets- och näringsbyråns kundinformationssystem.

2 kap.

Allmänna Arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

1 §

Arbetslös arbetssökande

Berättigade till arbetslöshetsförmåner är under de förutsättningar som anges i denna lag arbetslösa arbetssökande som söker heltidsarbete. Arbetssökande som får invalidpension i form av delpension har rätt till arbetslöshetsförmåner, trots att de inte söker heltidsarbete.

Som arbetslös betraktas den som inte står i anställningsförhållande eller är sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete. Som arbetslös betraktas dessutom en person som avses i 1 kap. 5 § 1 mom. 14 punkten och i 4 kap. 1 och 1 a § och som är permitterad på heltid.

Som arbetssökande betraktas de som meddelar sin postadress och eventuella andra kontaktuppgifter till arbets- och näringsbyrån för att ta emot arbetserbjudanden och för eventuell annan kontakt så att de kan nå utan dröjsmål, och som på det sätt som bestäms i lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice

1) är registrerade som arbetssökande i arbets- och näringsbyråns kundinformationssystem,

2) har hållit sin jobbsökning i kraft vid arbets- och näringsbyrån,

3) sköter ärenden hos arbets- och näringsbyrån så som byrån förutsätter.

En arbetssökande anses söka heltidsarbete, om syftet med jobbsökningen och en eventuell sysselsättningsplan är sysselsättning i heltidsarbete.

2 §

Utlänningars rätt till arbetslöshetsförmåner

En person som inte är finsk medborgare har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt denna lag, om han eller hon har obegränsad rätt att utföra förvärvsarbete på basis av en för Fin-

land bindande internationell överenskommelse.

Andra än i 1 mom. avsedda personer som inte är finska medborgare har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt denna lag, om de har rätt att utföra förvärvsarbete med stöd av ett uppehållstillstånd som inte är tillfälligt.

3 §

Hinder för att vara på arbetsmarknaden

En person har inte rätt till arbetslöshetsförmåner, om han eller hon är förhindrad att vara på arbetsmarknaden på grund av värnplikt, civiltjänstgöring, frihetsstraff eller sjukhusvård eller annan därmed jämförbar institutionsvård eller av någon annan orsak som kan jämföras med dessa.

4 §

Arbete som inte utförs i anställningsförhållande

En arbetssökande har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt denna lag för den tid han eller hon utan lön deltar i sedvanligt allmännyttigt frivilligarbete eller i sedvanligt talkoarbete.

En arbetssökande som utan lön arbetar i ett företag eller i sådana uppgifter som allmänt utförs i ett anställningsförhållande eller i form av företagsverksamhet, har inte rätt till arbetslöshetsförmåner.

5 §

Företagsverksamhet och eget arbete

En person har inte rätt till arbetslöshetsförmåner för den tid som han eller hon är sysselsatt på heltid som företagare eller på motsvarande sätt i eget arbete.

En person anses vara sysselsatt på heltid som företagare eller på motsvarande sätt i eget arbete, om den arbetsinsats som verksamheten kräver är så stor att den hindrar honom eller henne att ta emot heltidsarbete. Om

det inte finns skäl att göra någon annan bedömning, anses sysselsättningen utgöra bissyssla åtminstone om personen under minst åtta månader har haft heltidsarbete som inte har samband med företagsverksamheten eller det egna arbetet.

Om det inte finns skäl att göra någon annan bedömning, anses företagsverksamheten ha påbörjats när företaget

1) inledde den egentliga produktionen eller ekonomiska verksamheten,

2) fördes in i registret över mervärdesskattskyldiga,

3) fördes in i förskottsuppbörsregistret, eller

4) fördes in i Skatteförvaltningens arbetsgivarregister.

En person som har varit sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete på det sätt som avses i 2 mom. anses fortfarande vara sysselsatt fram till den tidpunkt då personens arbete i företaget har upphört eller företagsverksamheten eller det egna arbetet bevisligen har upphört på det sätt som avses i 6—9 §.

6 §

Upphörande med arbete i företag

Om det inte finns skäl att göra någon annan bedömning, anses en persons arbete i företaget ha upphört, om

1) personens arbetsförmåga är varaktigt och väsentligt nedsatt,

2) personen är en företagare som kan jämföras med en löntagare, som lägger fram en utredning om att uppdragsförhållandet upphört och inte på det sätt som avses i 5 § 1 och 2 mom. anses vara sysselsatt på heltid för att utföra eventuella andra uppdrag, eller

3) företagsverksamheten ska anses vara säsongbetonad och verksamhetsperioden har upphört.

En persons arbetsförmåga anses vara varaktigt och väsentligt nedsatt, om han eller hon har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen (1244/2004) för maximitiden och fortfarande anses vara oförmögen att arbeta i företaget av hälsoskäl, och hans eller hennes ansökan om sjukpension är anhängig eller har avslagits.

Med en företagare som kan jämföras med en löntagare avses en företagare som själv deltar i arbetsprestationen på det sätt som uppdragsgivaren bestämt, som står i ett uppdragsförhållande till ett fåtal samma uppdragsgivare och som inte har ett fast inköps- eller försäljningsställe eller ett motsvarande verksamhetsställe för verksamhetens bedrivande. Vidare förutsätts det att han eller hon under det senaste året innan han eller hon anmälde sig som arbetssökande inte annat än tillfälligt har haft anställda i anställningsförhållande för de arbetsprestationer som avses ovan.

Företagsverksamheten anses vara säsongbetonad, om det på grund av naturförhållandena i genomsnitt är möjligt att bedriva den under sammanlagt högst sex månader om året.

7 §

Företagares familjemedlemmars upphörande med arbete

Om det inte finns skäl att göra någon annan bedömning, anses en företagares familjemedlems arbete i företaget ha upphört, om

1) personen uppfyller villkoren i 6 § 1 mom. 1 eller 3 punkten,

2) personens arbete i företaget har upphört och han eller hon har varit sysselsatt på heltid i företagsverksamheten högst sex månader under en granskningsperiod om två år,

3) personens arbete i företaget har upphört och arbetet uteslutande har berott på deltagande i sysselsättningsfrämjande service eller praktik i anknytning till andra frivilliga studier,

4) personens arbete har upphört på grund av att produktionsinriktningen lagts ner eller av någon motsvarande orsak,

5) personen är permitterad på heltid och företaget av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker har permitterat eller sagt upp minst en arbetstagare som inte är företagarens familjemedlem under en granskningsperiod om ett år,

6) personens utförande av arbete och löneutbetalning har avbrutits helt och hållet av en orsak som avses i första meningen i 2 kap.

12 § 2 mom. i arbetsavtalslagen, och det i företaget dessutom finns minst en annan arbetstagare som inte är företagarens familjemedlem och vars utförande av arbete och löneutbetalning har avbrutits av samma orsak, eller

7) personens arbete har upphört på grund av att förutsättningarna för företagsverksamhet har försämrats på ett bestående sätt och inkomsten av företagsverksamheten per person som deltar i arbetet är mindre än den arbetsinkomst enligt 5 kap. 7 § 1 mom. som visar att företagsverksamheten är av väsentlig omfattning, och inga andra än företagarens familjemedlemmar arbetar i företaget.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas på en i 1 kap. 6 § 4 mom. avsedd familjemedlem som själv inte har eller under de två föregående åren har haft minst 15 procent av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför eller annars motsvarande bestämmande inflytande i företaget. Dessutom förutsätter tillämpningen av 1 mom. 5 och 6 punkten att familjemedlemmen är försäkrad i enlighet med någon annan lag än lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare.

8 §

Upphörande med företagsverksamhet

Om det inte finns skäl att göra någon annan bedömning, anses företagsverksamhet ha upphört, om

1) en domstol på initiativ av en gäldenär eller en borgenär har beslutat om försättning i konkurs,

2) ett aktiebolag eller ett andelslag har försatts i likvidation,

3) ett avtal om upplösning av något annat bolag än ett aktiebolag har ingåtts mellan alla bolagsmännen,

4) produktionsverksamheten och den ekonomiska verksamheten har upphört och personen har

a) avstått från sin pensionsförsäkring enligt lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare,

b) lämnat en anmälan till Skatteförvaltningen om att företaget ska avföras ur förskottsuppbörsregistret,

c) lämnat en anmälan till Skatteförvaltningen om att företaget ska avföras ur arbetsgivarregistret,

d) lämnat en anmälan till Skatteförvaltningen om att företaget ska avföras ur registret över mervärdesskattskyldiga eller om att företagsverksamheten har avbrutits, eller

5) det på grundval av skäl som kan jämföras med dem som nämns i 1—4 punkten är uppenbart att produktionsverksamheten och den ekonomiska verksamheten har upphört helt och hållet.

9 §

Upphörande med eget arbete

Den som har varit sysselsatt på heltid i eget arbete anses fortfarande vara sysselsatt fram till den tidpunkt då det på grundval av arbetsökandens redogörelse eller annars är uppenbart att verksamheten inte fortsätter.

10 §

Studier

En studerande på heltid har inte rätt till arbetslöshetsförmåner. Begränsningen gäller också ferieperioder under heltidsstudier.

Som heltidsstudier betraktas

1) studier där målsättningen är att avlägga yrkeshögskoleexamen, högre yrkeshögskoleexamen eller lägre eller högre högskoleexamen vid universitet,

2) gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser; gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier,

3) andra studier än de som avses i 1 och 2 punkten, vars omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng eller tre studieveckor per studiemånad, och

4) andra studier än de som avses i 1—3 punkten, vars omfattning enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

En arbetssökande betraktas inte som studerande på heltid, om det på grundval av sta-

digvarande tid i arbete eller bedrivande av företagsverksamhet under studietiden kan anses att studierna inte utgör något hinder för att ta emot heltidsarbete.

Vid studier som ordnas som arbetskraftsutbildning, vid arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån eller vid frivilliga studier enligt 22—24 § i lagen om främjande av integration ska, om studierna har ordnats i perioder, den arbetssökande inte anses vara studerande på heltid mellan perioderna.

11 §

Upphörande med heltidsstudier

Studierna för en person som har studerat på heltid betraktas som heltidsstudier tills han eller hon bevisligen avslutat sina studier.

Den som genomför gymnasiet eller den grundläggande utbildningens lärokurs i sin helhet betraktas alltid som studerande på heltid till terminens utgång. En person som deltar i minst två läroämnena i studentskrivningarna under nästa eller därpå följande termin efter att ha genomfört gymnasiet lärokurs eller avlagt en yrkesexamen betraktas som studerande på heltid till utgången av terminen i fråga.

Finns det inte skäl att göra någon annan bedömning, anses en person bevisligen ha avslutat sina studier på det sätt som avses i 1 mom., om

- 1) personen har slutfört studierna,
- 2) personen har sagt upp sin studieplats vid en läroanstalt eller avstått från sin studierätt vid ett universitet,
- 3) personen har förlorat sin studierätt eller den har dragits in,
- 4) personen har avlagt en yrkesinriktad delexamen och inte fortsätter sina studier,
- 5) arbetskraftsutbildningen har upphört och personen inte fortsätter sina studier,
- 6) utbildningen som förbereder för fristående examen har upphört, eller
- 7) studierna bevisligen varit avbrutna under minst ett år.

12 §

Väntetiden för arbetsmarknadsstöd

Arbetsmarknadsstöd betalas efter en väntetid på 21 veckor till en arbetssökande som inte har uppfyllt arbetsvillkoret i enlighet med denna lag och inte genomgått sådan utbildning efter grundskolan eller gymnasiet som leder till examen och ger yrkesfärdigheter. Väntetiden börjar från registreringen som arbetslös arbetssökande, utgången av tiden utan ersättning eller fullgörandet av skyldigheten att vara i arbete, eller från den tidpunkt när personen får rätten till arbetslöshetsförmånen tillbaka på det sätt som avses i 16 § 1 mom.

Väntetiden uppnås när den arbetssökande, efter att ha registrerat sig som arbetslös arbetssökande, i sammanlagt 21 veckor har

- 1) varit i arbete som räknas in i arbetsvillkoret,
- 2) varit sysselsatt som företagare,
- 3) varit arbetslös arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån, eller
- 4) omfattats av någon annan sysselsättningsfrämjande service än arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Väntetiden minskas med den tid under vilken den arbetssökande under de två åren före registreringen som arbetslös arbetssökande har varit på arbetsmarknaden på det sätt som avses i 2 mom.

Med avvikelse från 2 och 3 mom. inräknas i väntetiden inte den tid som den arbetssökande har varit på arbetsmarknaden under tiden för heltidsstudier eller en ferieperiod i anslutning därtill eller en ferieperiod mellan olika läroanstalter. I väntetiden inräknas inte heller den tid som den arbetssökande har varit på arbetsmarknaden under tid utan ersättning eller under skyldighet att vara i arbete, eller den tid under vilken den arbetssökande på grund av begränsningarna i 13 § 2 och 3 mom. och 14 § 3 mom. inte får arbetslöshetsförmån.

13 §

Rätt till arbetslöshetsförmån för unga personer som saknar utbildning som ger yrkesfärdigheter

En ung person under 25 år, som efter grundskolan eller gymnasiet inte har genomgått någon utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter (*ung person som saknar utbildning*), ska i föregående ansökningsförfarande som gäller de studier som börjar på höstterminen ha sökt till minst två studieplatser i fråga om vilka han eller hon uppfyller kriterierna för antagning av studerande. Studierna kan omfatta utbildning som leder till examen och ger yrkesfärdigheter, eller sådana gymnasiestudier som avses i 10 § 2 mom. 2 punkten i fråga om en person som endast slutfört grundskolans lärokurs. Skyldigheten att söka till en utbildning kan inte uppfyllas genom att söka till en arbetskraftsutbildning. Höstterminen anses börja den 1 september.

En ung person som saknar utbildning har från och med höstterminens början inte rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet, om han eller hon utan giltig orsak

1) har låtit bli att söka en studieplats på det sätt som avses i 1 mom.,

2) genom sitt eget förfarande har orsakat att han eller hon inte blir antagen till en sådan studieplats som avses i 1 mom., eller

3) på något annat sätt har vägrat ta emot en sådan studieplats som avses i 1 mom.

En ung person som saknar utbildning och som utan giltig orsak avbrutit de studier som avses i 1 mom., har inte rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet från det att studierna avbröts.

En ung person under 18 år som efter grundskolan eller gymnasiet inte har genomgått någon utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter har inte rätt till arbetsmarknadsstöd på grundval av arbetslöshet.

14 §

Åtgärder i stället för skyldigheten att söka till en utbildning

I sysselsättningsplanen och i en plan som ersätter den planen kan det avtalas om att studieplats kan sökas med avvikelse från 13 § samt om åtgärder i stället för att söka en studieplats, om orsaken är

1) den ungas hälsotillstånd,

2) den ungas inlärningssvårigheter,

3) den ungas språkkunskaper,

4) den ungas särskilda inriktning på vissa studier, eller

5) någon annan omständighet som kan jämföras med dessa.

Som en sådan omständighet som avses i 1 mom. 5 punkten anses inte fullgörande av värnplikt eller civiltjänstgöring, om det inte finns särskilda skäl till det.

Om det i sysselsättningsplanen eller i en plan som ersätter den planen med den unga person som saknar utbildning har avtalats om att studieplats kan sökas med avvikelse från 13 § och den unga personen utan giltig orsak försummar att söka en studieplats, förlorar han eller hon från och med tidpunkten för försummelsen sin rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet.

15 §

Giltig orsak att låta bli att söka en studieplats eller att avbryta studierna

En ung person som saknar utbildning har giltig orsak att låta bli att söka en studieplats samt att avbryta de studier som avses i 13 § 1 mom. av en sådan orsak som avses i 14 § 1 mom. 1—3 och 5 punkten. I sådana fall då studierna avbryts förutsätts det dessutom att det inte har varit möjligt att ordna studierna med beaktande av den ungas hälsotillstånd, inlärningssvårigheter och språkkunskaper.

16 §

Återfående av rätten till utkomstskydd för arbetslösa i fråga om unga personer som saknar utbildning

En ung person som saknar utbildning och som på grund av begränsningarna i 13 § 2 eller 3 mom. eller 14 § 3 mom. har förlorat sin rätt till arbetslöshetsförmån, har rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet, om

1) personen har genomgått en utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter, eller

2) personen under minst 21 kalenderveckor har handlat på det sätt som avses i 2 a kap. 14 § 2 mom.

I fråga om en ung person som saknar utbildning tillämpas inte bestämmelserna i 13 § 2 och 3 mom., 14 § 3 mom. och 2 a kap., om

1) personen till följd av begränsningarna i 13 § 2 eller 3 mom. eller 14 § 3 mom. redan har förlorat sin rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet, och

2) personen inte med stöd av 1 mom. har återfått sin rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet.

Bestämmelser om rätt till arbetslöshetsförmåner under tiden för sysselsättningsfrämjande service finns i 10 kap.

2 a kap.

Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

1 §

Att lämna arbetet och att bli uppsagd

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas också när personens utförande av arbete och löneutbetalning har avbrutits helt och hållet av en orsak som avses i 43 § i lagen om riksdagens tjänstemän, 6 kap. 9 § i kyrkolagen, 47 § i lagen om kommunala tjänsteinnehavare, 48 § i lagen om försvarsmakten, 31 § i la-

gen om Finlands Banks tjänstemän, 42 § i lagen om republikens presidents kansli eller i 40 § i statstjänstemannalagen.

12 §

Vägran att delta i sysselsättningsfrämjande service och avbrytande av servicen

Bestämmelser om rätt till arbetslöshetsförmån för en ung person som saknar utbildning och som har vägrat att delta i frivillig utbildning eller avbrutit utbildningen finns i 2 kap. 13—16 §.

14 §

Upprepade förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

Det som föreskrivs i 1—13 § och 2 kap. 13 § 2 och 3 mom. samt 14 § 3 mom. tillämpas inte under tiden för en skyldighet att vara i arbete enligt 1 mom.

3 kap.

Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

1 §

Ålder

Oberoende av vad som bestäms i 1 mom. beviljas en person arbetslöshetsförmåner efter den kalendermånad då han eller hon fyller 65 år, om han eller hon är förhindrad att arbeta av de orsaker som nämns i 1 kap. 5 § 1 mom. 14 punkten, 4 kap. 1 § 1 mom. 2 punkten eller 2 mom. eller om han eller hon är permitterad på heltid. Arbetslöshetsförmåner beviljas högst till utgången av den kalendermånad då personen fyller 68 år.

7 kap.

Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

10 §

Självrisktid

Arbetsmarknadsstöd betalas efter det att en person har varit arbetslös arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån sammanlagt fem arbetsdagar under högst åtta på varandra följande kalenderveckor (*självrisktid*). Till självrisktiden räknas inte arbetslöshetsdagar som ingår i väntetiden enligt 2 kap. 12 § eller i tider utan ersättning eller i skyldigheten att vara i arbete, och inte heller de dagar för vilka personen på grund av begränsningarna i 2 kap. 13 § 2 och 3 mom. och 14 § 3 mom. inte har rätt till arbetslöshetsförmåner.

10 kap.

Bestämmelser om förmåner som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service

2 §

Berättigade till arbetslöshetsförmåner

Arbetslöshetsförmånen betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service, trots att den arbetssökande inte har rätt till förmånen som arbetslös, om det beror på

- 1) tid utan ersättning,
- 2) skyldighet att vara i arbete,
- 3) väntetid för arbetsmarknadsstöd enligt 2 kap. 12 §,
- 4) en begränsning enligt 2 kap. 13 och 14 § i anslutning till yrkesutbildning,
- 5) självrisktid enligt 5 kap. 13 § eller 7 kap. 10 §, eller
- 6) behovsprövning enligt 7 kap. 6 och 7 §.

Med avvikelse från 3 mom. betalas inte arbetslöshetsförmån under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, om rätt till ar-

betslöshetsförmån inte föreligger av en orsak som nämns i 3 mom. 3 punkten.

4 §

Avvikande tillämpning av denna lag under tiden för sysselsättningsfrämjande service

Under tiden för arbetskraftsutbildning och arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån tillämpas inte 2 och 2 a kap., och inte heller 6 kap. 8 §.

5 §

Särskilda bestämmelser om arbetskraftsutbildning

Till den som deltar i arbetskraftsutbildning betalas arbetslöshetsförmån för utbildningstiden på det sätt som i 2 § föreskrivs om arbetslösas rätt till arbetslöshetsförmån, trots att

1) den studerande enligt 2 kap. 5 § ska betraktas som sysselsatt på heltid som företagare, eller

2) den studerande inte är arbetslös eller permitterad, om han eller hon hotas av arbetslöshet.

Om den studerande har rätt till arbetslöshetsförmån med stöd av 1 mom. 1 punkten, betalas han eller hon grunddagpenning, den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel eller arbetsmarknadsstöd samt barnförhöjning för utbildningstiden. Om den studerande har rätt till arbetslöshetsförmån med stöd av 1 mom. 2 punkten, har han eller hon också rätt till den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel enligt 6 kap. 2 § 1 mom.

Om utbildningen ordnas som fristående helheter så att utbildningsperioderna inte direkt följer på varandra, är den studerande inte i arbetskraftsutbildning mellan utbildningsperioderna.

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

4 §

Arbetskraftspolitiskt utlåtande

Arbets- och näringsbyrån ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande enligt 1 kap. 4 § 3 mom. om

1) de allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för att få förmåner som anges i 2 kap., när detta behövs,

2) förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda enligt 2 a kap.,

3) arbetsmarknadsstöd som betalas i form av resebidrag enligt 7 kap. 3 § och 12 § 2 mom.,

4) förmåner som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service, om vilka föreskrivs i 10 kap. 2 § 2 mom., 3 mom. 1—4 punkten och 4 mom., 3 § 3 punkten samt 5 § 1 och 3 mom.,

5) huruvida sysselsättningsfrämjande service ingår i den sysselsättningsplan som utarbetats med den arbetssökande eller i en plan som ersätter den planen,

6) förutsättningar för att omfattas av omställningsskyddet enligt 2 kap. 10 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice,

7) bevisligen avbrutna studier enligt 6 kap. 3 § 2 och 3 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice samt förutsättningar för arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån enligt 6 kap. 5—7 § i den lagen,

8) stödttid för studier, invandrarens skyldigheter samt uppföljning av och avbrott i studier enligt 25 § i lagen om främjande av integration.

Arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter kan

1) ge ett arbetskraftspolitiskt utlåtande enligt 1 kap. 4 § 3 mom. om de allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att få förmåner som anges i 2 kap. 1 och 3 §,

2) ändra ett arbetskraftspolitiskt utlåtande från arbets- och näringsbyrån som gäller rätten till arbetsmarknadsstöd till att gälla rätten till arbetslöshetsdagpenning,

3) föra över ett arbetskraftspolitiskt utlåtande från arbets- och näringsbyrån till någon annan inrättning som betalar ut arbetslöshetsförmån,

4) rätta uppenbara skriv- eller räknefel eller andra jämförbara klara fel i arbets- och näringsbyråns arbetskraftspolitiska utlåtande.

Ett arbetskraftspolitiskt utlåtande ges på begäran av Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassan. Utlåtandet ska på begäran av Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassan kompletteras utan dröjsmål. Om en arbetssökande har meddelat arbetskraftsmyndigheten att han eller hon ansöker om arbetsmarknadsstöd eller arbetslöshetsdagpenning, kan det arbetskraftspolitiska utlåtandet ges och kompletteras utan särskild begäran.

Det arbetskraftspolitiska utlåtandet delges den arbetssökande i samband med ett beslut enligt 3 §. Den arbetssökande har rätt att på begäran få uppgift om utlåtandet från arbetskraftsmyndigheten.

Närmare bestämmelser om lämnande av arbetskraftspolitiska utlåtanden och om innehållet i utlåtandena får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

14 kap.

Särskilda bestämmelser

2 a §

Hur stipendieperioden räknas ut

Stipendieperioden räknas ut så att arbetsstipendiet divideras med det månatliga beloppet av skattefritt stipendium under det år som stipendiet beviljades, om det inte av stipendiebeslutet eller i övrigt framgår hur lång den stipendieperiod är som avses i 5 kap. 3 § 2 mom., 7 § 2 mom. och 10 § 2 mom.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

2. I fråga om en arbetssökandes studier som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser i 2 kap. 6 § som gällde vid ikraftträdandet.

3. På en arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmån på grundval av ett avbrott i universitetsstudierna tillämpas de bestämmelser i 2 kap. 7 § 3 mom. och 8 kap. 3 § 4 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, om perioden för avbrottet har börjat före ikraftträdandet.

4. I fråga om sådant arbetskraftspolitiskt klandervärt förfarande hos en ung person som saknar utbildning, som ägt rum före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

5. Bestämmelserna i 10 kap. 2 § 4 mom. tillämpas, om arbetsverksamhet i rehabiliter-

ingssyfte har inletts den 1 januari 2013 eller därefter.

6. Om en arbetssökande är gruppermitterad på det sätt som avses i den bestämmelse i 11 kap. 4 § 4 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag och permitteringen eller någon annan situation på vilken förfarandet för gruppermittering tillämpas inleds senast den 30 juni 2013, tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag tills permitteringen eller den ovan avsedda situationen upphör.

7. Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 9 § i lagen om alterneringsledighet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om alterneringsledighet (1305/2002) 9 §:n 2 mom., sådant det lyder i lag 1127/2007, som följer:

9 §

Vikarier

—————
Som vikarie kan inte anställas en person
som anses vara en studerande på heltid enligt
2 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för ar-
betslösa.
—————

—————
Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.
Om ett alterneringsavtal har ingåtts före
ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på
vikarierna de bestämmelser som gällde vid
ikraftträdandet.
Åtgärder som krävs för verkställigheten av
denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av 6 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) 6 § 5 mom. 3 och 4 punkten, sådana de lyder i lag 290/2012, som följer:

6 §

Anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

3) är studerande på heltid enligt 2 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, eller
4) deltar i sysselsättningsfrämjande service enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Kommunen har inte skyldighet att anordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i sådana fall som avses i 8 § 4 mom. och inte heller när personen

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.
Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag**om ändring av 10 § i lagen om utkomststöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomststöd (1412/1997) 10 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 1172/2010, som följer:

10 §

Sänkt grunddel

Grunddelens belopp kan sänkas med högst 20 procent i fråga om en person vars behov av utkomststöd föranleds av att

1) personen utan grundad anledning har vägrat att ta emot ett arbete som erbjudits honom eller henne individuellt och bevisligen eller att delta i sådan offentlig arbetskraftsservice som under en skälig tid skulle trygga hans eller hennes försörjning eller om han eller hon genom sin försummelse har föranlett att arbete eller offentlig arbets-

kraftsservice inte har kunnat erbjudas, eller av att en person som uppnått myndighetsåldern men inte fyllt 25 år och som saknar yrkesutbildning har avbrutit eller vägrat delta i utbildning så att han eller hon enligt 2 kap. 13 eller 14 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte är berättigad till arbetslöshetsförmån,

—————
Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.
Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 11 oktober 2012

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Arbetsminister *Lauri Ihalainen*

*Bilaga
Parallelltext*

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 8 kap. 2—4 §, sådana de lyder, 2 § delvis ändrad i lagarna 313/2010 och 288/2012 samt 3 och 4 § delvis ändrade i lag 313/2010, samt

ändras 1 kap. 5 § 1 mom. 8 och 9 punkten, 6 § 5 mom. och 9 §, 2 kap., 2 a kap. 1 § 2 mom., 12 § 6 mom. och 14 § 4 mom., 3 kap. 1 § 2 mom., 7 kap. 10 § 1 mom., 10 kap. 2 § 3 och 4 mom., 4 § 1 mom. och 5 §, 11 kap. 4 § samt 14 kap. 2 a §,

av dem 1 kap. 5 § 1 mom. 8 och 9 punkten, 2 a kap. 1 § 2 mom., 12 § 6 mom. och 14 § 4 mom. samt 11 kap. 4 § sådana de lyder i lag 288/2012, 1 kap. 9 § sådan den lyder i lag 313/2010 samt 3 kap. 1 § 2 mom., 7 kap. 10 § 1 mom., 10 kap. 2 § 3 och 4 mom., 4 § 1 mom. och 5 § samt 14 kap. 2 a § sådana de lyder i lag 1188/2009, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap

1 kap.

Allmänna bestämmelser

Allmänna bestämmelser

5 §

5 §

Definitioner

Definitioner

I denna lag avses med

I denna lag avses med

8) *tid utan ersättning* den tid för vilken en arbetslöshetsförmån inte betalas på grund av att personen i fråga lämnat sitt arbete eller vägrat ta emot arbete eller till följd av något annat i 2 a kap. angivet förfarande *eller i 2 kap. 11 § avsedd frånvaro från arbetsmarknaden*,

9) *skyldighet att vara i arbete* den tid i arbete, det deltagande i sysselsättningsfrämjande service, de studier eller den sysselsättning som företagare eller i eget arbete som förutsätts innan en arbetslöshetsförmån kan betalas vid arbetslöshet efter upprepat förfarande som avses i 8 punkten *och som visar att personen i*

8) *tid utan ersättning* den tid för vilken en arbetslöshetsförmån inte betalas på grund av att personen i fråga lämnat sitt arbete eller vägrat ta emot arbete eller till följd av något annat i 2 a kap. angivet förfarande,

9) *skyldighet att vara i arbete* den tid i arbete, det deltagande i sysselsättningsfrämjande service, de studier eller den sysselsättning som företagare eller i eget arbete som förutsätts innan en arbetslöshetsförmån kan betalas vid arbetslöshet efter upprepat förfarande som avses i 8 punkten,

*fråga inte vill ta emot arbete, eller efter ett
förfarande som avses i 8 kap. 2 § 3 mom.,*

6 §

Företagare

*I 2 kap. 4–5 § bestäms hur arbete i företag
påverkar rätten till arbetslöshetsförmåner.*

9 §

Pendlingsregion

En persons pendlingsregion sträcker sig 80 kilometer från personens faktiska bostad. Om det inte är befogat att göra någon annan bedömning, betraktas som personens faktiska bostad den adress som antecknats för personen i informationssystemet för arbetsförvaltningens kundbetjäning.

2 kap

Allmänna Arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

1 §

Arbetslös arbetssökande

Berättigade till arbetslöshetsförmåner är under de förutsättningar som anges i denna lag arbetslösa arbetssökande som söker heltidsarbete. Arbetssökande som får invalidpension i form av delpension har rätt till arbetslöshetsförmåner, trots att de inte söker heltidsarbete.

Som arbetslös betraktas den som inte står i anställningsförhållande eller är sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete. Som arbetslös betraktas dessutom en person som avses i 1 kap. 5 § 1 mom. 14 punkten och i 4 kap. 1 och 1 a § och som är permitterad på heltid.

Som arbetssökande betraktas de som med-

6 §

Företagare

Bestämmelser om hur arbete i företag påverkar rätten till arbetslöshetsförmåner finns i 2 kap. 5–8 §.

9 §

Pendlingsregion

En persons pendlingsregion sträcker sig 80 kilometer från personens faktiska bostad. Om det inte *finns skäl* att göra någon annan bedömning, betraktas som personens faktiska bostad den adress som antecknats för personen i *arbets- och näringsbyråns kundinformationssystem*.

2 kap.

Allmänna Arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

1 §

Arbetslös arbetssökande

Berättigade till arbetslöshetsförmåner är under de förutsättningar som anges i denna lag arbetslösa arbetssökande som söker heltidsarbete. Arbetssökande som får invalidpension i form av delpension har rätt till arbetslöshetsförmåner, trots att de inte söker heltidsarbete.

Som arbetslös betraktas den som inte står i anställningsförhållande eller är sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete. Som arbetslös betraktas dessutom en person som avses i 1 kap. 5 § 1 mom. 14 punkten och i 4 kap. 1 och 1 a § och som är permitterad på heltid.

Som arbetssökande betraktas de som med-

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

delar sin postadress och eventuella andra kontaktuppgifter till arbets- och näringsbyrån för att ta emot arbetserbjudanden och för eventuell annan kontakt så att de kan nås utan dröjsmål och som på det sätt som bestäms i lagen om offentlig arbetskraftsservice

1) är registrerade som arbetssökande i informationssystemet för arbetsförvaltningens kundbetjäning,

2) har hållit sin jobbsökning i kraft vid arbets- och näringsbyrån,

3) sköter ärenden hos arbets- och näringsbyrån så som byrån förutsätter.

En arbetssökande anses söka heltidsarbete, om syftet med jobbsökningen och en eventuell sysselsättningsplan är sysselsättning i heltidsarbete.

delar sin postadress och eventuella andra kontaktuppgifter till arbets- och näringsbyrån för att ta emot arbetserbjudanden och för eventuell annan kontakt så att de kan nås utan dröjsmål, och som på det sätt som bestäms i *lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice*

1) är registrerade som arbetssökande i *arbets- och näringsbyråns kundinformationssystem*,

2) har hållit sin jobbsökning i kraft vid arbets- och näringsbyrån,

3) sköter ärenden hos arbets- och näringsbyrån så som byrån förutsätter.

En arbetssökande anses söka heltidsarbete, om syftet med jobbsökningen och en eventuell sysselsättningsplan är sysselsättning i heltidsarbete.

*1 a §****Rätt till arbetslöshetsförmåner för utlänningar***

En person som inte är finsk medborgare har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt denna lag, om han eller hon har obegränsad rätt att utföra förvärvsarbete på basis av en för Finland bindande internationell överenskommelse.

Andra än i 1 mom. avsedda personer som inte är finska medborgare har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt denna lag, om de har rätt att utföra förvärvsarbete med stöd av ett uppehållstillstånd som inte är tillfälligt.

*2 §****Arbete som inte utförs i anställningsförhållande***

En arbetssökande har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt denna lag för den tid han eller hon utan lön deltar i sedvanligt allmännyttigt frivilligarbete eller i sedvanligt talkoarbete.

En arbetssökande som utan lön arbetar i ett företag eller i sådana uppgifter som allmänt utförs i ett anställningsförhållande eller i form av företagsverksamhet, har inte rätt till arbetslöshetsförmåner.

*2 §****Utlänningars rätt till arbetslöshetsförmåner***

En person som inte är finsk medborgare har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt denna lag, om han eller hon har obegränsad rätt att utföra förvärvsarbete på basis av en för Finland bindande internationell överenskommelse.

Andra än i 1 mom. avsedda personer som inte är finska medborgare har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt denna lag, om de har rätt att utföra förvärvsarbete med stöd av ett

uppehållstillstånd som inte är tillfälligt.

3 §

Hinder för att vara på arbetsmarknaden

En person har inte rätt till arbetslöshetsförmåner, om han eller hon är förhindrad att vara på arbetsmarknaden på grund av värnplikt, civiltjänstgöring, frihetsstraff eller sjukhusvård eller annan därmed jämförbar anstaltsvård eller av någon annan orsak som kan jämföras med dessa.

4 §

Företagsverksamhet och eget arbete

En person har inte rätt till arbetslöshetsförmåner för den tid som han eller hon är sysselsatt på heltid som företagare eller på motsvarande sätt i eget arbete. Med företag avses även lantbruksföretag.

En person som inleder företagsverksamhet enligt 1 kap. 6 § eller eget arbete anses vara sysselsatt på heltid, om den arbetsinsats som verksamheten kräver är så stor att den hindrar honom eller henne att ta emot heltidsarbete. Företagsverksamheten kan anses ha påbörjats tidigast då den egentliga produktionen eller ekonomiska verksamheten inleddes, om inte annat följer av särskilda skäl. Närmare bestämmelser om inledningstidpunkten för företagsverksamhet och eget arbete utfärdas genom förordning av statsrådet.

Företagsverksamhet eller eget arbete anses utgöra bisyssla, om det på grundval av tiden i arbete eller annars kan antas att den arbetsinsats som företagsverksamheten eller det egna arbetet kräver är så liten att den inte utgör något hinder för att ta emot heltidsarbete.

5 §

Upphörande med och avbrott i företagsverksamhet

Den som på det sätt som avses i 4 § 1 eller 2 mom. har varit sysselsatt på heltid i företagsverksamhet anses fortfarande vara sysselsatt.

3 §

Hinder för att vara på arbetsmarknaden

En person har inte rätt till arbetslöshetsförmåner, om han eller hon är förhindrad att vara på arbetsmarknaden på grund av värnplikt, civiltjänstgöring, frihetsstraff eller sjukhusvård eller annan därmed jämförbar institutionsvård eller av någon annan orsak som kan jämföras med dessa.

4 §

Arbete som inte utförs i anställningsförhållande

En arbetssökande har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt denna lag för den tid han eller hon utan lön deltar i sedvanligt allmännyttigt frivilligarbete eller i sedvanligt talkoarbete.

En arbetssökande som utan lön arbetar i ett företag eller i sådana uppgifter som allmänt utförs i ett anställningsförhållande eller i form av företagsverksamhet, har inte rätt till arbetslöshetsförmåner.

5 §

Företagsverksamhet och eget arbete

En person har inte rätt till arbetslöshetsförmåner för den tid som han eller hon är sysselsatt på heltid som företagare eller på motsvarande sätt i eget arbete.

satt fram till den tidpunkt då företagsverksamheten bevisligen har upphört eller i en följd har varit avbruten under fyra månader. Företagsverksamhet ska anses ha upphört då vederbörande försätts i konkurs eller då arbetsförmågan hos den som tidigare har varit sysselsatt i företagsverksamheten har försämrats väsentligt eller då det annars är uppenbart att verksamheten inte längre fortgår. Företagsverksamhet anses bevisligen har avbrutits då det utifrån bolagets likvidation eller ett avtal om upplösning av bolaget eller en yrkesutövars anmälningar och åtgärder kan dras den slutsatsen att produktionsverksamheten och den ekonomiska verksamheten har avbrutits. Närmare bestämmelser om upphörande med eller avbrott i företagsverksamhet eller eget arbete och om de utredningar som krävs om detta utfärdas genom förordning av statsrådet.

Företagsverksamhet anses utgöra bisyssla om en person under minst tio månader har haft heltidsarbete som inte har samband med företagsverksamheten eller det annars kan dras den slutsatsen att den arbetsinsats som företagsverksamheten kräver är så liten att den inte utgör något hinder för att ta emot heltidsarbete.

Det förutsätts inte att företagsverksamheten upphör eller avbryts för minst fyra månader, om

- 1) personen i fråga sporadiskt har varit sysselsatt på heltid,
- 2) personens arbete har upphört på grund av att produktionsinriktningen lagts ner eller av någon motsvarande orsak,
- 3) personen i fråga ska betraktas som en företagare som kan jämföras med en löntagare,
- 4) företagsverksamheten på grund av naturförhållandena ska anses vara säsongbetonad, eller
- 5) personens arbete har upphört på grund av att förutsättningarna för företagsverksamhet har försämrats på ett bestående sätt och inkomsten av företagsverksamheten per person som deltar i arbetet är mindre än den arbetsinkomst enligt 5 kap. 7 § 1 mom. som visar att företagsverksamheten är av väsentlig omfattning.

Vad som föreskrivs ovan i 3 mom. 1, 2 och 5 punkten tillämpas på en i 1 kap. 6 § 4 mom. avsedd familjemedlem som själv inte har eller

En person anses vara sysselsatt på heltid som företagare eller på motsvarande sätt i eget arbete, om den arbetsinsats som verksamheten kräver är så stor att den hindrar honom eller henne att ta emot heltidsarbete. Om det inte finns skäl att göra någon annan bedömning, anses sysselsättningen utgöra bisyssla åtminstone om personen under minst åtta månader har haft heltidsarbete som inte har samband med företagsverksamheten eller det egna arbetet.

Om det inte finns skäl att göra någon annan bedömning, anses företagsverksamheten ha påbörjats när företaget

1) inledde den egentliga produktionen eller ekonomiska verksamheten,

2) fördes in i registret över mervärdesskattskyldiga,

3) fördes in i förskottsuppbörsregistret, eller

4) fördes in i Skatteförvaltningens arbetsgivarregister.

En person som har varit sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete på det sätt som avses i 2 mom. anses fortfarande vara sysselsatt fram till den tidpunkt då personens arbete i företaget har upphört eller företagsverksamheten eller det egna arbetet bevisligen har upphört på det sätt som avses i 6—9 §.

under de två föregående åren har haft minst 15 procent av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför eller annars bestämmande inflytande i företaget. Det som föreskrivs i 3 mom. 5 punkten i denna paragraf gäller familjemedlemmar i företag där inga andra arbetar än företagarens familjemedlemmar. Personen anses ha varit sporadiskt sysselsatt på heltid, om han eller hon har varit sysselsatt i företaget eller i eget arbete sammanlagt högst sex månader.

Med en företagare som kan jämföras med en löntagare avses en företagare som själv deltar i arbetsprestationen och som står i ett permanent uppdragsförhållande till huvudsakligen en uppdragsgivare under vars omedelbara ledning och övervakning han eller hon står. Vidare förutsätts det att han eller hon under det år som föregått den tidpunkt då han eller hon anmälde sig som arbetssökande sammanlagt inte har haft flera än en utomstående anställd åt gången.

Företagsverksamheten anses vara säsongbetonad om det i genomsnitt är möjligt att idka den under sammanlagt högst sex månader om året. Dessutom förutsätts det att inkomsten av den säsongbetonade företagsverksamheten inte tryggar eller är avsedd att trygga försörjningen året om.

6 §

Studier

En studerande på heltid har inte rätt till arbetslöshetsförmåner. Begränsningen gäller också ferieperioder under heltidsstudier.

Som heltidsstudier betraktas

1) studier där målsättningen är att avlägga lägre eller högre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen,

2) gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser; gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier, och

3) yrkesinriktade studier och andra studier, när studiernas omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng eller tre studieveckor per studiemånad eller, om studiernas omfattning inte har dimensionerats i studiepoäng eller studieveckor, när omfatt-

6 §

Upphörande med arbete i företag

Om det inte finns skäl att göra någon annan bedömning, anses en persons arbete i företaget ha upphört, om

1) personens arbetsförmåga är varaktigt och väsentligt nedsatt,

2) personen är en företagare som kan jämföras med en löntagare, som lägger fram en utredning om att uppdragsförhållandet upphört och inte på det sätt som avses i 5 § 1 och 2 mom. anses vara sysselsatt på heltid för att utföra eventuella andra uppdrag, eller

3) företagsverksamheten ska anses vara säsongbetonad och verksamhetsperioden har upphört.

En persons arbetsförmåga anses vara varaktigt och väsentligt nedsatt, om han eller hon har fått dagpenning enligt sjukförsäk-

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

ningen enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

Andra studier som en person inlett än de ovan nämnda betraktas som heltidsstudier, om den arbetsinsats som studierna kräver, med beaktande av studiernas omfattning enligt läro- eller undervisningsplanen, studiernas bindande natur, den tid personen tidigare varit i arbete och den utbildning han eller hon tidigare förvärvat, är så stor att den utgör ett hinder för att ta emot heltidsarbete på de villkor som allmänt tillämpas på arbetsmarknaden.

ringslagen (1244/2004) för maximitiden och fortfarande anses vara oförmögen att arbeta i företaget av hälsoskäl, och hans eller hennes ansökan om sjukpension är anhängig eller har avslagits.

Med en företagare som kan jämföras med en löntagare avses en företagare som själv deltar i arbetsprestationen på det sätt som uppdragsgivaren bestämt, som står i ett uppdragsförhållande till ett fåtal samma uppdragsgivare och som inte har ett fast inköps- eller försäljningsställe eller ett motsvarande verksamhetsställe för verksamhetens bedrivande. Vidare förutsätts det att han eller hon under det senaste året innan han eller hon anmälde sig som arbetssökande inte annat än tillfälligt har haft anställda i anställningsförhållande för de arbetsprestationer som avses ovan.

Företagsverksamheten anses vara säsongbetonad, om det på grund av naturförhållandena i genomsnitt är möjligt att bedriva den under sammanlagt högst sex månader om året.

7 §

7 §

Upphörande med och avbrott i heltidsstudier

Studierna för en person som har studerat på heltid betraktas som heltidsstudier tills han eller hon bevisligen avslutat sina studier. Den som genomför gymnasiet eller den grundläggande utbildningens lärokurs i sin helhet betraktas alltid som studerande på heltid till terminens utgång.

En arbetssökande betraktas inte som studerande på heltid, om det på grundval av stadigvarande tid i arbete eller idkande av företagsverksamhet under studietiden är uppenbart att studierna inte utgör något hinder för att ta emot heltidsarbete.

En högskolestuderande som har avbrutit sina studier för minst ett år betraktas inte som studerande på heltid under tiden för avbrottet.

Företagares familjemedlemmars upphörande med arbete

Om det inte finns skäl att göra någon annan bedömning, anses en företagares familjemedlems arbete i företaget ha upphört, om

1) personen uppfyller villkoren i 6 § 1 mom. 1 eller 3 punkten,

2) personens arbete i företaget har upphört och han eller hon har varit sysselsatt på heltid i företagsverksamheten högst sex månader under en granskningsperiod om två år,

3) personens arbete i företaget har upphört och arbetet uteslutande har berott på deltagande i sysselsättningsfrämjande service eller praktik i anknytning till andra frivilliga studier,

4) personens arbete har upphört på grund av att produktionsinriktningen lagts ner eller av någon motsvarande orsak,

5) personen är permitterad på heltid och företaget av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker har permitterat eller sagt upp minst en arbetstagare som inte är före-

tagarens familjemedlem under en granskningsperiod om ett år,

6) personens utförande av arbete och löneutbetalning har avbrutits helt och hållet av en orsak som avses i första meningen i 2 kap. 12 § 2 mom. i arbetsavtalslagen, och det i företaget dessutom finns minst en annan arbetstagare som inte är företagarens familjemedlem och vars utförande av arbete och löneutbetalning har avbrutits av samma orsak, eller

7) personens arbete har upphört på grund av att förutsättningarna för företagsverksamhet har försämrats på ett bestående sätt och inkomsten av företagsverksamheten per person som deltar i arbetet är mindre än den arbetsinkomst enligt 5 kap. 7 § 1 mom. som visar att företagsverksamheten är av väsentlig omfattning, och inga andra än företagarens familjemedlemmar arbetar i företaget.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas på en i 1 kap. 6 § 4 mom. avsedd familjemedlem som själv inte har eller under de två föregående åren har haft minst 15 procent av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför eller annars motsvarande bestämmande inflytande i företaget. Dessutom förutsätter tillämpningen av 1 mom. 5 och 6 punkten att familjemedlemmen är försäkrad i enlighet med någon annan lag än lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare.

8 §

Upphörande med företagsverksamhet

Om det inte finns skäl att göra någon annan bedömning, anses företagsverksamhet ha upphört, om

1) en domstol på initiativ av en gäldenär eller en borgenär har beslutat om försättande i konkurs,

2) ett aktiebolag eller ett andelslag har försatts i likvidation,

3) ett avtal om upplösning av något annat bolag än ett aktiebolag har ingåtts mellan alla bolagsmännen,

4) produktionsverksamheten och den ekonomiska verksamheten har upphört och personen har

a) avstått från sin pensionsförsäkring enligt lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare,

b) lämnat en anmälan till Skatteförvaltningen om att företaget ska avföras ur förskottsuppbörsregistret,

c) lämnat en anmälan till Skatteförvaltningen om att företaget ska avföras ur arbetsgivarregistret,

d) lämnat en anmälan till Skatteförvaltningen om att företaget ska avföras ur registret över mervärdesskattskyldiga eller om att företagsverksamheten har avbrutits, eller

5) det på grundval av skäl som kan jämföras med dem som nämns i 1—4 punkten är uppenbart att produktionsverksamheten och den ekonomiska verksamheten har upphört helt och hållet.

9 §

Upphörande med eget arbete

Den som har varit sysselsatt på heltid i eget arbete anses fortfarande vara sysselsatt fram till den tidpunkt då det på grundval av arbetsökandens redogörelse eller annars är uppenbart att verksamheten inte fortsätter.

10 §

Studier

En studerande på heltid har inte rätt till arbetslöshetsförmåner. Begränsningen gäller också ferieperioder under heltidsstudier.

Som heltidsstudier betraktas

1) studier där målsättningen är att avlägga yrkeshögskoleexamen, högre yrkeshögskoleexamen eller lägre eller högre högskoleexamen vid universitet,

2) gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser; gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier,

3) andra studier än de som avses i 1 och 2 punkten, vars omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng eller tre studieveckor per studiemånad, och

4) andra studier än de som avses i 1—3 punkten, vars omfattning enligt undervis-

ningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

En arbetssökande betraktas inte som studerande på heltid, om det på grundval av stadigvarande tid i arbete eller bedrivande av företagsverksamhet under studietiden kan anses att studierna inte utgör något hinder för att ta emot heltidsarbete.

Vid studier som ordnas som arbetskraftsutbildning, vid arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån eller vid frivilliga studier enligt 22—24 § i lagen om främjande av integration ska, om studierna har ordnats i perioder, den arbetssökande inte anses vara studerande på heltid mellan perioderna.

11 §

Frånvaro från arbetsmarknaden

En arbetssökande som under de närmast föregående sex månaderna innan han eller hon registrerade sig som arbetslös arbetssökande har varit mindre än sex veckor på arbetsmarknaden och inte kan ange någon giltig orsak till sin frånvaro, har under 60 dagar efter det han eller hon anmälde sig som arbetslös arbetssökande inte rätt till arbetslöshetsförmåner. En arbetssökande anses ha varit på arbetsmarknaden, om han eller hon har varit i arbete som räknas in i arbetsvillkoret eller sysselsatt i företagsverksamhet eller eget arbete eller har deltagit i sysselsättningsfrämjande service enligt 10 kap. 1 § 2 mom. 1–5 punkten eller varit arbetslös arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån. (30.4.2010/313)

En person har giltig orsak att vara borta från arbetsmarknaden på grund av sjukdom, institutionsvård, rehabilitering, värnplikt, civiltjänstgöring, frihetsstraff, studier, stipendieperiod, barnafödelse, vård av barn under skolåldern, vård av handikappad eller åldring eller av någon annan orsak som kan jämföras med dessa.

11 §

Upphörande med heltidsstudier

Studierna för en person som har studerat på heltid betraktas som heltidsstudier tills han eller hon bevisligen avslutat sina studier.

Den som genomför gymnasiets eller den grundläggande utbildningens lärokurs i sin helhet betraktas alltid som studerande på heltid till terminens utgång. En person som deltar i minst två läroämnena i studentskrivningarna under nästa eller därpå följande termin efter att ha genomfört gymnasiets lärokurs eller avlagt en yrkesexamen betraktas som studerande på heltid till utgången av terminen i fråga.

Finns det inte skäl att göra någon annan bedömning, anses en person bevisligen ha avslutat sina studier på det sätt som avses i 1 mom., om

- 1) personen har slutfört studierna,
- 2) personen har sagt upp sin studieplats vid en läroanstalt eller avstått från sin studierätt vid ett universitet,
- 3) personen har förlorat sin studierätt eller den har dragits in,
- 4) personen har avlagt en yrkesinriktad delexamen och inte fortsätter sina studier,
- 5) arbetskraftsutbildningen har upphört och personen inte fortsätter sina studier,
- 6) utbildningen som förbereder för fristående examen har upphört, eller
- 7) studierna bevisligen varit avbrutna under minst ett år.

12 §

Väntetiden för arbetsmarknadsstöd

Arbetsmarknadsstöd betalas efter en väntetid på 21 veckor till en arbetssökande som inte har uppfyllt arbetsvillkoret i enlighet med denna lag och inte genomgått sådan utbildning efter grundskolan eller gymnasiet som leder till examen och ger yrkesfärdigheter. Väntetiden börjar från registreringen som arbetslös arbetssökande, utgången av tiden utan ersättning eller fullgörandet av skyldigheten att vara i arbete, eller från den tidpunkt när personen får rätten till arbetslöshetsförmånen tillbaka på det sätt som avses i 16 § 1 mom.

Väntetiden uppnås när den arbetssökande, efter att ha registrerat sig som arbetslös arbetssökande, i sammanlagt 21 veckor har

1) varit i arbete som räknas in i arbetsvillkoret,

2) varit sysselsatt som företagare,

3) varit arbetslös arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån, eller

4) omfattats av någon annan sysselsättningsfrämjande service än arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Väntetiden minskas med den tid under vilken den arbetssökande under de två åren före registreringen som arbetslös arbetssökande har varit på arbetsmarknaden på det sätt som avses i 2 mom.

Med avvikelse från 2 och 3 mom. inräknas i väntetiden inte den tid som den arbetssökande har varit på arbetsmarknaden under tiden för heltidsstudier eller en ferieperiod i anslutning därtill eller en ferieperiod mellan olika läroanstalter. I väntetiden inräknas inte heller den tid som den arbetssökande har varit på arbetsmarknaden under tid utan ersättning eller under skyldighet att vara i arbete, eller den tid under vilken den arbetssökande på grund av begränsningarna i 13 § 2 och 3 mom. och 14 § 3 mom. inte får arbetslöshetsförmån.

13 §

Rätt till arbetslöshetsförmån för unga personer som saknar utbildning som ger yrkesfärdigheter

En ung person under 25 år, som efter grundskolan eller gymnasiet inte har genomgått någon utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter (ung person som saknar utbildning), ska i föregående ansökningsförfarande som gäller de studier som börjar på höstterminen ha sökt till minst två studieplatser i fråga om vilka han eller hon uppfyller kriterierna för antagning av studerande. Studierna kan omfatta utbildning som leder till examen och ger yrkesfärdigheter, eller sådana gymnasiestudier som avses i 10 § 2 mom. 2 punkten i fråga om en person som endast slutfört grundskolans lärokurs. Skyldigheten att söka till en utbildning kan inte uppfyllas genom att söka till en arbetskraftsutbildning. Höstterminen anses börja den 1 september.

En ung person som saknar utbildning har från och med höstterminens början inte rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet, om han eller hon utan giltig orsak

1) har låtit bli att söka en studieplats på det sätt som avses i 1 mom.,

2) genom sitt eget förfarande har orsakat att han eller hon inte blir antagen till en sådan studieplats som avses i 1 mom., eller

3) på något annat sätt har vägrat ta emot en sådan studieplats som avses i 1 mom.

En ung person som saknar utbildning och som utan giltig orsak avbrutit de studier som avses i 1 mom., har inte rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet från det att studierna avbröts.

En ung person under 18 år som efter grundskolan eller gymnasiet inte har genomgått någon utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter har inte rätt till arbetsmarknadsstöd på grundval av arbetslöshet.

14 §

Åtgärder i stället för skyldigheten att söka till en utbildning

I sysselsättningsplanen och i en plan som ersätter den planen kan det avtalas om att studieplats kan sökas med avvikelse från 13 § samt om åtgärder i stället för att söka en studieplats, om orsaken är

- 1) den ungas hälsotillstånd,
- 2) den ungas inlärningssvårigheter,
- 3) den ungas språkkunskaper,
- 4) den ungas särskilda inriktning på vissa studier, eller
- 5) någon annan omständighet som kan jämföras med dessa.

Som en sådan omständighet som avses i 1 mom. 5 punkten anses inte fullgörande av värnplikt eller civiltjänstgöring, om det inte finns särskilda skäl till det.

Om det i sysselsättningsplanen eller i en plan som ersätter den planen med den unga person som saknar utbildning har avtalats om att studieplats kan sökas med avvikelse från 13 § och den unga personen utan giltig orsak försummar att söka en studieplats, förlorar han eller hon från och med tidpunkten för försummelsen sin rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet.

15 §

Giltig orsak att låta bli att söka en studieplats eller att avbryta studierna

En ung person som saknar utbildning har giltig orsak att låta bli att söka en studieplats samt att avbryta de studier som avses i 13 § 1 mom. av en sådan orsak som avses i 14 § 1 mom. 1—3 och 5 punkten. I sådana fall då studierna avbryts förutsätts det dessutom att det inte har varit möjligt att ordna studierna med beaktande av den ungas hälsotillstånd, inlärningssvårigheter och språkkunskaper.

16 §

***Återfående av rätten till utkomtskydd för
arbetslösa i fråga om unga personer som
saknar utbildning***

En ung person som saknar utbildning och som på grund av begränsningarna i 13 § 2 eller 3 mom. eller 14 § 3 mom. har förlorat sin rätt till arbetslöshetsförmån, har rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet, om

1) personen har genomgått en utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter, eller

2) personen under minst 21 kalenderveckor har handlat på det sätt som avses i 2 a kap. 14 § 2 mom.

I fråga om en ung person som saknar utbildning tillämpas inte bestämmelserna i 13 § 2 och 3 mom., 14 § 3 mom. och 2 a kap., om

1) personen till följd av begränsningarna i 13 § 2 eller 3 mom. eller 14 § 3 mom. redan har förlorat sin rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet, och

2) personen inte med stöd av 1 mom. har återfått sin rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet.

Bestämmelser om rätt till arbetslöshetsförmåner under tiden för sysselsättningsfrämjande service finns i 10 kap.

2 a kap

**Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt
klandervärda**

1 §

Att lämna arbetet och att bli uppsagd

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas också när personens utförande av arbete och löneutbetalning har avbrutits helt och hållet av en orsak som avses i 43 § i lagen om riksdagens tjänstemän, 6 kap. 9 § i kyrkolagen, 47 § i lagen om kommunala tjänsteinnehavare, 48

2 a kap.

**Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt
klandervärda**

1 §

Att lämna arbetet och att bli uppsagd

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas också när personens utförande av arbete och löneutbetalning har avbrutits helt och hållet av en orsak som avses i 43 § i lagen om riksdagens tjänstemän, 6 kap. 9 § i kyrkolagen, 47 § i lagen om kommunala tjänsteinnehava-

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

§ i lagen om försvarsmakten, 31 § i lagen om Finlands Banks tjänstemän, 42 § i lagen om republikens presidents kansli (100/2012) eller i 40 § i statstjänstemannalagen.

re, 48 § i lagen om försvarsmakten, 31 § i lagen om Finlands Banks tjänstemän, 42 § i lagen om republikens presidents kansli eller i 40 § i statstjänstemannalagen.

12 §

Vägran att delta i sysselsättningsfrämjande service och avbrytande av servicen

12 §

Vägran att delta i sysselsättningsfrämjande service och avbrytande av servicen

I fråga om den som är under 20 år och saknar yrkesutbildning och som är berättigad till arbetslöshetsdagpenning anses som utbildning enligt 1 mom. 1 punkten även yrkesutbildning för vilken studiestöd kan beviljas.

Bestämmelser om rätt till arbetslöshetsförmån för en ung person som saknar utbildning och som har vägrat att delta i frivillig utbildning eller avbrutit utbildningen finns i 2 kap. 13—16 §.

14 §

Upprepade förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

14 §

Upprepade förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

Det som föreskrivs i 1—13 § tillämpas inte under tiden för en skyldighet att vara i arbete enligt 1 mom.

Det som föreskrivs i 1—13 § och 2 kap. 13 § 2 och 3 mom. samt 14 § 3 mom. tillämpas inte under tiden för en skyldighet att vara i arbete enligt 1 mom.

3 kap

Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

3 kap.

Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

1 §

Ålder

1 §

Ålder

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. och i 1 kap. 8 § 1 mom. i lagen om offentlig arbetskraftsservice beviljas en person arbetslöshetsförmåner efter den kalendermånad då han eller hon fyller 65 år, om han eller hon är förhindrad att arbeta av de orsaker som nämns i 1 kap. 5 § 1 mom. 14 punkten, 4 kap. 1 § 1 mom. 2 punkten eller 2 mom. i denna lag eller om han eller hon är permitterad på heltid. Arbetslöshetsförmåner beviljas högst

Oberoende av vad som bestäms i 1 mom. beviljas en person arbetslöshetsförmåner efter den kalendermånad då han eller hon fyller 65 år, om han eller hon är förhindrad att arbeta av de orsaker som nämns i 1 kap. 5 § 1 mom. 14 punkten, 4 kap. 1 § 1 mom. 2 punkten eller 2 mom. eller om han eller hon är permitterad på heltid. Arbetslöshetsförmåner beviljas högst till utgången av den kalendermånad då personen fyller 68 år.

till utgången av den kalendermånad då personen fyller 68 år.

7 kap

Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

10 §

Självrisktid

Arbetsmarknadsstöd betalas efter det att en person har varit arbetslös arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån sammanlagt fem arbetsdagar under högst åtta på varandra följande kalenderveckor (*självrisktid*). Till självrisktiden räknas inte arbetslöshetsdagar som ingår i väntetiden enligt 8 kap. 4 § eller i tider utan ersättning eller i skyldigheten att vara i arbete.

7 kap.

Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

10 §

Självrisktid

Arbetsmarknadsstöd betalas efter det att en person har varit arbetslös arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån sammanlagt fem arbetsdagar under högst åtta på varandra följande kalenderveckor (*självrisktid*). Till självrisktiden räknas inte arbetslöshetsdagar som ingår i väntetiden enligt 2 kap. 12 § eller i tider utan ersättning eller i skyldigheten att vara i arbete, och inte heller de dagar för vilka personen på grund av begränsningarna i 2 kap. 13 § 2 och 3 mom. och 14 § 3 mom. inte har rätt till arbetslöshetsförmåner.

8 kap

Särskilda arbetskraftspolitiska begränsningar för arbetsmarknadsstöd

2 §

Unga som saknar yrkesutbildning

Den som är under 25 år och som efter grundskolan eller gymnasiet inte har genomgått någon utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter (ung person som saknar yrkesutbildning) har inte rätt till arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet.

Berättigad till arbetsmarknadsstöd är med avvikelse från 1 mom. en ung person i åldern 18–24 som saknar yrkesutbildning och som trots aktivt sökande efter arbete och till utbildning inte har kunnat ordnas arbete, utbildning eller sysselsättningsfrämjande service som avses i 10 kap. 1 § 2 mom. 1–5 punkten. För att den unga ska bevara rätten till arbetsmarknadsstöd förutsätts att han eller

(upphävs)

hon är villig att ta emot arbete och delta i utbildning och sysselsättningsfrämjande service som avses i 10 kap. 1 § 2 mom. 1–5 punkten, samt aktivt och fortlöpande söker sig till i 1 mom. avsedd lämplig utbildning.

En ung person som saknar yrkesutbildning har inte rätt att få arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet, om han eller hon utan giltig orsak

1) har vägrat att ta emot arbete, lämnat arbetet eller blivit uppsagd från arbetet eller vägrat att delta i, lämnat eller blivit avstängd från arbetskraftspolitisk vuxenutbildning enligt 6 kap. i lagen om offentlig arbetskraftsservice,

2) har vägrat delta i arbetspraktik, arbetsprövning eller arbets- och utbildningsprövning enligt 6 kap. i lagen om offentlig arbetskraftsservice, eller avbrutit sådan service, eller

3) har låtit bli att söka till för honom eller henne lämplig yrkesutbildning för vilken kan beviljas studiestöd, eller har vägrat att delta i, lämnat eller av eget förvållande blivit avstängd från sådan utbildning.

En person under 25 år som i enlighet med 3 mom. har förlorat sin rätt till arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet, har rätt att på nytt få arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet efter att han eller hon

1) har genomgått den utbildning som avses i 1 mom., eller

2) har haft ett arbete som räknas in i arbetsvillkoret eller har deltagit i arbetspraktik, arbetsprövning eller arbetsmarknadspolitisk vuxenutbildning i minst 5 månader (**skyldighet att vara i arbete**).

I fråga om giltig orsak att vägra delta i eller att avbryta arbetspraktik tillämpas vad som i 2 a kap. 13 § 1 och 3 mom. bestäms om giltig orsak att vägra delta i eller att avbryta sysselsättningsfrämjande service.

I fråga om rätten att få arbetsmarknadsstöd för unga personer utan yrkesutbildning tillämpas även det som i 2 a kap. 14 § föreskrivs om upprepade förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda.

3 §

(upphävs)

Att söka till yrkesutbildning

En ung person som saknar yrkesutbildning anses i enlighet med 2 § 2 mom. aktivt och fortlöpande söka in till utbildning, om han eller hon vid varje gemensam ansökan söker in till flera typer av sådan examensinriktad yrkesutbildning i fråga om vilken han eller hon uppfyller kraven på grundutbildning och eventuella övriga kriterier för antagning av studerande. Enligt vad som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet kan det räknas in i utbildningsalternativen, om personen söker till utbildning som inte ingår i gemensam ansökan men som är examensinriktad och främjar yrkesfärdigheterna samt om han eller hon söker in till gymnasium vid gemensam ansökan. Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om antalet utbildningsalternativ som förutsatts för aktivt sökande till utbildning och om grunderna för antagning av studerande.

Om det i en sysselsättningsplan enligt 5 kap. i lagen om offentlig arbetskraftsservice eller i en aktiveringsplan enligt 3 kap. i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ingår att personen ska söka in till utbildning i större omfattning än vad som anges i 1 mom., anses personen aktivt och fortlöpande söka in till utbildning om planen genomförs.

I fråga om invandrare avses med sökande till yrkesutbildning sökande till utbildning som ingår i hans eller hennes integrationsplan och för vilken studiestöd kan beviljas.

I fråga om en ung person som saknar yrkesutbildning tillämpas inte 2 kap. 7 § 3 mom.

4 §

(upphävs)

Väntetid

Arbetsmarknadsstöd betalas först efter en väntetid på fem månader till en arbetssökande som inte har uppfyllt arbetsvillkoret och inte genomgått sådan utbildning efter grundskolan eller gymnasiet som leder till examen och ger yrkesfärdigheter. Väntetiden börjar från registreringen som arbetslös arbetssökande, utgången av tiden utan ersättning eller

fullgörandet av skyldigheten att vara i arbete.

Väntetiden uppnås när den arbetssökande, efter att ha registrerat sig som arbetslös arbetssökande, i sammanlagt fem månader har varit i arbete som räknas in i arbetsvillkoret, företagare eller arbetslös arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån eller deltagit i sysselsättningsfrämjande service enligt 10 kap. 1 § 2 mom. 1–5 punkten.

Väntetiden minskas med den tid under vilken den arbetssökande under de två åren före registreringen som arbetslös arbetssökande har varit på arbetsmarknaden på det sätt som avses i 2 mom.

Med avvikelse från 2 och 3 mom. inräknas i väntetiden inte den tid som den arbetssökande har varit på arbetsmarknaden under tiden för heltidsstudier eller en ferieperiod i anslutning därtill eller en ferieperiod mellan olika läroanstalter eller under tid utan ersättning eller under skyldighet att vara i arbete.

10 kap

Bestämmelser om förmåner som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service

2 §

Berättigade till arbetslöshetsförmåner

Arbetslöshetsförmånen betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service, trots att den arbetssökande inte har rätt till förmånen som arbetslös, om det beror på

- 1) tid utan ersättning,
- 2) skyldighet att vara i arbete,
- 3) självrisktid enligt 5 kap. 13 § eller 7 kap. 10 §,
- 4) behovsprövning enligt 7 kap. 6 och 7 §,
- 5) en begränsning enligt 8 kap. 2 § i anslutning till yrkesutbildning,
- 6) väntetid enligt 8 kap. 4 §.

Med avvikelse från 3 mom. betalas inte arbetslöshetsförmån under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, om rätt till arbetslöshetsförmån inte föreligger av en orsak

10 kap.

Bestämmelser om förmåner som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service

2 §

Berättigade till arbetslöshetsförmåner

Arbetslöshetsförmånen betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service, trots att den arbetssökande inte har rätt till förmånen som arbetslös, om det beror på

- 1) tid utan ersättning,
- 2) skyldighet att vara i arbete,
- 3) väntetid för arbetsmarknadsstöd enligt 2 kap. 12 §,
- 4) en begränsning enligt 2 kap. 13 och 14 § i anslutning till yrkesutbildning,
- 5) självrisktid enligt 5 kap. 13 § eller 7 kap. 10 §, eller
- 6) behovsprövning enligt 7 kap. 6 och 7 §.

Med avvikelse från 3 mom. betalas inte arbetslöshetsförmån under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, om rätt till arbetslöshetsförmån inte föreligger av en orsak

som nämns i 3 mom. 2, 5 eller 6 punkten.

som nämns i 3 mom. 3 punkten.

4 §

Avvikande tillämpning av denna lag under tiden för sysselsättningsfrämjande service

Under tiden för utbildning enligt 6 och 9 kap. i lagen om offentlig arbetskraftsservice tillämpas inte 2, 2 a och 8 kap. eller 6 kap. 8 § i denna lag.

4 §

Avvikande tillämpning av denna lag under tiden för sysselsättningsfrämjande service

Under tiden för *arbetskraftsutbildning och arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån* tillämpas inte 2 och 2 a kap., och inte heller 6 kap. 8 §.

5 §

Särskilda bestämmelser om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning

Till den som deltar i *arbetskraftspolitisk vuxenutbildning enligt 6 kap. i lagen om offentlig arbetskraftsservice* betalas arbetslöshetsförmån för utbildningstiden på det sätt som i 2 § föreskrivs om arbetslösas rätt till arbetslöshetsförmån, trots att

1) personen med stöd av 2 kap. 4 eller 5 § ska betraktas som sysselsatt på heltid som företagare, eller

2) personen inte är arbetslös eller permitterad, om han eller hon hotas av arbetslöshet.

Om en studerande har rätt till arbetslöshetsförmån med stöd av 1 mom. 1 punkten, betalas han eller hon grunddagpenning, den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel eller arbetsmarknadsstöd samt barnförhöjning för utbildningstiden. Om en studerande har rätt till arbetslöshetsförmån med stöd av 1 mom. 2 punkten, har han eller hon också rätt till den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel enligt 6 kap. 2 § 1 mom.

Om utbildningen ordnas som fristående helheter så att utbildningsperioderna inte direkt följer på varandra, är den studerande inte i arbetskraftspolitisk vuxenutbildning mellan utbildningsperioderna.

5 §

*Särskilda bestämmelser om **arbetskraftsutbildning***

Till den som deltar i *arbetskraftsutbildning* betalas arbetslöshetsförmån för utbildningstiden på det sätt som i 2 § föreskrivs om arbetslösas rätt till arbetslöshetsförmån, trots att

1) den studerande enligt 2 kap. 5 § ska betraktas som sysselsatt på heltid som företagare, eller

2) den studerande inte är arbetslös eller permitterad, om han eller hon hotas av arbetslöshet.

Om den studerande har rätt till arbetslöshetsförmån med stöd av 1 mom. 1 punkten, betalas han eller hon grunddagpenning, den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel eller arbetsmarknadsstöd samt barnförhöjning för utbildningstiden. Om den studerande har rätt till arbetslöshetsförmån med stöd av 1 mom. 2 punkten, har han eller hon också rätt till den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel enligt 6 kap. 2 § 1 mom.

Om utbildningen ordnas som fristående helheter så att utbildningsperioderna inte direkt följer på varandra, är den studerande inte i *arbetskraftsutbildning* mellan utbildningsperioderna.

11 kap

Bestämmelser om verkställighet

4 §

Arbetskraftspolitiskt utlåtande

Arbets- och näringsbyrån ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande enligt 1 kap. 4 § 3 mom. om

1) de allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner som anges i 2 kap., när detta behövs,

2) förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda enligt 2 a kap.,

3) arbetsmarknadsstöd som betalas i form av resebidrag enligt 7 kap. 3 § och 12 § 2 mom.,

4) särskilda arbetskraftspolitiska förutsättningar för arbetsmarknadsstöd enligt 8 kap.,

5) förmåner som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service, om vilka föreskrivs i 10 kap. 2 § 2 mom., 3 mom. 1, 2, 5 och 6 punkten samt i 4 mom., 3 § samt i 5 § 1 och 3 mom.,

6) förutsättningar för att omfattas av omställningsskyddet enligt 5 a kap. 2 § 1 och 2 mom. i lagen om offentlig arbetskraftsservice,

7) bevisligen avbrutna studier enligt 9 kap. 3 § 2–4 mom. i lagen om offentlig arbetskraftsservice och arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån enligt 5–7 § i den lagen,

8) stöttid för studier, invandrarens skyldigheter samt uppföljning av och avbrott i studier enligt 25 § i lagen om främjande av integration,

9) huruvida sysselsättningsfrämjande service ingår i den sysselsättningsplan som utarbetats med den arbetssökande eller i en plan som ersätter den planen.

Arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter kan

1) ge ett arbetskraftspolitiskt utlåtande en-

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

4 §

Arbetskraftspolitiskt utlåtande

Arbets- och näringsbyrån ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande enligt 1 kap. 4 § 3 mom. om

1) de allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för att få förmåner som anges i 2 kap., när detta behövs,

2) förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda enligt 2 a kap.,

3) arbetsmarknadsstöd som betalas i form av resebidrag enligt 7 kap. 3 § och 12 § 2 mom.,

4) *förmåner som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service, om vilka föreskrivs i 10 kap. 2 § 2 mom., 3 mom. 1–4 punkten och 4 mom., 3 § 3 punkten samt 5 § 1 och 3 mom.,*

5) *huruvida sysselsättningsfrämjande service ingår i den sysselsättningsplan som utarbetats med den arbetssökande eller i en plan som ersätter den planen,*

6) förutsättningar för att omfattas av omställningsskyddet enligt 2 kap. 10 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice,

7) bevisligen avbrutna studier enligt 6 kap. 3 § 2 och 3 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice samt förutsättningar för arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån enligt 6 kap. 5–7 § i den lagen,

8) stöttid för studier, invandrarens skyldigheter samt uppföljning av och avbrott i studier enligt 25 § i lagen om främjande av integration.

Arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter kan

1) ge ett arbetskraftspolitiskt utlåtande en-

ligt 1 kap. 4 § 3 mom. om de allmänna Arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att få förmåner som anges i 2 kap. 1 och 3 §,

2) ändra ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande från Arbets- och näringsbyrån som gäller rätten till arbetsmarknadsstöd till att gälla rätten till arbetslöshetsdagpenning,

3) föra över ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande från Arbets- och näringsbyrån till någon annan inrättning som betalar ut arbetslöshetsförmån,

4) rätta uppenbara skriv- eller räknepel eller andra jämförbara klara fel i Arbets- och näringsbyråns Arbetskraftspolitiska utlåtande.

Ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande ges på begäran av Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassan. Utlåtandet ska på begäran av Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassan kompletteras utan dröjsmål. Om en arbetssökande har meddelat Arbetskraftsmyndigheten att han eller hon ansöker om arbetsmarknadsstöd eller arbetslöshetsdagpenning, kan det Arbetskraftspolitiska utlåtandet ges och kompletteras utan särskild begäran.

Om ett utlåtande begärs om den som är gruppermitterad eller om den som är förhindrad att utföra arbete på grund av väderhinder, ges det endast om de förutsättningar som anges i 2 kap. 3–5, 5 a, 6 och 7 §. Med gruppermitterad avses en arbetstagare som har permitterats för viss tid antingen på heltid eller på det sätt som avses i 4 kap. 1 §, och permitteringen gäller minst tio arbetstagare. Gruppermitterade arbetstagare är också de personer som avses i 3 kap. 1 § 2 mom.

Det Arbetskraftspolitiska utlåtandet delges den arbetssökande i samband med ett beslut enligt 3 §. Den arbetssökande har rätt att på begäran få uppgift om utlåtandet från Arbetskraftsmyndigheten.

Den sysselsättningskommission som avses i 11 kap. 3 § i lagen om offentlig Arbetskraftsservice kan ge utlåtande om besvär som anförts av den som ansöker om arbetslöshetsförmåner i ett ärende där Arbets- och näringsbyrån på det sätt som avses i 2 mom. har kompletterat sitt Arbetskraftspolitiska utlåtande enligt 2 a kap. 1, 4, eller 14 § eller 8 kap. 2 § och där det är fråga om att arbetssökanden har vägrat att ta emot arbete, har lämnat arbetet eller av eget vållande blivit avskedad från arbetet. Sysselsättningskom-

ligt 1 kap. 4 § 3 mom. om de allmänna Arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att få förmåner som anges i 2 kap. 1 och 3 §,

2) ändra ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande från Arbets- och näringsbyrån som gäller rätten till arbetsmarknadsstöd till att gälla rätten till arbetslöshetsdagpenning,

3) föra över ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande från Arbets- och näringsbyrån till någon annan inrättning som betalar ut arbetslöshetsförmån,

4) rätta uppenbara skriv- eller räknepel eller andra jämförbara klara fel i Arbets- och näringsbyråns Arbetskraftspolitiska utlåtande.

Ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande ges på begäran av Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassan. Utlåtandet ska på begäran av Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassan kompletteras utan dröjsmål. Om en arbetssökande har meddelat Arbetskraftsmyndigheten att han eller hon ansöker om arbetsmarknadsstöd eller arbetslöshetsdagpenning, kan det Arbetskraftspolitiska utlåtandet ges och kompletteras utan särskild begäran.

Det Arbetskraftspolitiska utlåtandet delges den arbetssökande i samband med ett beslut enligt 3 §. Den arbetssökande har rätt att på begäran få uppgift om utlåtandet från Arbetskraftsmyndigheten.

Närmare bestämmelser om lämnande av Arbetskraftspolitiska utlåtanden och om innehållet i utlåtandena får utfärdas genom förordning av Arbets- och näringsministeriet.

missionen har dessutom till uppgift att följa arbets- och näringsbyråns utlåtandepraxis och att stödja byrån vid bedömningen av de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för utkomstskyddet för arbetslösa.

Närmare bestämmelser om lämnande av arbetskraftspolitiska utlåtanden och om innehållet i utlåtandena får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

14 kap

Särskilda bestämmelser

2 a §

Hur stipendieperioden räknas ut

Stipendieperioden räknas ut så att arbetsstipendiet divideras med det månatliga beloppet av skattefritt stipendium under det år som stipendiet beviljades, om det inte av stipendiebeslutet eller i övrigt framgår hur lång den stipendieperiod är som avses i 2 kap. 11 § 2 mom. samt 5 kap. 3 § 2 mom., 7 § 2 mom. och 10 § 2 mom.

14 kap.

Särskilda bestämmelser

2 a §

Hur stipendieperioden räknas ut

Stipendieperioden räknas ut så att arbetsstipendiet divideras med det månatliga beloppet av skattefritt stipendium under det år som stipendiet beviljades, om det inte av stipendiebeslutet eller i övrigt framgår hur lång den stipendieperiod är som avses i 5 kap. 3 § 2 mom., 7 § 2 mom. och 10 § 2 mom.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

2. I fråga om en arbetssökandes studier som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser i 2 kap. 6 § som gällde vid ikraftträdandet.

3. På en arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmån på grundval av ett avbrott i universitetsstudierna tillämpas de bestämmelser i 2 kap. 7 § 3 mom. och 8 kap. 3 § 4 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, om perioden för avbrottet har börjat före ikraftträdandet.

4. I fråga om sådant arbetskraftspolitiskt klandervärt förfarande hos en ung person som saknar utbildning, som ägt rum före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

5. Bestämmelserna i 10 kap. 2 § 4 mom. tillämpas, om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har inletts den 1 januari 2013 eller därefter.

6. Om en arbetssökande är gruppermitte-

rad på det sätt som avses i den bestämmelse i 11 kap. 4 § 4 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag och permitteringen eller någon annan situation på vilken förfarandet för grupppermittering tillämpas inleds senast den 30 juni 2013, tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag tills permitteringen eller den ovan avsedda situationen upphör.

7. Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 9 § i lagen om alterneringsledighet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om alterneringsledighet (1305/2002) 9 §:n 2 mom., sådant det lyder i lag 1127/2007, som följer:

Gällande lydelse

9 §

Vikarier

 Som vikarie kan inte anställas en person som anses vara en studerande på heltid enligt 2 kap. 6 och 7 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Föreslagen lydelse

9 §

Vikarier

 Som vikarie kan inte anställas en person som anses vara en studerande på heltid enligt 2 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

Om ett alterneringsavtal har ingåtts före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på vikarierna de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av 6 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) 6 § 5 mom. 3 och 4 punkten, sådana de lyder i lag 290/2012, som följer:

Gällande lydelse

6 §

Anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

 Kommunen har inte skyldighet att anordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i sådana fall som avses i 8 § 4 mom. och inte heller när personen

 3) är studerande på heltid enligt 2 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, eller
 4) deltar i sysselsättningsfrämjande service enligt 10 kap. 1 § 2 mom. 1–5 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Föreslagen lydelse

6 §

Anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

 Kommunen har inte skyldighet att anordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i sådana fall som avses i 8 § 4 mom. och inte heller när personen

 3) är studerande på heltid enligt 2 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, eller
 4) deltar i sysselsättningsfrämjande service enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag**om ändring av 10 § i lagen om utkomststöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomststöd (1412/1997) 10 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 1172/2010, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

10 §

10 §

*Sänkt grunddel**Sänkt grunddel*

Grunddelens belopp kan sänkas med högst 20 procent i fråga om en person vars behov av utkomststöd föranleds av att

1) personen utan grundad anledning har vägrat att ta emot ett arbete som erbjudits honom eller henne individuellt och bevisligen eller att delta i en sådan arbetskraftspolitisk åtgärd som under en skälig tid skulle trygga hans eller hennes försörjning eller om han eller hon genom sin försummelse har föranlett att arbete eller en arbetskraftspolitisk åtgärd inte har kunnat erbjudas, eller av att en person som uppnått myndighetsåldern men inte fyllt 25 år och som saknar yrkesutbildning har avbrutit eller vägrat delta i utbildning så att han eller hon enligt 8 kap. 2 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte är berättigad till arbetslöshetsförmån,

Grunddelens belopp kan sänkas med högst 20 procent i fråga om en person vars behov av utkomststöd föranleds av att

1) personen utan grundad anledning har vägrat att ta emot ett arbete som erbjudits honom eller henne individuellt och bevisligen eller att delta i sådan *offentlig arbetskraftsservice* som under en skälig tid skulle trygga hans eller hennes försörjning eller om han eller hon genom sin försummelse har föranlett att arbete eller *offentlig arbetskraftsservice* inte har kunnat erbjudas, eller av att en person som uppnått myndighetsåldern men inte fyllt 25 år och som saknar yrkesutbildning har avbrutit eller vägrat delta i utbildning så att han eller hon enligt 2 kap. 13 eller 14 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte är berättigad till arbetslöshetsförmån,

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.
